

MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETAS
POLITIKOS IR VADYBOS FAKULTETAS
POLITIKOS MOKSLŲ INSTITUTAS

MONIKA BURVYTĖ

**KINIJOS GALIOS TARPTAUTINĖJE SISTEMOJE
DISKURSAS JUNGTYNĖSE AMERIKOS VALSTIJOSE**

Magistro baigiamasis darbas

Vadovė
Doc. dr. Audronė Janužytė

VILNIUS
2015

MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETAS
POLITIKOS IR VADYBOS FAKULTETAS
POLITIKOS MOKSLŲ INSTITUTAS

KINIJOS GALIOS TARPTAUTINĖJE SISTEMOJE
DISKURSAS JUNGTTINĖSE AMERIKOS VALSTIJOSE

Tarptautinės politikos ir ekonomikos magistro baigiamasis darbas

Studijų programa 621L20012

Vadovė

_____ Doc. dr. Audronė Janužytė

2015 – –

Recenzentas

Atliko

Tpemns4-01 gr. stud.

_____ Monika Burvytė

2015 – 11 – 30

Vilnius

2015

TURINYS

LENTELIŲ SĄRAŠAS	4
ĮVADAS.....	5
1. VALSTYBĖS GALIA TARPTAUTINIUOSE SANTYKIUOSE	8
1.1. Valstybės galios samprata, tipai ir matavimo kriterijai	8
1.2. Grėsmė kaip galios asimetrija.....	14
1.3. Kinijos galios charakteristika	18
2. KINIJOS GALIOS DISKURSAS JUNGTINĖSE AMERIKOS VALSTIJOSE.....	23
2.1. Kritinio diskurso metodologija – teorija ir metodai	23
2.1.1. Metodologinis tyrimo pagrindimas.....	25
2.2. Kinijos vertinimas JAV Nacionalinėje saugumo strategijoje.....	27
2.3. JAV prezidento B. Obamos retorika Kinijos atžvilgiu.....	30
2.4. Kinijos galios tyrimas portale „New York Times“	38
2.5. Diskurso lyginamoji analizė	52
IŠVADOS	55
REKOMENDACIJOS.....	57
LITERATŪRA IR ŠALTINIAI	58
ANOTACIJA	64
ANNOTATION.....	65
SANTRAUKA.....	66
SUMMARY	67

LENTELIŲ SĄRAŠAS

- 1 lentelė. Galios matavimo kriterijai.
- 2 lentelė. Kinijos geografiniai, demografiniai ir ekonominiai duomenys.
- 3 lentelė. Kinijos kariniai pajėgumai.
- 4 lentelė. Raktiniai žodžiai JAV Nacionalinėje saugumo strategijoje.
- 5 lentelė. Kinijos vertinimas interpretuojant raktinius žodžius.
- 6 lentelė. Raktažodžių priskyrimas objektyviam/subjektyviam vertinimui.
- 7 lentelė. Raktiniai žodžiai 2010 m. prezidento B. Obamos metiniame pranešime.
- 8 lentelė. Kinijos vertinimas interpretuojant raktinius žodžius.
- 9 lentelė. Raktažodžių priskyrimas objektyviam/subjektyviam vertinimui.
- 10 lentelė. Raktiniai žodžiai 2011 m. prezidento B. Obamos metiniame pranešime.
- 11 lentelė. Kinijos vertinimas interpretuojant raktinius žodžius.
- 12 lentelė. Raktažodžių priskyrimas objektyviam/subjektyviam vertinimui.
- 13 lentelė. Raktiniai žodžiai 2012 m. prezidento B. Obamos metiniame pranešime.
- 14 lentelė. Kinijos vertinimas interpretuojant raktinius žodžius.
- 15 lentelė. Raktažodžių priskyrimas objektyviam/subjektyviam vertinimui.
- 16 lentelė. Raktiniai žodžiai 2013 m. prezidento B. Obamos metiniame pranešime.
- 17 lentelė. Kinijos vertinimas interpretuojant raktinius žodžius.
- 18 lentelė. Raktažodžių priskyrimas objektyviam/subjektyviam vertinimui.
- 19 lentelė. Raktiniai žodžiai 2014 m. prezidento B. Obamos metiniame pranešime.
- 20 lentelė. Kinijos vertinimas interpretuojant raktinius žodžius.
- 21 lentelė. Raktažodžių priskyrimas objektyviam/subjektyviam vertinimui.
- 22 lentelė. Raktiniai žodžiai prezidento B. Obamos metiniuose pranešimuose.
- 23 lentelė. Raktiniai žodžiai „New York Times“ portale (www.nytimes.com) pagal metus.

IVADAS

Pastaraisiais metais viešojoje erdvėje vis plačiau diskutuojama apie Kiniją, jos galios augimą bei kokias grėsmes gali kelti jos galios išaugimas tarptautinėje sistemoje. Į diskusijas plačiai įsitraukė ir JAV aukščiausio lygio politikai, ekonomistai, politologai ir politikos apžvalgininkai. Viena iš priežasčių, privertusi juos susirūpinti Kinijos galia – tai, jog 2014 m. gruodį Kinija tapo pirmąja pasaulio ekonomika, pagal Pirkimo galios paritetą (PPP). Pasaulio dėmesio centre atsidūrė ne tik Kinija, bet ir JAV. Tarptautinė bendruomenė ėmė svarstyti, kaip į tai reaguos pasaulio supergalybė, kokių veiksmų imsis viešajame diskurse, pozicionuodama save ir Kiniją.

Darbo aktualumas ir naujumas. Kinijos ekonominės galios augimas kelia diskusijas, t. y. kokią įtaka tai turės tarptautinei sistemai, jei Kinija pralenktų JAV ne tik pagal PPP, bet ir pagal BVP bei taptų didžiausia pasaulio ekonomine galybe? Jau dabar JAV neretai įvardijama kaip silpstantis pasaulio hegemonas, kurios vietą gali užimti kitas tarptautinis veikėjas, kad būtų išlaikytas pasaulio galios balansas. Įvertindama situaciją JAV galėtų Kiniją matyti ne tik kaip augantį galios vienetą, bet traktuoti, kaip grėsmę nacionaliniams interesams ir jos hegemonijai tarptautinėje politikoje. O geriausiai tai gali atsispindėti viešajame diskurse, ten kur formuojasi visuomenės nuomonė, kur veikia kruopščiai apgalvotos komunikacinės strategijos. Prognozuoti ateitį, kur link eina Kinija ir visas likęs pasaulis – sudėtinga, tačiau išanalizuoti tiriamos valstybės galios mastą – būtina, idant suprasti, kokiais būdais ta galia formuojama, įgyvendinama ir demonstruojama bei ar ji suvokiama kaip grėsmė tarptautinėje bendruomenėje. Galbūt Kinijos galios augimas gali lemti ir augančią įtampą tarp valstybių ar atvirkščiai partnerystę. Kodėl yra svarbu analizuoti Kinijos galios JAV diskursą, galima pasiremti H. Morgenthau nuomone, nes šiuolaikinėje geopolitinėje aplinkoje, hegemonė (JAV – aut. past.) turėtų pradėti reikšti neigiamus teiginius prieš valstybę (Kiniją – aut. past.), kuri pretenduoja perimti hegemono statusą.¹ Todėl tirti Kinijos galios augimo politines ir ekonomines pasekmes tarptautinei sistemai yra būtina, jog galėtume suvokti ir vertinti su kokiais pokyčiais ir iššūkiais gali susidurti ateityje tarptautinė bendruomenė.

Tyrimo problema. Kaip Jungtinėse Amerikos Valstijose naudojamas viešasis diskursas kalbant apie Kinijos galią ir/ar Kinijos galia JAV interpretuojama kaip grėsmė jos nacionaliniams interesams ir jos hegemonijai tarptautinėje politikoje?

Tyrimo objektas – Kinijos galia.

Šio darbo **tikslas** – išanalizuoti Kinijos galią JAV diskurse ir atskleisti, ar ji suvokiama kaip grėsmė nacionaliniu ir globaliu lygmenimis.

Atsižvelgiant į šio darbo tikslą, buvo iškelti šie **uždaviniai**:

¹ Morgenthau, H., *Politika tarp valstybių. Kova dėl galios ir taikos*, Vilnius: Margi raštai, 2011, p. 48.

1. Konceptualizuoti valstybės galią ir nustatyti pagal kokius kriterijus reikėtų tirti Kinijos galios diskursą JAV.
2. Išnagrinėti Kinijos galios charakteristiką.
3. Atlikti kiekybinį ir kokybinį turinio analizės tyrimą, nagrinėjant Kinijos galią JAV diskurse (2010–2014 m.), išskiriant grėsmes Jungtinėms Valstijoms ir tarptautinei sistemai.
4. Atlikti diskurso lyginamąją analizę, nustatant Kinijos galios sąsajas su grėsmingumu JAV nacionaliniams interesams.

Ginamieji teiginiai:

1. Diskursas, kuriuo naudojasi JAV, kalbėdama apie Kiniją, turi įtakos formuojant Kinijos ekonominės galios įvaizdį JAV visuomenėje.
2. Kinijos galia diskurse tiesiogiai siejasi su grėsmingumu JAV nacionaliniams interesams.

Darbo metodai. Darbo tikslui ir uždaviniams pasiekti darbe taikyti šie tyrimo metodai: 1) **dokumentų analizė** naudojama, analizuojant valstybės galios konstrukta, Kinijos galios charakteristiką, tyrimo metodologiniam pagrindimui išsiaiškinti; 2) **aprašomasis-analitinis** naudojamas, analizuojant grėsmę kaip galios asimetriją, apibendrinant JAV diskursą apie Kiniją; 3) **turinio kiekybinė ir kokybinė analizė** naudojama, atliekant JAV diskursą apie Kinijos galią; 4) **lyginamasis metodas** naudojamas, lyginant kiekybinės ir kokybinės turinio analizės rezultatus bei apibendrinant Kinijos galios sąsajas su grėsmingumu JAV nacionaliniams interesams bei tarptautinei sistemai.

Pagrindiniai literatūros šaltiniai. Rašant magistro baigiamąjį darbą buvo remtasi įvairiais tiek Lietuvos, tiek ir užsienio autorių mokslinėmis publikacijomis. Teoriniams darbo aspektams aptarti buvo naudojamosi tokių užsienio autorių kaip H. Morgenthau, J.S. Nye, M. Weber ir A. Heywood mokslinėmis publikacijomis, kurių pagalba buvo galima konceptualizuoti valstybės galią bei išskirti esminius kriterijus pagal kuriuos galima tirti Kinijos galios diskursą.² Taip pat naudojamosi B. Buzan, K. Waltz ir S. Walt mokslinėmis publikacijomis, kurios padėjo identifikuoti grėsmės sampratą ir nustatyti ją kaip galios asimetriją.³ Remtasi ir lietuvių autorių tokių kaip V. Pugačiausko, T. Janeliūno ir A. Telešienės darbais, kurie padėjo suformuluoti tyrimo metodologiją, kaip nagrinėti Kinijos galios diskursą JAV.⁴ Empirinėje darbo dalyje buvo atliekamas diskursas,

² Morgenthau, H., *Politika tarp valstybių. Kova dėl galios ir taikos*, Vilnius: Margi raštai, 2011, Nye, J. S., *Soft power, Hard power and leadership*, 2010 06 27, http://www.hks.harvard.edu/netgov/files/talks/docs/11_06_06_seminar_Nye_HP_SP_Leadership.pdf, [žiūrėta: 2015 11 24], Herring, G. C., *From Colony to Superpower: U.S. Foreign Relations since 1776*, New York: Oxford University Press, 2008.

³ Buzan B., *Žmonės, valstybės ir baimės*, Vilnius: Eugrimas. 1997, Weber, M., *The Theory of Social and Economic Organization*, New York: The free press, 1965.

⁴ Balčytienė A., *Žiniasklaidos tekstai. Darbai ir dienos*, <http://donelaitis.vdu.lt/publikacijos/balcytiene.pdf>, 2004, [žiūrėta 2015 10 11], Telešienė, A., *Kompiuterizuota kokybinių duomenų analizė su NVIVO ir Text Analysis suite*, <http://www.lidata.eu/index.php?file=files/mokymai/NVivo/nvivo.html&course_file=nvivo_II_2_2.html>, [Žiūrėta 201510 11]

naudojant kiekybinę ir kokybinę turinio analizę pagal pasirinktus šaltinius, todėl šiame darbe naudotasi JAV nacionalinio saugumo strategija, JAV prezidento B. Obamos metiniais pranešimais bei politinės ir ekonominės publicistikos straipsniais JAV dienraštyje „New York Times“, publikuotais 2010–2014 m.

Darbo struktūra. Magistro baigiamąjį darbą sudaro įvadas, lentelių sąrašas, du skyriai, išvados, literatūros ir šaltinių sąrašas, santraukos ir anotacijos lietuvių ir anglų kalbomis bei priedai.

Pirmojoje darbo dalyje aptariami darbo teoriniai aspektai, t. y. valstybės galios konstruktas. Gilinamasi į grėsmę kaip galios asimetriją, pateikiami galios matavimo indeksai ir kriterijai. Taip pat identifikuojama Kinijos galia: apibrėžiami valstybės kariniai pajėgumai, ekonominis potencialas ir demografiniai rodikliai.

Antrojoje, empirinėje darbo dalyje tiriamas Kinijos galios tarptautinėje sistemoje diskursas JAV, naudojant kiekybinę ir kokybinę turinio analizę bei lyginamąją analizę. Taip ieškoma atsakymų į išsikeltus ginamuosius teiginius, t. y. 1) diskursas, kuriuo naudojasi JAV, kalbėdama apie Kiniją, turi įtakos formuojant Kinijos galios įvaizdį JAV visuomenėje; ir 2) Kinijos galia diskurse tiesiogiai siejasi su grėsmingumu JAV nacionaliniams interesams.

1. VALSTYBĖS GALIA TARPTAUTINIUIOSE SANTYKIUOSE

Šiame skyriuje analizuojami valstybės galios samprata, tipai, galios matavimo kriterijai, grėsmė kaip galios asimetrija bei pateikiama Kinijos galios charakteristika. Tarptautinių santykių kontekste valstybės galia turi didžiausią aiškinamąjį potencialą, kurio pagrindas ir yra galios siekimas bei jos demonstravimas. Neorealistų teigimu, galia yra pagrindinė priemonė valstybei siekiant savo interesų ir užsienio politikos tikslų bei vienas iš instrumentų kontroliuoti per diplomatinį ir ekonominį spaudimą jų įgyvendinimo pasekmes tarptautinėje politikoje.⁵

1.1. Valstybės galios samprata, tipai ir matavimo kriterijai

Mokslinėje literatūroje „galios“ terminas apibrėžiamas labai skirtingai. Pavyzdžiui, vienas žymiausių amerikiečių politologų Joseph Nye galią įvardijo, kaip „gebėjimą daryti įtaką kitų elgesiui tokiu būdu, jog būtų pasiektas norimas rezultatas“.⁶ M. Weber galią apibrėžia kaip tikimybę, kai vienas veikėjas per visuomenėje egzistuojančius santykius turės galimybę pareikšti savo valią, nežiūrint į kylantį pasipriešinimą.⁷ Pagal M. Weber, galia įgauna nulinės sumos žaidimo taisykles, kurios aiškinamos per laimėjimą arba pralaimėjimą. Toks termino apibrėžimas turėjo įtakos kitų, vėlesnių politologų ir tyrinėtojų formuluojamiems galios apibrėžimams. Harold Lasswell ir Abraham Kaplan į galios sampratą įvedė grėsmės tikimybės aspektą. Jie teigė, jog galia tai „procesas, darantis įtaką kitų elgesiui, kai jaučiamas nepritarimas būsimiems veiksams“.⁸ Autoriai siekė paaiškinti, kad galia naudojama, kai kitas aktorius jaučia grėsmę, t. y. valstybė siekdama tam tikrų tikslų, juos pasiekia keldama grėsmę kitoms valstybėms. Turime pripažinti, jog tarptautinių santykių teorijose galia yra viena iš esminių sąvokų. Neorealizme galia apibrėžiama kaip valstybės santykis su kitomis valstybėmis, t. y. valstybė kaip tarptautinių santykių aktorius/veikėjas yra neatsiejama nuo kitų tarptautinės sistemos veikėjų/aktorių.

Galima teigti, jog valstybė kaip aktorius yra beveik neatsiejama nuo kitų tarptautinių veikėjų. Valstybė kaip tarptautinis aktorius turi valdžią arba yra hegemonas, įsakinėja, tuo metu kitas aktorius vykdo tuos įsakymus ar kitaip paklūsta. Todėl vienas iš pagrindinių galios termino apibrėžimo aspektų – daryti įtaką kitam veikėjui/aktoriui, o per jaučiamą grėsmę seka tolimesnis vieno nuo kito aktorių priklausomumo ir paklusnumo priežastinė sąveika. *Galios tipai*. Galia kaip

⁵ Nye, J. S., Armitage, R. L., *CSIS Commission on Smart Power: A Smarter, More Secure America*, 2007, <http://csis.org/files/media/isis/pubs/071106_csissmartpowerreport.pdf> [žiūrėta 2015-06-10]

⁶ Ten pat.

⁷ Weber, M., *The Theory of Social and Economic Organization*, New York: The free press, 1965, p. 152.

⁸ Lasswell, D. H., Kaplan, A., *Power and Society*, New Haven: Yale University Press, 1950, p. 76.

reiškinys skirstoma į 2 tipus – kietoji ir minkštoji galios. XX a. pabaigoje išskirtas ir dar vienas galios tipų – išmanioji galia, kuri labiau kildinama iš abiejų prieš tai minėtų galių tarpusavio derinio.

Kietoji galia, anot J.Nye, „yra paremta paskatinimais arba grėsmėmis“.⁹ Paskatinimais – tai kai vienas tarptautinės arenos žaidėjas tam tikra prasme verčia kitą žaidėją daryti tai, ko nori pirmasis ir už tai duodamas atlygis. Dėl minėto atlygio antrasis žaidėjas vykdo visus pirmojo žaidėjo paliepiamus. Taip formuojami paklusnumo ir vadovavimo santykiai. Tuo metu grasinimais – tai kai pirmasis žaidėjas norėdamas pasiekti savo tikslus pasitelkia ekonomines, pavyzdžiui embargas, ar net karines priemones. Tai reiškia, jog kietoji galia visada koreliuoja su atitinkamais apčiuopiamais resursais, kurių kuo daugiau turi vienas ar kitas žaidėjas, tuo labiau gali daryti įtaką galios procesams.¹⁰ Todėl kietosios galios terminas adekvatus realizmui, kurio viena pagrindinių paradigmų ir yra kietoji galia. Taip pat dėl šios priežasties valstybės, siekdamos užsitikrinti padėtį tarptautiniuose santykiuose, neretai skiria didžiulius finansinius resursus karinei plėtrai, taip didindamos reliatyviąją galią. Taip, realizmo teoretikų teigimu, valstybė didina savo galią.¹¹

Vienas pirmųjų minkštąją galią apibrėžė jau minėtasis J. Nye 1990 m. knygoje „Bound to Lead: The Changing Nature of American Power“. Minkštoji galia buvo apibūdinta kaip veiksmų forma, kurią vykdydami politikai pasitelkia ekonominius, kultūrinius veiksnius, leidžiančius valstybei pasiekti tam tikrus rezultatus, nenaudojant kietosios galios.¹² Valstybės savo galią demonstruoja įtikinimo metodu. Nagrinėdamas kietąją ir minkštąją galias J.Nye padarė išvadą, jog periferinės valstybės jungdavosi ar kitaip tariant vienydavosi, kad galėtų adekvačiai reaguoti į valstybes hegemonas. Tačiau valstybė – hegemonė tokiu atveju turi naudoti ne tik kietąją galią, bet ir minkštąją.

Reikia pažymėti, jog atskira galia turi skirtingus šaltinius. Minkštosios galios šaltiniai išplaukia iš valstybės kultūros, politinių vertybių bei užsienio politikos.¹³ Kitaip tariant minkštoji galia veikia norų kūrimo principu, tai yra, padaroma taip, kad kiti, pavyzdžiui tarptautiniai veikėjai norėtų to, ko tu nori. Valstybė siekdama tokio tikslo netgi gali iškilti kaip gerovės ar gero pragyvenimo lygio valstybė, iš kurios kitos šalys norėtų imti pavyzdį. Tokiu būdu valstybė gali generuoti įtaka kitoms valstybėms. Toks minkštosios galios naudojimo principas įvardijamas kaip legitimumo koncepcija. Anot J. Nye, „idant kitos valstybės tiki, kad JAV yra legitimūs, tai yra

⁹ Nye, J. S., *Soft power, Hard power and leadership*, 2010 06 27, http://www.hks.harvard.edu/netgov/files/talks/docs/11_06_06_seminar_Nye_HP_SP_Leadership.pdf, [žiūrėta: 2015 11 24]

¹⁰ Morgenthau, H., *Politika tarp valstybių. Kova dėl galios ir taikos*, Vilnius: Margi raštai, 2011, p. 32.

¹¹ Ten pat.

¹² Nye, J. S., *The Benefits of Soft Power*, 2004 06 30, <http://students.depaul.edu/~tkyawzaw/myweb/myblogs/TheBenefitsofSoftPower.htm>, [žiūrėta: 2015 06 17]

¹³ Ten pat.

lengviau juos įtikinti sekti arba vadovauti nenaudojant grasinimų ar kyšių“.¹⁴ Todėl minkštąją galią naudojančių valstybių veiksmai ir yra pagrįsti legitimumo principu. Tiesa, reikia pažymėti, jog minkštoji galia yra daug sunkiau panaudojama negu kietosios galios tipas. Visų pirma todėl, kad tai dažniausiai yra ilgalaikis procesas, reikalaujantis daug ne tik laiko, bet ir atitinkamų strategijų. O taip pat ir todėl, kad visi minkštosios galios šaltiniai kontroliuojami tik tam tikrų asmenų. Dažniausiai tai valstybinės reikšmės žmonės arba kitaip tariant valdžia.¹⁵ Be to, minkštąją galią labai sudėtinga pamatuoti. Priešingai nei kietąją galią, kuri įvardijama karinės ginkluotės statistika ar karinių pajėgų suvestinėmis. Vis dėlto, reikia pripažinti, jog nėra lengva pasakyti, kuri iš minėtų galios formų yra efektyvesnė, siekiant tarptautinių tikslų. Minkštoji galia – nėra brangi, nes jai nereikia brangių vidinių resursų, tačiau adekvačiai ji turi turėti legitimų pagrindą. O kietajai galiai išreikšti – toks nereikalingas. Tai ir yra vienas pagrindinių šių galių skirtumų. Nepaisant to abi galios turi vieną ir tą patį tikslą – paveikti kitą, savo tikslams pasiekti. Skiriasi tik priemonės ir būdai tiems tikslams pasiekti.

Valstybė kaip centrinis tarptautinių santykių veikėjas. Tarptautinė politika „kaip ir visa politika, yra kova dėl galios“¹⁶, kur galia tarp valstybių yra pasiskirsčiusi, suformuodama tam tikrą tarptautinę sistemą:

Bipoliariškumas – tarptautinės sistemos tendencija esanti tarp dviejų polių (didžiausių galybių bloku); bipoliariškumas tam tikra prasme sukuria pusiausvyrą ir stabilumą tarptautinėje sistemoje.¹⁷

Unipoliariškumas – tarptautinė sistema, kurioje yra galinga valstybė; vienos galingos valstybės egzistavimas.¹⁸

Multipoliariškumas – tarptautinė sistema, kurioje yra trys ar daugiau galios centrų, kurie skatina nestabilumą.¹⁹

Tarptautiniuose santykiuose galia tam tikra prasme yra netiesioginė valdymo forma ir imperinis dominavimas, kuriuo hegemonas (pirmaujanti valstybė – lyderė) valdo geopolitiškai pavaldžias valstybes nenaudodama kietosios karinės galios.²⁰ Valstybės reikšmė tarptautinėje sistemoje priklauso nuo jos galios. Pavyzdžiui, valstybė hegemonas gali daryti įtaką pasauliniui lygmeniui. Valstybes hegemonas galima apibrėžti kaip valstybes, kurios turi pagrindo vaidinti svarbų vaidmenį tarptautinėje politikoje. Valstybės hegemonės įvardijamos: JAV, Rusija, Vokietija, Jungtinė Karalystė, Prancūzija, Kinija ir Japonija. Beje, pasiekti hegemono statusą yra žymiai

¹⁴ Nye, J. S., *The Benefits of Soft Power*, 2004 06 30,

<http://students.depaul.edu/~tkyawzaw/myweb/myblogs/TheBenefitsofSoftPower.htm>, [žiūrėta: 2015 06 17]

¹⁵ Nye, J. S., *Soft power, Hard power and leadership*, 2010 06 27,

http://www.hks.harvard.edu/netgov/files/talks/docs/11_06_06_seminar_Nye_HP_SP_Leadership.pdf, [žiūrėta: 2015 11 24]

¹⁶ Morgenthau, H., *Politika tarp valstybių. Kova dėl galios ir taikos*, Vilnius: Margi raštai, 2011, p. 32.

¹⁷ Heywood, A., *Politics*, New York: Palgrave macmillan, 2002, p. 132.

¹⁸ Ten pat, p. 133.

¹⁹ Ten pat, p. 133.

²⁰ Hassig, R., *Mexico and the Spanish conquest*, Norman: University of Oklahoma press, 1994, p. 23–24.

lengviau nei tapti supergalybe, turinčią branduolinį ginklą, nes valstybė hegemonė nebūtinai turi būti hegemonė pasauliniu mastu, dominuojanti galia gali būti ir tik tam tikrame regione.

Valstybės pagal galią tarptautinėje sistemoje skirstomos:

1) Supergalybė – valstybė, kuri gali daryti įtaką įvykiams ar projektuoti galią pasauliniu mastu. Tai gali lemti klestinčios ekonomikos, didelės populiacijos ir stiprių karinių pajėgumų, tarp jų masinio naikinimo ginklų turėjimas.²¹

2) Didžioji galybė – valstybė, kuri dėl savo ekonominės, karinės ir politinės įtakos gali daryti įtaką pasaulio diplomatijai (kitos valstybės būtinai atsižvelgia į tokios valstybės poziciją prieš priimdamos reikšmingus diplomatinis sprendimus).²²

3) Regioninė galybė – valstybė, kuri dominuoja tam tikrame geografiniame regione. (Tam tikrais atvejais regioninės galybės vaidina lemiamą vaidmenį, kai dėl įtakos konkuruoja didžiosios ir supergalybės).²³

Globalizacija, kai kurie teoretikai pažymi, vertinama kaip valstybių sistemoje esanti grėsmė. Pastaroji gali būti jaučiama iš kaimyninių valstybių arba tokio paties tarptautinio statuso valstybių.²⁴ Globalizacijos pasekmėje tarptautinėje sistemoje gali prasidėti centro kova prieš periferiją, t. y. kai labiau išsivystęs centras gali išnaudoti periferiją. Taigi formuojasi aiški išvada, jog globalizacija yra naudingesnė hegemoninei valstybei, kuri ne tik leidžia hegemoninei valstybei iškilti tarptautinėje sistemoje (pavyzdžiui, XIX a. Didžioji Britanija ar XXI a. JAV), bet taip pat sudaro prielaidas dominuoti tarptautinėje ekonomikoje. Tarptautinėje ekonomikoje visuomet egzistavo „dominuojantis sektorius ir hegemonas, ar bent jau didžiosios galybės. Poziciją tarptautinėje politinėje sistemoje užimdavo ta valstybė, kuri pirmaudavo ekonomikoje, t. y. naujų produktų ar gamybos būdų sukūrimo, naujų rinkų ar naujų gamtinių išteklių atradimuose, arba efektyvesnių komercinės veiklos organizavimo modelių įvedimuose.²⁵ Todėl teigti, jog valstybė hegemonas atneša tik neigiamas pasekmes negalima. Hegemonija sukuria konkuruojančias sąlygas, kur tarpusavyje varžydamosios valstybės pasiekia daug geresnių rezultatų.

Valstybės galios matavimo kriterijai. Reikia pripažinti, kad mokslininkai valstybės galią siūlo matuoti įvairiai. Vieni siūlo naudoti šiuos matavimo vienetus: valstybės gyventojų skaičius, gamtiniai resursai, geografinė padėtis, ginkluotosios pajėgos (dažnai ginkluotosios pajėgos bei jų dydis priskiriami valstybės karinės galios apibrėžimui, kas dar apima ir karines išlaidas, ginkluotojų pajėgų skaičių, karinę techniką, jų skaičių bei kokybę), industrinis bei ekonominis potencialas

²¹ Herring, G. C., *From Colony to Superpower: U.S. Foreign Relations since 1776*, New York: Oxford University Press, 2008, p. 23.

²² Bloomfield, L.P., Moulton, A., *Managing international conflict: from theory to policy*, 1997, p. 16.

²³ Ten pat.

²⁴ Herring, G. C., *From Colony to Superpower: U.S. Foreign Relations since 1776*, New York: Oxford University Press, 2008, p. 41.

²⁵ Ten pat, p. 49.

(ekonominė galia, kaip struktūrinis valstybės galios elementas, mokslininkų tradiciškai buvo matuojamas BVP dydžiu arba BVP dalimi, tenkančia vienam gyventojui.²⁶ Tačiau tai yra kiekybiniai rodikliai, neatspindintys ekonomikos „kokybės“), šalies veikimo principai.²⁷ Todėl reikia pripažinti, jog nėra vieno standartinio galios matavimo indekso. Tai yra labiau mokslininko, tiriančio galią, pasirinkimas. Iki XX a. galios indeksas buvo sudaromas remiantis svarbiausiais valstybės pajėgumo kriterijais – branduolinė galia ar ginkluotosios pajėgos, išteklių apimtys, valstybės energetika, demografinė bei geografinė padėtys.²⁸ XXI a. į galios indeksą yra įtraukiami ir ekonominiai kriterijai.²⁹ Vienas iš magistro baigiamojo darbo uždaviniu – apibrėžti, kokiais indikatoriais ir kriterijais matuojama valstybės galia – yra vienas dažniausių tyrimo objektų mokslininkų darbuose. Be to, Kinija rengdama valstybines strategijas, galios indeksu remiasi kaip pagrindu joms kurti. Galiai išmatuoti jie naudoja ir materialiuosius kriterijus: karines pajėgas bei ekonominį potencialą, ir kitus nematerialius kriterijus kaip politinis ir tarptautinis potencialas.³⁰

Remiantis H. Morgentau, „politinė galia buvo karinės ir, kai kuriais atvejais, ekonominės galios funkcija“.³¹ H. Morgenthau taip pat nurodė tris būtinus veiksnius, kurie svarbūs tiriant galią. Pasak jo, „galia visada santykinė; galia kinta; ir (šiuo atveju svarbiausia) negalima pervertinti vieno kurio nors faktoriaus“.³² Karinis pajėgumas yra akivaizdus valstybės galios matas, tad juo lengviausiai kuriamas valstybės galios išpūdis prieš kitus.³³ H. Morgenthau išskiria ir tris imperializmo politikos metodus/priemonės: karinį, ekonominį ir kultūrinį imperializmą. Žinoma, akivaizdžiausia imperializmo forma yra karinis užkariavimas. Nors dažnai šis metodas yra pats veiksmingiausias, bet tuo pačiu jis ir lošimas iš pačių didžiausių statymų – viskas arba nieko.³⁴

H. Morgentau įvardija, jog nuo karinės pramonės technologijų priklauso ir gamtos ištekliai. Vienu svarbesnių gamtos resursų išskiriama nafta, kuri suteikia ne tik ekonominę, bet ir karinę galią. Pasak H. Morgentau, nei vienas kitas gamtos išteklius tokios galios suteikti negali. Taip pat dar vienas tarp svarbių valstybės galios resursų įvardijamas – pramonės pažangumas. Su juo siejamas ir branduolinis ginklas.³⁵ Branduolinės technologijos apskritai yra vienas pagrindinių

²⁶ Bially, J., Layne, C., McPherson, M., Tellis, A. *Measuring National Power in the Postindustrial Age*, RAND corporation, 2000, p. 27–29.

²⁷ Ten pat.

²⁸ Ten pat, p. 30.

²⁹ Treverton, G.F., Jones D.G., *Measuring National Power*, 2005,

http://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/conf_proceedings/2005/RAND_CF215.pdf, [žiūrėta: 2015 05 10]

³⁰ Pillsbury, M., *China debates the Future Security Environment*, Washington D.C: National defense university press, 2004 10 06, [file:///C:/Users/monika.burvyte/Downloads/2000-01_China_Debates_Future%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/monika.burvyte/Downloads/2000-01_China_Debates_Future%20(1).pdf), [žiūrėta: 2015 05 10]

³¹ Morgenthau, H., *Politika tarp vaslybių. Kova dėl galios ir taikos*, Vilnius: Margi raštai, 2011, p. 187.

³² Ten pat, p. 187.

³³ Parčiauskas, M., „Kai su Rusijos imperializmu kovojama status quo metodais“, 2014 birželio 24, <http://www.propatria.lt/2014/06/marius-parciauskas-kaip-su-imperializmu.html> [žiūrėta: 2015 05 10]

³⁴ Morgenthau, H., *Politika tarp vaslybių. Kova dėl galios ir taikos*, Vilnius: Margi raštai, 2011, p. 188.

³⁵ Pugačiauskas, V., „Valstybių galia ir mažosios valstybės“, <http://www.pugaciauskas.lt/study/tp3.html> [žiūrėta: 2015 05 10]

lemiamųjų kalbant apie valstybės karinį pasirengimą. Tiesa, pažymima, jog branduolinis ginklas ir jo griauamosios jėgos indeksas gali atvirksčiai – sumažinti panaudojimo tikimybę. O tai lemia racionalus tokio ginklo panaudojimo faktorius. Karinėms valstybės galimybėms svarbūs yra ir lyderiai bei jų sugebėjimai, ir, žinoma, ginkluotųjų pajėgų dydis bei jų parengimo kokybė. Tiesa, vėlgi svarbu, kad valstybės karinė galia priklausotų nuo valstybės karinės jėgos, tačiau nėra tolygi jai, [...], dažnai ne turimos karinės jėgos naudojimas, o pats jos turėjimas yra galios elementas.³⁶ O kur kabutės uždėtos. Karinio tinkamumo kriterijus H. Morgentau pritaikė ir materialiams galios kriterijams vertinti. Tarp tokių kriterijų vienas svarbiausių yra gyventojai, jų skaičius, pasiskirstymas ir šio pasiskirstymo kitimo tendencijos. Tik esant dideliame gyventojų skaičiui įmanoma vystyti plačią karinę veiklą ir pramonę, reikalingą tokiai veiklai. Kartu didelis gyventojų skaičius gali būti kliūtis, pirmiausia ekonominė, stiprinti valstybę.³⁷

Taigi, valstybės galia apskaičiuojama išvedant tris indikatorius, kurie sudaromi iš kelių kriterijų: 1) Karinės pajėgos – karių skaičius, karinės išlaidos bei išlaidos, tenkančios vienam kariui; 2) Ekonomika – BVP, BVP tenkantis vienam gyventojui; ir 3) Demografinė padėtis (gyventojų skaičius, darbo resursai). Dėl šių galios matavimo indikatorių ir kriterijų sutaria dauguma mokslininkų. Svarbu juos apsibrėžti. Naudojant galios matavimo indikatorius ir kriterijus galima tirti, bet kurios valstybės galios potencialą.

Apibendrinti galios matavimo kriterijai yra pateikiami pirmoje lentelėje. Tiriant valstybės galią svarbu identifikuoti ir kintamuosius, nuo kurių priklauso galios matavimo kriterijai (Žr. 1 lentelę).

1 lentelė. Galios matavimo kriterijai

Galios kriterijus	Kintamieji
Karinės pajėgos	Karinės išlaidos, skirtos karinių pajėgų palaikymui, vystymui; Karinės išlaidos tenkančios vienam kariui Aktyvių karių skaičius, skaičiuojamas vienetais.
Ekonomika	Bendrasis vidaus produktas (BVP), BVP, tenkantis vienam gyventojui.
Demografinė padėtis	Gyventojų skaičius, skaičiuojamas vienetais; Darbo resursai.

Šaltinis: Sudaryta autorės, remiantis Morgenthau, H., *Politika tarp valstybių. Kova dėl galios ir taikos*, Vilnius: Margi raštai, 2011 ir Pugačiauskas, V., „Valstybių galia ir mažosios valstybės“, <<http://www.pugaciauskas.lt/study/tp3.html>> [žiūrėta: 2015 05 10]

Remiantis lentelėje pateiktais galios kriterijais ir išskirtais kintamaisiais empirinėje magistro darbo dalyje atliekamas Kinijos galios tarptautiniuose santykiuose diskursas JAV.

³⁶ Pugačiauskas, V., *Valstybių galia ir mažosios valstybės*, <<http://www.pugaciauskas.lt/study/tp3.html>> [žiūrėta: 2015 05 10]

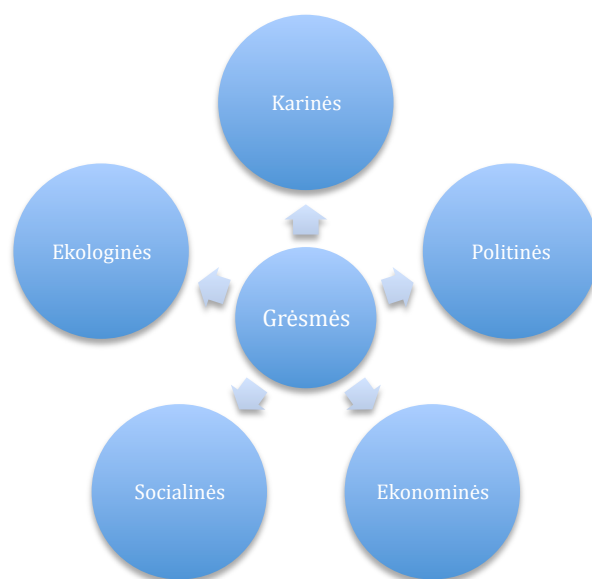
³⁷ Ten pat.

1.2. Grėsmė kaip galios asimetrija

Apsibrėžus galios sampratą, būtina nusistatyti kokios grėsmės kyla valstybės galiai bei kokia yra grėsmės ir galios koreliacija tarptautinių santykių kontekste. Labai svarbu išanalizavus atitinkamus mokslinius straipsnius, apibrėžti tos koreliacijos ribas ir iššūkius tarptautinei bendruomenei. Pavyzdžiui nėra aišku ar grėsmė asimetriška galiai ar valstybės tapatybei, o galbūt grėsmė tiesiog suvokiama kaip savaime egzistuojantis reiškinys.

Grėsmės samprata. Grėsmės sąvoką politologai dažnai linkę tiesiogiai ar netiesiogiai sieti su saugumu bei dažnai apibrėžiama, kaip žalos galimybė konkrečiam saugumo objektui, kada tas saugumas sumažinamas.³⁸ Istorinėje praktikoje – grėsmė buvo traktuojama tik kaip karinė grėsmė, tačiau po Šaltojo karo grėsmės samprata įgavo didesnę spektrą apibrėžimų. Tam įtakos turėjo ir technologinis pažangumas ir globalizacijos procesai. Todėl grėsmę iš esmės tapo sunkiau nuspėti, atskirti jos tipą, analizuoti laiko perspektyvoje, ar surasti grėsmės priežastis. Tokioje daugiaprasmeje grėsmių kontekste, nacionalinio saugumo strategijų planavimas tapo rimtu uždaviniu kiekvienai valstybei. Todėl darbe svarbu suklasifikuoti grėsmes (Žr. 1 paveikslą).

1 pav. Grėsmių klasifikacija (sumažinkite paveikslą)

Šaltinis: Sudaryta autorės, remiantis Buzan B. *Žmonės, valstybės ir baimės*, Vilnius: Eugrimas, 1997.

saugumo strategijas svarbu grėsmes suklasifikuoti. Grėsmių klasifikacija pagal tipus nacionalinio saugumo strategijose netgi įgauna hierarchiją, t. y. kai grėsmės klasifikuojamos pagal žalos dydį nacionaliniam saugumui. Tiesa, praktikoje pastebima, kad daugiausiai dėmesio vis dar skiriama karinėms grėsmėms, tačiau po pasaulinės ekonominės krizės daugiau dėmesio sulaukė ir

³⁸ Janeliūnas, T., *Komunikacinis saugumas*, Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 2007, p. 20–21.

ekonominės bei socialinės grėsmės. Grėsmių klasifikavimas padeda nustatyti grėsmių turinį ir išskirti esmines jų kilimo priežastis. Skiriami šie pagrindiniai grėsmių tipai:

Karinės grėsmės. Grėsmių hierarchijoje – karinė grėsmė yra įvardijama kaip pagrindinė iš visų grėsmių. Taip, galima spėti, susiklostė dėl istorinių aplinkybių. Kaip pavyzdžiui, karas, kuris gali būti grėsmė visoms konfliktuojančioms ir nekonfliktuojančioms pusėms. Karinė grėsmė taip pat turi potencialo griauti nusistovėjusią ir tarptautinę sistemą. Pasekmės taip pat gali būti įvairiausio pobūdžio – nuo institucijų visiško sugriovimo iki valstybės sunaikinimo. O tai jau turi tiesioginės įtakos ne tik valstybės, bet ir individams. Taip yra todėl, kad jėgos naudojimas tam tikroje erdvėje dažniausiai sukuria neigiamas pasekmes. Todėl karinėms grėsmėms apibrėžti nacionalinio saugumo strategijose yra teikiamas prioritetas.³⁹

Politinės grėsmės. Tuo metu politinės grėsmės įtakos turi valstybinio aparato stabilumui. Tokia grėsmė gali pasireikšti per spaudimą, kuomet siekiama, kad valstybės valdžia darytų kažkam palankius sprendimus arba, kai tikslas yra tą valdžią nuversti. Taip pat kartais kaip grėsmės šaltinis gali būti ir siekis sutrikdyti arba sunaikinti valstybės politinę sistemą. Tokiu atveju gali būti ir tęstinis tikslas – pavyzdžiui, susilpninti valstybę politiškai ir vėliau inicijuoti karines grėsmes. Apibrėžti politines grėsmes taip pat sunkus uždavinys, o jų identifikavimas nacionalinio saugumo kontekste taip pat gali būti labai abstraktus be išmatavimo galimybės. O minimos grėsmės priežastys gali būti įvairios – nuo siekio anekesuoti kitą valstybę iki jos galių silpninimo tarptautinėje erdvėje.

Socialinės grėsmės. Šalia politinių grėsmių labai dažnai eina ir socialinės grėsmės. Kartais jas sunku identifikuoti kaip atskirus kintamuosius, nes dažnai jie būna persipynę tarpusavyje. Pavyzdžiui, išorinės socialinės grėsmės gali veikti per nacionalinio identiteto atakas, kurios dažnai yra supolitizuojamos. Netgi komunikacijos ar idėjų sąveika gali turėti įtakos tiek politinei, tiek socialinei grėsmės formai atsirasti. Kalba, religija, valstybės kuriamos vertybės gali patekti į pavojaus zoną. O kaip tai apginti yra kiekvienos valstybės sprendimas. O jeigu kultūrinis identitetas valstybėje yra žemo lygio, netgi atsitiktinis poveikis iš išorės valstybei gali sukelti socialines grėsmes.⁴⁰

Ekonominės grėsmės. Ekonominės grėsmės pragmatiškai labai sunku apibrėžti ir įvertinti. Bėda tame, kad gera valstybės ekonominė būklė yra tada, kai puikiai veikia konkurencinė aplinka, o bet kokios vidinės ekonominės rizikos yra kontroliuojamos.⁴¹ Kaip pavyzdžiui, žlugus Sovietų Sąjungai ir šalims perėjus iš planinės į rinkos ekonomika, atsirado ir ekonominės grėsmės, kurių anksčiau nebuvo. Dar vienas dalykas, kurį būtina akcentuoti kalbant apie ekonomines grėsmes yra tas, kad ekonominės grėsmės valstybėms neretai yra teigiamas reiškinys, nes jos sukuria erdvę

³⁹ Janeliūnas, T., *Komunikacinis saugumas*, Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 2007, p. 20–21.

⁴⁰ Buzan B., *Žmonės, valstybės ir baimės*, Vilnius: Eugrimas. 1997. p.169.

⁴¹ Ten pat, p.178.

valstybės ekonominiam tobulėjimui ir efektyvumui ekonomine prasme. Tai yra, kad rinka galėtų efektyviai veikti, ją turi veikti ekonominės grėsmės. Tik tokiu būdu valstybė galės gauti iš to ekonominių gėrybių. Todėl politologai ir ekonomistai kartu labai dažnai kelia klausimą, ką reiškia ekonominis saugumas, jeigu be ekonominių grėsmių rinka gali lengvai žlugti. Taigi, ekonominės grėsmės labiau traktuojamos kaip priežastis efektyvinti rinką, o ne priežastis, kurią reikėtų eliminuoti. Priešingai nei kitos grėsmės.

Ekologinės grėsmės. Tokios grėsmės pagal sąlygojamas pasekmes labiau panašios į karines grėsmes, nes jų padariniai gali turėti didelės įtakos valstybei, tai yra – būti žalingos pačios valstybės fizinei būklei. O taip pat kaip ir karinės grėsmės, taip ir ekologinės gali sužlugdyti valstybę. Tiesa, priešingai nei karinės, ekologinės grėsmės suvokiamos kaip atsitiktinės, savaime suprantamos (*force majeure*). Kartais ekologinės grėsmės yra atspirtis steigti organizacijas ar sąjungas kovojančias prieš tam tikrą ekologinę grėsmę. Tokios organizacijos netgi apjungia valstybes. Pavyzdžiui kova su tarša vandenynuose.⁴²

Grėsmės taip pat skirstomos pagal individualų intensyvumą, kurį generuoja grėsmės tipas, istorinė perspektyva, laikas, numatoma žala ar pasekmės bei poveikis nacionaliniam saugumui.⁴³ Pavyzdžiui, pastaruosius penketą metų grėsmės pastebimos finansų, energetikos, informacinių technologijų sektoriuose. Grėsmių sukėlėjais gali būti: ir valstybė, ir tam tikra grupė, ir individas, ar kiti veikėjai.⁴⁴ Egzistuoja ir struktūrinių grėsmių sąvoka, tačiau pastarosios traktuojamos kaip netyčinės, nes kyla organiškai be išankstinių motyvų.⁴⁵ Struktūrinės grėsmės sukelia ne konkretus sukėlėjas, bet pavyzdžiui *force majeure*, tam tikras procesas ar reiškinys. Tokius procesus iššaukiakintanti tarptautinė sistema.

Tačiau grįžtant prie pradinės sąvokos – grėsmė ir jos tikslo valstybės rėmuose – tai pagrindinis tikslas yra užtikrinti nacionalinį saugumą, kuris identifikuojamas kaip grėsmių valdymo planas. Pavyzdžiui, krizės laikotarpiu tarptautinėje erdvėje vykę procesai turėjo įtakos grėsmių šaltiniams formuotis, o to pasekoje buvo sukeltas nesaugumo jausmas. Nes valstybė iš prigimties ieško būdų, kaip tam tikras kylančias grėsmes sumažinti. Tam valstybė dažniausiai turi du kelius – pasitelkti savo vidinius resursus ir taip sukurti atsvaros taškus, kas dažniausiai praktikoje yra jungimasis į aljansus, kaip pavyzdžiui NATO.⁴⁶ Vis dėlto, reikia pripažinti, jog grėsmės yra sudėtinga apskaičiuoti, o jų dydis gali būti tik nuspėjamas pagal susidariusią situaciją. Be to, kai

⁴² Buzan B., *Žmonės, valstybės ir baimės*, Vilnius: Eugrimas. 1997, p. 169.

⁴³ Ten pat, p. 161–189.

⁴⁴ Sundelius, B., *The Challenge of Security Threats and Emergencies in Modern Society* Societal Security and Crisis Management in the 21st Century, ETH Zurich and Swedish Emergency Management Agency, CRN Workshop Report, Stockholm, Sweden, 2004, p. 17.

⁴⁵ Ten pat.

⁴⁶ Ten pat.

kurias grėsmes sudėtinga identifikuoti kaip keliančias pavojų saugumui, nes paprasčiausiai jos gali būti tapatinamos su konkurencine aplinka tarptautinėje erdvėje.⁴⁷

Grėsmė šiame magistro baigiamajame darbe aktuali tiek, kiek ji yra suvokiama kaip galios asimetrija. Moksliniuose straipsniuose tiriama grėsmės koreliacija su galia tarptautinių santykių kontekste. Neorealizmo paradigmoje grėsmės ir baimės šaltinis yra galios asimetrijos anarchinėje tarptautinių santykių sistemoje susiklostymas ir didėjimas. Tai reiškia, jog tarptautinis veikėjas įgijęs galią, kitam tarptautiniam veikėjui gali būti traktuojamas kaip grėsmė. Tuo metu K. Waltz'as aiškindamasis tarptautinių santykių teoriją tikino, jog grėsmė neatsiejama nuo galios, mat tai, pasak jo, yra ideali terpė valstybės galiai plėtotis.⁴⁸ Taip buvo išvestas teorinis teiginys, jog viena iš galios funkcijų yra būtent grėsmė. Pavyzdžiui, jeigu A valstybė turi daugiau galios lyginant su valstybe B, tai valstybė A negali būti užtikrinta, kad valstybė B niekada nepasinaudos įrankiais baimei sukurti. Pagal K. Waltz'ą suprasti ir įvertinti grėsmę, atsižvelgiant į neorealiztinę paradigmą, yra nesunku. Remiantis autoriaus išsakytais teiginiais - išmatavus galios asimetriją tarp dviejų ar kelių tarptautinių veikėjų, bus suvokiamas ir grėsmės prigimtinis turinys.⁴⁹ Būna įsivertinti galios karinius, ekonominius, politinius, geografinius, demografinius galios kriterijus. Kad praktiškai tai paaiškinti galima pritaikyti 1 ir 2 valstybių tarpusavio modelį. Tarkim, jeigu 1 valstybės kariniai, ekonominiai ir demografiniai resursai yra didesni už 2 valstybės, tai 2 valstybė jaus grėsmę susiklosčius bet kokioms alinkybėms ir tai nelems nei jokie religiniai motyvai ar tarptautinė aplinka. Tokiu atveju valstybė 2 privalės atsilaikyti prieš valstybę 1, kuri turi didesnę galią toje pačioje aplinkoje. Toks pat scenarijus ištiktų ir jeigu 1 valstybė nebūtų tokia galinga, tačiau jos galia imtų augti, resursai stiprėti. Valstybės 2 vienas iš iššūkių taptų atsilaikymas ir savo galios stiprinimas tarptautinėje aplinkoje. Toks modelis parodo, jog galia generuoja grėsmę, o ši baimė, į kurią reaguoja valstybės ir tai lemia labai materialūs kintamieji: 1) didesnė karinė galia; 2) stipresnė ekonomika; 3) efektyvi politika; ir 4) palankesni geografiniai bei demografiniai rodikliai.⁵⁰

Galima daryti išvadą, jog baimė „gimdo“ grėsmę ir tai yra pragmatiška ir racionali reakcija į galią.

Kitas teoretikas S. Walt'as grėsmę įvardijo kaip: 1) karinės galios; 2) geografinio artumo; 3) ofenzyvinio pajėgumo; ir 4) agresyvių intencijų funkciją.⁵¹

Galima teigti, jog S. Walt'o teiginiai, išskiriantys grėsmės šaltinius formuoja ir pačios grėsmės prigimtį. Tai reiškia, jog valstybė turi balansuoti prieš grėsmę, sukeltą baimės, o ne galią.

⁴⁷ Buzan B., *Žmonės, valstybės ir baimės*, Vilnius: Eugrimas, 1997. p. 156-189.

⁴⁸ Waltz K., *Theory of International Politics*, New York: Random House, 1979, p. 73.

⁴⁹ Ten pat.

⁵⁰ Ten pat.

⁵¹ Walt S., *The Origins of Alliances*, Ithaca, New York: Cornell University Press, 1987, p. 47.

Čia gimsta abejonė K. Waltz'o pasakymais, jog grėsmės šaltinis yra materialus ir vienodas tarp tarptautinės bendruomenės veikėjų.

Taigi, svarbiausia yra tai, jog neorealistineje paradigmoje grėsmė suvokiama kaip galios asimetrija. Grėsmės teorija patvirtina, jog galios asimetrija į grėsmę yra racionalus dalykas. Jeigu šis teiginys suvokiamas priešingai, tokiu atveju galia turėtų būti kaip savaimė natūrali reakcija į aplinką. Visgi, jeigu galios asimetrijos principas, nepaisant besikeičiančios aplinkos, vyrauja ar net yra identifikuojamas kaip identiteto dalis – reiktų atsižvelgti į galios asimetrijos metodus. Dėl šios priežasties tiek baimė, tiek grėsmė yra pripažįstamos dinamišomis dėl reakcijos į baimės sukėlėją – galią.

1.3. Kinijos galios charakteristika

Pačiai Kinijai galia tikrai nėra svetima sąvoka. Galinga valstybė Kinija per pastaruosius du tūkstantmečius buvo įvardinta net du kartus. Didžiaja galybe Kinija buvo pripažinta ir po Opiumo karo XIX a. pradžioje, kai šalies BVP sudarė 30 procentų viso pasaulio sukuriama BVP. Tai darė įtakos ir Kinijos tapatybiniam formavimuisi.⁵² Anot Kinijos lyderio Diang Xiaoping'o, inicijavusio Kinijos ekonomikos reformą: „Devynioliktasis amžius – Kinijos nuosmukio amžius. Dvidešimtas – kova už Kinijos atgimimą. Dvidešimt pirmasis amžius – Kinijos galios ir klestėjimo amžius“.⁵³ Taigi, skirtingai nuo Vakarų, kurie tarptautinę sistemą visų pirma apibrėžia kaip taisyklių ir normų visumą tarptautinėje bendruomenėje, Kinijai tarptautinė sistema – tai galios hierarchinė sistema. Turbūt todėl, kaip spėjama, Kinijos pagrindinis tikslas – stiprinti valstybės galią, pasitelkiant ekonominius, politinius bei demografinius elementus.⁵⁴ O siekiant įvertinti Kinijos galią ir kokią vietą ji užima tarptautinėje sistemoje, visų pirma, reiktų apsibrėžti geografinius, demografinius ir ekonominius duomenis (žr. 2 lentelę).

2 lentelė. Kinijos geografiniai, demografiniai ir ekonominiai duomenys

Geografinė padėtis	Rytų Azija, ribojasi su Rytų Kinijos jūra, su Korėjos įlanka, Geltonąja jūra, ir Pietų Kinijos jūra, tarp Šiaurės Korėjos ir Vietnamo.
Šalies plotas	9,596,960 kvadratinų kilometrų
Populiacija	1,355,692,576 (2014 liepa)
BVP	13.39 mlrd. JAV dolerių
BVP vienam žmogui	9,800 JAV dolerių
Ekonomikos struktūra	Žemės ūkis: 10 proc. Pramonė: 43,5 proc. Paslaugos: 46,1 proc.

⁵² Mark, L., *What does China think?*, New York: Library of Congress, 2008, p. 83.

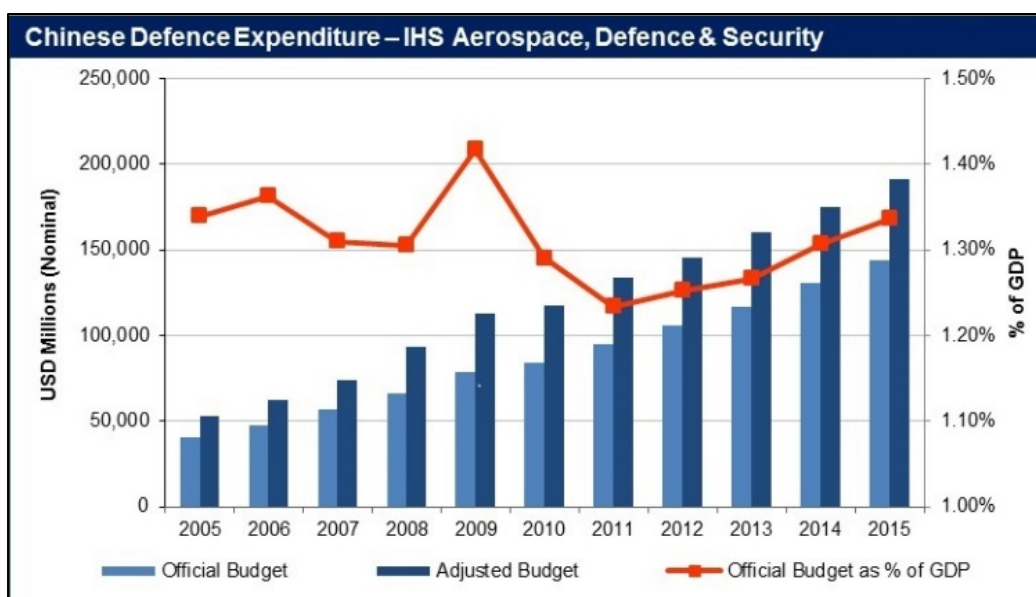
⁵³ Weixing, H., *China's International Relations in 21st Century*, New York: University press of America, 2000, p. 47.

⁵⁴ Saunders, P.C., *China's Global Activism: Strategy, Drivers and Tools*, Washington D.C.: National defense university press, 2012 06 25, p. 28.

Šaltinis: Sudaryta autorės remiantis: China. The World Factbook. Central Intelligence Agency, <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ch.html>, [žiūrėta 2015 10 15]

Kinijos karinis identitetas. Analizuojant Kinijos karinius pajėgumus galima paminėti tai, kad tokiu būdu (demonstruodama savo karinį pajėgumą) valstybė siekia parodyti savo galią ir karinį pranašumą prieš kaimynines valstybes – Indiją, Japoniją, Rusiją, o taip pat ir prieš JAV.⁵⁵ Kinija kasmet skiria vis daugiau lėšų savo kariniam pajėgumui stiprinti (žr. 2 pav.).

2 pav. Kinijos gynybinės išlaidos (sumažinkite)

Šaltinis: Ministry of National defense the people's republic of China⁵⁶

Oficialūs šaltiniai teigia, jog Kinijos gynybos biudžetas 2015 m. augs apie 10 procentų. Gynybos viceministrė Fu Ying kasmetiniame nacionaliniame suvažiavime pareiškė, jog šios investicijos atitinka šalies išlaidų augimą.⁵⁷ Tačiau, nors Kinija yra antroji pasaulyje valstybė, išleidžianti daugiausiai lėšų skirtų gynybai, vis dėlto kol kas pralenkti JAV gynybos srityje jai nėra galimybių. 2010 m. Kinijos gynybos biudžetas sudarė 77,9 mlrd. JAV dol. arba 7,5 proc. daugiau nei 2009 m. 2011 m. išleido 106,4 mlrd. JAV dol. arba 11,2 proc. daugiau nei 2010 m. gynybai. 91,5 mlrd. JAV dol. buvo skirta Liaudies išlaisvinimo armijai, jūrų ir oro pajėgoms. 2012 m. Kinija gynybai išleido 11,6 proc. daugiau nei 2011 m. 2013 m. Kinija gynybai skyrė 10,7 proc. daugiau nei 2012 m. ir tai sudarė 114,3 mlrd. JAV dol. Pinigai buvo skirti pagerinti tarnaujančiųjų armijoje gyvenimo ir darbo sąlygas, taip pat labiau mechanizuoti armiją. 2014 m. Kinijos išlaidos gynybai

⁵⁵ Carter, A. B, Bulkeley, J. C., *China's military modernization*, <http://www.hcs.harvard.edu/~hapr/winter07_gov/carter.pdf>, [žiūrėta: 2014 05 25]

⁵⁶ Ministry of National defense the people's republic of China, <<http://eng.mod.gov.cn/>>, [žiūrėta: 2015 05 13]

⁵⁷ China military budget to rise 10 %', BBC News, 2015 kovo 4, <<http://www.bbc.com/news/world-asia-china-31706989>>, [žiūrėta: 2015 04 29]

augo 12,2 proc. ir sudarė 130 mlrd. dol.⁵⁸ Tai turėjo įtakos JAV, nes Prezidento Barako Obamos prašymu JAV kariniam biudžetui 2016 m. yra paskirtas 585 mlrd. dolerių.⁵⁹

Kinijos teigimu, didžiulės išlaidos gynybai yra skiriamos tam, kad būtų modernizuota Liaudies išlaisvinimo armija. Tai tikslinės investicijos į tokius pirkinius, kaip povandeniniai laivai ir lėktuvnešiai.⁶⁰

Neabejotinai, Kinijos gynybos biudžeto augimas neramina kaimyninių valstybių. Juolab, kai paskutinį dešimtmetį šalies gynybai skiriamų lėšų suma auga apie 10 procentų.⁶¹ Todėl gynybines išlaidas pradėjo didinti tiek Japonija, tiek Indija.

Kinijos karines pajėgas sudaro: Liaudies išlaisvinimo armija (PLA – angl. *People's Liberation Army*); sausumos pajėgos; laivynas (apima jūrų pėstininkus ir aviaciją); oro pajėgos; antrasis artilerijos korpusas (įskaitant strateginę priešraketinę ginkluotę), Liaudies ginkluotosios policijos pajėgos ir Liaudies išlaisvinimo armijos rezervas.⁶² Liaudies išlaisvinimo armiją sudaro pastovioji kariuomenė, kuri atsakinga už gynybines operacijas ir užduotis, taip pat reikalui esant palaiko vidinę tvarką. Armijos organizacinė struktūra susideda iš bendrųjų būstinių/departamentų, tarnybos, ginklų ir karinės zonos komandų.⁶³ Tiesa, verta paminėti ir tai, jog Kinijos Liaudies respublika apskritai tik 2013 m. viešai paskelbė, kokie yra jos tikrieji kariniai pajėgumai. Anksčiau ši informacija buvo slapta.

Į Kinijos karinį pramoninį kompleksą įeina: 24 branduolinės įmonės, 12 raketinės-kosminės atšakos galutinio surinkimo įmonės, devynios aviacijos gamyklos, 14 šarvuotos technikos gamyklos, 20 artilerijos technikos įmonės, daugiau nei 200 pramonės įmonės, skirtų šaudmenų gamybai, 23 stambių laivų statyklos, skirtos 736 remonto statybos vietoms. Bendras įmonių skaičius siekia keletą tūkstančių. Karinės jėgos indeksas šiuo metu Kinijoje siekia 0,2315. Šiuo metu Kinijoje pagaminama 300 karinių lėktuvų ir sraigtasparnių, ne mažiau tankų, apie 30 povandeninių laivų, viršvandeninių karinių laivų.⁶⁴ Pagal visų klasių ir rūšių technikos gamybą, Kinija šiai dienai lenkia visas NATO šalis kartu sudėjus. Trečioje lentelėje pateikiami duomenys apie Kinijos karinius pajėgumus.

⁵⁸ China's defense budget, <<http://www.globalsecurity.org/military/world/china/budget.htm>>, [žiūrėta: 2015 04 29]

⁵⁹ Interactive budget, <https://www.whitehouse.gov/interactive-budget>, [žiūrėta: 2015 11 21]

⁶⁰ Carter, A. B, Bulkeley, J. C., *China's military modernization*, <http://www.hcs.harvard.edu/~hapr/winter07_gov/carter.pdf>, [žiūrėta: 2014 05 25]

⁶¹ China's military spending, At the double, *The Economist*, 2014 kovo 15, <<http://www.economist.com/news/china/21599046-chinas-fast-growing-defence-budget-worries-its-neighbours-not-every-trend-its-favour>>, [žiūrėta: 2015 04 29]

⁶² CIA The world factbook, China, <<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ch.html>>, [žiūrėta: 2015 04 29]

⁶³ Ministry of national Defense The People's Republic of China, <<http://eng.mod.gov.cn/ArmedForces/>>, [žiūrėta: 2015 04 29]

⁶⁴ China Military Strength, <http://www.globalfirepower.com/country-military-strength-detail.asp?country_id=china>, [žiūrėta: 2015 04 29]

3 lentelė. Kinijos kariniai pajėgumai.

Kariuomenė	2 333 000
Kariuomenės rezervas	2 300 000
Tankai	9150
Šarvuočiai	4788
Savaeigiai tankai	1710
Velkamoji artilerija	6246
Daugkartinio raketų paleidimo sistemos	1770
Oro pajėgos (bendrai)	2860
Jūrų pajėgos (bendrai)	673

Šaltinis: Sudaryta autorės remiantis: Global fire power, <<http://www.globalfirepower.com/>>, [žiūrėta: 2015 04 29]

Taigi, pagal karinės jėgos indeksą Kinija šiuo metu pasaulyje yra trečia. Ją lenkia tik JAV ir Rusija.⁶⁵ Nepaisant to, Kinijai nėra prognozuojamas toks karinis galios išvystymas kaip JAV. Teigiama, jog JAV karinė galia yra nepralenkiama. Vis dėlto, regis JAV yra ta šalis, kuri labiausiai nerimauja dėl Kinijos karinių pajėgumų augimo, tai atspindi ir empirinė magistro baigiamojo darbo dalis.

Kinijos ekonominis potencialas. 2014 m. pirmą kartą per daugelį dešimtmečių JAV prarado didžiausios pasaulio ekonomikos statusą. Ją pralenkė Kinija. Remiantis Tarptautinio valiutos fondo duomenimis, 2014 m. bendra Kinijos BVP pagal pirkimo galią siekė 17,6 trln. JAV dol., o JAV – 17,4 tril. dol.⁶⁶ Dar 2000 m. JAV ekonomika buvo tris kartus didesnė už Kinijos. Šiuo metu Kinijos dalis pasaulio ekonomikoje siekia 16,5 proc., o JAV – 16,3 proc.⁶⁷ Vis dėlto, vienam Kinijos gyventojui tenkanti BVP dalis vis dar yra gana maža, lyginant su Vakarų šalimis, o vidutinio kino pajamos gerokai žemesnės už vidutinio JAV gyventojų.

Pagal eksportą Kinija yra pirma pasaulyje – 2014 m. eksporto apimtys buvo 2,243 tril. JAV dol.⁶⁸ Tai yra 13 proc. daugiau nei JAV, kuri yra antroje vietoje pagal eksportą pasaulyje (1,610 tril. JAV dol.). Tiesioginės užsienio investicijos į Kiniją 2014 m. sudarė 1.278 tril. JAV dol. (pagal tai ji

⁶⁵ China Military Strength, <http://www.globalfirepower.com/country-military-strength-detail.asp?country_id=china>, [žiūrėta: 2015 04 29]

⁶⁶ China. The World Factbook. Central Intelligence Agency, <<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ch.html>>, [žiūrėta 2015 10 15]

⁶⁷ Ten pat.

⁶⁸ Ten pat.

užima 5 vietą pasaulyje). Dėl šių ir aukščiau išvardintų priežasčių, dažnai teigiama, jog iki 2020–2025 m. Kinija savo ekonomine galia pralenks JAV.⁶⁹

Kaip ir minėta anksčiau, ne visos Kinijos ekonominės tendencijos yra teigiamos ir nuteikiančios optimistiškai. TVF duomenimis, pagal BVP tenkantį vienam gyventojui Kinija priskiriama prie besivystančių šalių ir tai sudaro tik 9800 JAV dol. vienam gyventojui.⁷⁰ Todėl pagal BVP tenkantį vienam žmogui Kinija tėra 113 vietoje pasaulyje. Būtina įvertinti ir tai, kad ekonominį augimą sąlygoja pigi darbo jėga bei gaminama pigi produkcija. Pagal Pasaulio ekonomikos forumo skaičiuojamą konkurencingumo indeksą, JAV užima trečiąją vietą, Kinija – 28.⁷¹

Taigi, dauguma rodiklių rodo, jog Kinijos galia auga kiekybiškai, bet ne kokybiškai. Vien tai, kad Kinijos ekonomika išgyvena ne tik ekonominių, bet ir socio-ekonominių problemų, neleidžia nuspėti Kinijos ekonomikos augimo mastų ateityje. Nes Kinijos ekonominis augimas sąlygojamas labiau vidinių resursų, kaip pavyzdžiui – auganti paklausa.⁷² O tai turi įtakos ekonomikos atvirumui, kuris augina importo mastus, konkurencingas rinkas valstybės viduje bei augančią infliaciją (2014 m. infliacija sudarė 2 proc.⁷³). O infliacijos augimas – signalas, jog ekonomika greičiausiai lėtės. Taip pat Kinijai reikėtų susirūpinti ir ekonominio sektoriaus disbalansu, nes didžioji dalis užsienio ir vidaus investicijų tenka sunkiajai pramonei: mašinų, plieno ir cemento gamybai.⁷⁴ O sunkiosios pramonės sektoriuje investicijos įsisavinamos pakankamai lėtai, todėl ir augimas matomas ne iškart. Valstybės subsidijavimo aparatas taip pat neturi tikslų veikimo principų ir labiau skirstomas atsižvelgiant į politinę situaciją. Todėl įvairios pramonės šakos finansuojamos be finansinių argumentų. O tai stabdo naujų darbo vietų atsiradimą, vilkina ūkio restruktūrizacijos procesus. Nedarbingų žmonių 2014 m. buvo 4,1 proc.⁷⁵ Tokiu atveju galima daryti išvadą, jog Kinijos ekonominis augimas paremtas ne naujų darbo vietų kūrimu, o produktyvumo didėjimu. Todėl 2014 m. ekonominis augimas, lyginant su ankstesniais metais buvo sulėtėjęs.

Apibendrinant ekonominius šalies augimo rodiklius ir didėjančias karines išlaidas, galima teigti, kad Kinija didina galią, o galios augimas sudaro prielaidas kilti tam tikroms grėsmėms tarptautinėje sistemoje.

⁶⁹ Jefferson, K., *Assessing Chinese Dissatisfaction with the East Asian Regional Status Quo*, Cambridge: Cambridge university press, 2008, p. 2.

⁷⁰ China. The World Factbook. Central Intelligence Agency, <<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ch.html>>, [žiūrėta 2015 10 15]

⁷¹ The Global Competitiveness Report 2015 – 2016, <http://www3.weforum.org/docs/gcr/2015-2016/Global_Competitiveness_Report_2015-2016.pdf>, [žiūrėta 2015 10 15]

⁷² China. The World Factbook. Central Intelligence Agency, <<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ch.html>>, [žiūrėta 2015 10 15]

⁷³ Ten pat.

⁷⁴ Ten pat.

⁷⁵ Ten pat.

2. KINIJS GALIOS DISKURSAS JUNGTTINĖSE AMERIKOS VALSTIJOSE

Šioje empirinėje dalyje aprašytas tyrimo metodologinis pagrindimas, tyrimo eiga, atliekamas tyrimas ir pateikiami tyrimo rezultatai.

2.1. Kritinio diskurso metodologija – teorija ir metodai

Sąvoka „diskursas“ dažnai suvokiama kaip diskusija ar viešas šnekėjimas, savo nuomonės reiškimas.⁷⁶ Kalbų moksluose diskurso prasmė siejasi su viešai įvykusia diskusija, tai yra – kas buvo pasakyta ar parašyta apie tiriamą objektą. Todėl atliekant diskurso analizę tiriami tiek rašytiniai, tiek sakytiniai tekstai.

XX a. pabaigoje ideologinio diskurso analizės tradicija pasikeitė ir isirutuliojo į kritikojų diskurso analizės tradiciją. Ji diskurso kryptis padeda plačiau suvokti paties kontekstą, lingvistinius, socialinius bei kritikos derinius. Kritiniam diskursui pasirenkamas funkcinis sisteminis lingvistikos, kognityvinis lingvistikos teorinis modelis. Apskritai io metodo analizės objektas dažniausiai būna socialinio problemų sritis, kaip pavyzdžiui: politiniai diskursai, šalininkų diskursai, lyčių santykiai, rasės problemos.⁷⁷ Kritinio diskurso analizėje naudojami metodai apima kokybines atvejo studijas, giluminius ir struktūrizuotus interviu, dokumentų analizę, tekstų kokybinę bei kiekybinę analizes ir kt. Todėl kritikoji diskurso analizė pasitelkiama siekiant itirti ne tik socialinius, bet ir politinius procesus, komunikacinius momentus bei ideologinius aspektus. Taigi, kritinio diskurso analizė isirutulioja į diskurso analizės metodologinio pagrindo.

Vieno teisingo tyrimo modelio, kurį būtų galima pritaikyti visuose tyrimuose nėra. Todėl kritinio diskurso analizės metodas pasirenkamas individualiai ir dažniausiai lemia paties tyrimo specifikumą.⁷⁸ Todėl is metodas taikomas, kai siekiama itirti socialinius pokyčius visuomenėje. Pats diskursas yra tekstas, susidedantis iš socialinio veiklos formos, kuris socialiniuose tyrimuose panaudojamas kaip socialinis informacinis altinis. Be to, tekstai padeda identifikuoti ir atpažinti socialinius ar kt. pokyčius visuomenėje. Kokie tie pokyčiai ir atskleidžia diskursas.

⁷⁶ Telešienė, A., *Kompiuterizuota kokybinių duomenų analizė su NVIVO ir Text Analysis suite*, <http://www.lidata.eu/index.php?file=files/mokymai/NVivo/nvivo.html&course_file=nvivo_II_2_2.html>, [Žiūrėta 201510 11]

⁷⁷ Ten pat.

⁷⁸ Ten pat.

Kritiškoji diskurso analizė kreipia dėmesį į autentišką komunikaciją institucinėse, media, politinėse ar kitose aplinkose. Ir rašytinį ir sakytinį diskursus kritiškoji diskurso analizė traktuoja kaip tam tikrą socialinės praktikos formą.⁷⁹

Pagrindiniai kritiškosios diskurso analizės principai trumpai gali būti pristatyti taip:

Kritiškoji diskurso analizė pirmiausiai suinteresuota politinių ir socialinių problemų analize. Ji nesidomi kalba ar jos naudojimu, o greičiau – socialinių ir kultūrinių procesų atspindžiais kalboje. Visgi lingvistinių kategorijų įtraukimas į analizę pripažįstamas būtinu. Visuomenė ir kultūra suprantamos kaip dialektiškai susijusios su diskursu: visuomenė ir kultūra apsprendžia diskurso formas, raišką, bet tuo pačiu yra atkuriamos ir keičiamos diskurso. Kalba gali būti naudojama kryptingai ir selektyviai. Tad reikia analizuoti skirtingas tekstų pateiktis, interpretacijas, suvokimus. Diskursai yra istoriniai, tad gali būti suprasti tik santykyje su jų kontekstais.⁸⁰

Diskurso analizė yra interpretacinė ir aiškinamoji. Siekiama sisteminės ryšių tarp teksto ir jo socialinių sąlygų, ideologijų bei galios santykių analizės. Interpretacijos visuomet yra dinamiškos ir atviros naujai informacijai bei naujiems kontekstams. Kritiškoji diskurso analizė turi būti suprantama kaip socialinė mokslinė disciplina aiškiai išdėstanti savo socialinius interesus ir siekianti savo atradimus pritaikyti praktiniuose klausimuose. Kritiškoji diskurso analizė dažnai tapatinama su politiškai motyvuotu tyrimu pasižyminčiu emancipacijos principu, kuomet tyrimu siekiama paveikti socialinius santykius ir socialinę realybę.⁸¹

Kaip ir pažymima A. Telešienės, bei kitų autoriai, kurie nagrinėjo kritiškojo diskurso analizės metodą, labai svarbu atkreipti dėmesį į teksto interpretaciją. Todėl mokslininkai nagrinėja ne tik diskursą kaip metodą, bet ir jo ryšį su visuomenės problemomis.⁸² Taigi, neatsižvelgiant į specifinę diskurso metodologiją, pačiame tyrime būtų galima išskirti keletą svarbiausių elementų, kuriuos ir analizuoja mokslininkai:

□ Tekstas ir jo turinys (Kas yra dėmesio objektas? Kokia pagrindinė, gretutinė temos? Kokie tekste randami objektą aprašantys ir vertinantys teiginiai?)

□ Diskurso dalyviai (Kas yra teksto autorius/autoriai? Kam skirtas tekstas, t. y. kas yra adresatas? Kokie santykiai tarp autoriaus ir adresato?)

⁷⁹ Telešienė, A., *Kompiuterizuota kokybinių duomenų analizė su NVIVO ir Text Analysis suite*, <http://www.lidata.eu/index.php?file=files/mokymai/NVivo/nvivo.html&course_file=nvivo_II_2_2.html>, [Žiūrėta 20151011]

⁸⁰ Ten pat.

⁸¹ Ten pat.

⁸² Dijk, T. A., *Introduction: Discourse Analysis as a New Cross Discipline, in Handbook of discourse analysis: Disciplines of Discourse*, 1985, p. 1–10.

□Diskurso kontekstas (Istorinis, socialinis, ekonominis, politinis, kultūrinis, tiesioginis diskurso vyksmo ir kt.).⁸³

Taip pat labai svarbu išskirti kritiškojo diskurso analizės metodo požūrius, kurių gali būti trys:

1. *Kognityvinė diskurso analizė* – tai, kai sakytiniuose ar rašytiniuose tekstuose galima pastebėti visuomenės pasaulėžiūrą, pasaulio suvokimą, vertybes bei nuostatas. Mokslininkų užduotis – ištirti, kaip adresatas suvokia, interpretuoja tiriamus pasisakymus bendrame kontekste, kodėl tas pats tekstas skirtingose visuomenės grupėse šifruojamas skirtingai ir kaip tai susiję su esamu kontekstu. Todėl pagrindine užduotimi tampa tekstų iššifravimas. Pavyzdžiui, tiriant politinius tekstus, pasirenkama keletą raktinių žodžių (pav. laisvė, nacija, tauta) ir tiriamas jų panaudojimas tekste. Todėl pagrindine šio metodo užduotimi tampa teksto iškodavimas: koncepcijos, metaforų analizė.

2. *Aprašomasis metodas* naudojamas, kai lingvistinių priemonių pagalba pasiekama žmogaus sąmonė ar siekiama primesti tam tikrą požūrį. Todėl naudojamosi tam tikrais žodžiais, terminais, sąvokomis. Taip pat emocijas kuriančiais elementais, kaip pavyzdžiui konotacijos, asociacijos, sąsajos su žmogaus vertybėmis.⁸⁴

3. *Kiekybinis turinio metodas* naudojamas dažniausiai. Jam būdinga kiekybinė turinio analizė. Tai, kai pagal kiekybinę teksto charakteristiką (žodžius, žodžių junginius) nustatomas paties teksto turinys, o taip pat tai, ką norėjo pasakyti autorius, akcentuodamas vienus ar kitus pasirinktus raktinius žodžius. Kiekybinis turinio metodas taip pat kartais derinamas su kokybiniu turinio metodu.

Apibendrinant, galima teigti, jog bendrai diskurso analizė, kaip ir kritiškoji diskurso analizė, leidžia ištirti plačius politinius, socialinius aspektus, kurie atspindi toje visuomenės grupėje egzistuojančią realybę. Svarbiausias mokslininko, atliekančio tyrimą, pasirinkti teisingus raktažodžius bei atkreipti dėmesį į metodą, mat pastarojo pasirinkimas turi atitikti išsikeltus darbo uždavinius.

2.1.1. Metodologinis tyrimo pagrindimas

Darbe atliekamas empirinis Kinijos galios tyrimas, remiantis diskurso metodologija. Tyrimui pasirinkta analizuoti JAV nacionalinę saugumo strategiją, JAV prezidento Barako Obamos metinius pranešimus, ir straipsnius JAV portale (dienraščio elektroninė versija) „NY Times“. Tyrime taikyta

⁸³ Telešienė, A., *Kompiuterizuota kokybinių duomenų analizė su NVIVO ir Text Analysis suite*, <http://www.lidata.eu/index.php?file=files/mokymai/NVivo/nvivo.html&course_file=nvivo_II_2_2.html>, [žiūrėta 2015 10 11]

⁸⁴ Ten pat.

kritiškojo diskurso analizės metodologinė strategija. Jos pagalba siekiama išsiaiškinti kaip JAV vertina Kinijos galią, ar pripažįsta ją, ar mato augimą ar ne, ar mato toje galioje keliamų problemų, ar dėl to yra priimami kokie nors sprendimai, ar Kinijos galia identifikuojama kaip grėsmė, jei taip – tai grėsmė kam – bus ieškoma grėsmės adresato.

Analizuojant pasirinktų šaltinių kuriamą kritiškąjį diskursą naudojamas klasikinis analizės metodas – turinio kiekybinė ir kokybinė analizės. Turinio analizėje, anot H. D. Laswell'o, svarbiausi klausimai į kuriuos turi atsakyti tyrėjas yra: Kas? Ką sako? Kokiais kanalais? Kam? Kokiu efektu? ⁸⁵ Klausimų pagalbą galima lengviau įvertinti komunikacijos proceso kompleksiskumą.

Šio metodo esmė: suformuluoti tiriamąjį klausimą ir pasirinkti tiriamojo reiškinių kriterijus, kurie padėtų jį detalizuoti, išskaidant į atitinkamas vertinimo kategorijas. Todėl pasirinkta kiekybinė turinio analizė turėtų atskleisti, kiek kiekybiškai atsispindi Kinijos galios diskursas. Kokybinė turinio analizė leidžia giliau pažvelgti į Kinijos galią, jos suvokimą JAV, o taip pat ir išsamiau ją interpretuoti. Šiuo atveju bus analizuojami ne tik oficialūs šaltiniai, bet ir temos žiniasklaidoje.

Šio tyrimo tikslas – nustatyti, kaip Jungtinėse Amerikos Valstijose naudojamas viešasis diskursas kalbant apie Kinijos galią ir, ar Kinijos galią JAV interpretuoja kaip grėsmę jos nacionaliniams interesams?

Tyrimo objektas – Kinijos galios diskursas JAV.

Tyrimo uždaviniai:

1. Surinkti ir išanalizuoti 2010 m. JAV Nacionalinę saugumo strategiją, JAV prezidento B. Obamos 2010 – 2014 metinius pranešimus, straipsnius, publikuotus 2010 – 2014 metais portale (dienraščio elektroninėje versijoje) „NY Times“;
2. Atlikti pasirinktų analizei šaltinių kiekybinę ir kokybinę turinio analizes.
3. Išnagrinėti, kaip diskursas, kuriuo naudojasi JAV, kalbėdama apie Kiniją, turi įtakos formuojant Kinijos galios įvaizdį JAV visuomenėje;
4. Ištirti kaip Kinijos galia tarptautinėje bendruomenėje tiesiogiai siejasi su grėsmingumu JAV nacionaliniams interesams.

Tyrimo imtį sudaro JAV Nacionalinė saugumo strategija, JAV prezidento B. Obamos 5 metiniai pranešimai, 1180 straipsnių portale „NY Times dienraštyje“.

Tiriamasis laikotarpis: 2010–2014 metai.

Paieškos raktažodžiai: Kinija (angl. *China*), Kinijos galia (angl. *China's power*), Kinijos ekonomika (angl. *China's economy*), Kinijos kariniai pajėgumai (angl. *China's military strength*), Kinijos grėsmė (angl. *China's threat*).

⁸⁵ Balčytienė A., *Žiniasklaidos tekstai. Darbai ir dienos*, <http://donelaitis.vdu.lt/publikacijos/balcytiene.pdf>, 2004, [žiūrėta 2015 10 11] p.111.

Kiekybiškai šaltiniai bus suskirstyti į šiuos kintamuosius: data; pavadinimas; dydis; charakteristika (naujiena, aktualija, analitinis straipsnis); informacijos šaltinis, paminėjimas kartais (kiek kartų minima Kinija visame šaltinio pateikiamame turinyje).

Kokybinė turinio analizė bus atliekama remiantis šiais kriterijais: 1. Pozityvumas, negatyvumas ar neutralumas. Remiantis raktiniais paieškos žodžiais, bus siekiama iširti, kurie šaltiniai Kinijos galią perteikia kaip pozityvią, kurie šaltiniai vertina negatyviai ar tiesiog vyrauja neutralus stilius – juose tik pateikiami tam tikri faktai be konkrečios ar aiškios nuomonės. Objektivumas, subjektyvumas. Taikant šį pasirinktą kriterijų siekiama atskleisti autorių subjektyvumą ir objektivumą, rašant ar kalbant apie Kinijos galią.

2.2. Kinijos vertinimas JAV Nacionalinėje saugumo strategijoje

Tiriamuoju laikotarpiu Nacionalinė saugumo strategija išleista vieną kartą – 2010 metais. Pačioje strategijoje daugiausiai dėmesio skiriama JAV saugumui kylančioms grėsmėms aptarti, formuluojami šalies tikslai bei apibrėžiami šalies vidaus ir išorės interesai. Nors Strategijoje svarbiausi akcentai yra labiau globalūs, nei regioniniai, tačiau išskirtinai minima ir Kinija. Kinija minima 10 kartų. Iš jų apie Kinijos galią kalbama 3 kartus, apie Kinijos ekonomiką – 1 kartą, apie karinius pajėgumus ir grėsmę – po 1 kartą (Žr. 4 lentelę). Likusius kartus apie Kiniją kalbama bendrai, bendradarbiavimo su JAV kontekste.

4 lentelė. Raktiniai žodžiai JAV Nacionalinėje saugumo strategijoje

Raktinis žodis	Kinija	Kinijos galia	Kinijos ekonomika	Kinijos kariniai pajėgumai	Kinijos grėsmė
Kiek kartų paminėta tekste?	10	3	1	1	1

Šaltinis: Sudaryta autorės.

Nacionalinę saugumo strategiją sudaro 52 puslapiai. Apie Kiniją pradeda kalbėti jau 3 puslapyje, kur pateikiama Nacionalinės saugumo strategijos apžvalga. Antrame skyriuje „Strateginė aplinka“, kuris prasideda 7 puslapyje, Kinija paminima iškart 8 puslapyje. Vėliau apie Kiniją užsiminta tik 19 puslapyje, kur kalbama apie JAV diplomatiją ir tarptautinį bendradarbiavimą. Šiame kontekste Kinija yra įvardijama kaip 4-a šalis tarp sąjungininkių. Nacionalinės saugumo strategijos trečiame skyriuje „Svarbiausi šalies interesai (prioritetai)“ ir poskyryje apie „21 amžiaus įtakos centrus“, su kuriais būtina stiprinti santykius, Kinija minima pačiame pirmame poskyrio

puslapyje 7 kartus.⁸⁶ Taigi, intensyvumo prasme galima daryti išvadą, jog apie Kiniją yra kalbama mažai lyginant su Rusija, kuri Strategijoje minima 14 kartų. Iš pradžių Strategijoje Kinija apibrėžiama kaip valstybė, su kuria JAV sieks bendradarbiavimo ir partnerystės stiprinimo.⁸⁷ Tiesa, čia Kinija minima tarp dar dviejų valstybių – Indijos ir Rusijos. Tad teigti, kad dėmesys teikiamas išskirtinai tik Kinijai – negalima. Tačiau kiek vėliau, Kinija identifikuojama ir kaip kylanti galia, ir kaip tampanti viena iš svarbesnių tarptautinių veikėjų, o pačioje Strategijoje netgi rekomenduojama stiprinti su ja ryšius tarptautinių institucijų pagalba.⁸⁸ Nors tarptautinės institucijos įvardijamos kaip būdas partnerystei užmegzti ir stiprinti, atkreipiamas dėmesys ir į visuomenę, piliečius bei korporacijas.⁸⁹ Todėl galima daryti prielaidą, kad ryšių stiprinimas su Kinija vyks keliais būdais. Dar vienas labai svarbus momentas Nacionalinėje saugumo strategijoje yra tas, kad Kinija JAV požiūriu vertinama kaip galima partnerė, sprendžiant tarptautines problemas ir, kad tai pačiai JAV yra naudinga. Taigi galima teigti, jog iš JAV perspektyvos Kinija interpretuojama teigiamai, o tai vėliau reziumuoja teiginys, kuris apibrėžia Kinija kaip XXI a. įtakos centru ir, kad bendradarbiavimas su šalimi turi būti paremtas abipuse pagarba.⁹⁰ Čia taip pat pabrėžiama, kad geriausias būdas bendradarbiavimo užtikrinimui yra strateginis ir ekonominis dialogas tarp šalių, sprendžiant įvairias globalias problemas.⁹¹ Tačiau ne viskas Strategijoje, kalbant apie Kiniją turi teigiamą kontekstą. JAV išskiria Kinijos karinius pajėgumus, apie kuriuos atsiliepiama taip: „Mes stebėsime Kinijos karinių pajėgumų modernizavimo programą ir pasiruošime užtikrinti JAV ir sąjungininkų interesus regioniniu ir globaliu lygmeniu, kad nebūtų jokio neigiamo poveikio.“⁹² Tai rodo JAV rūpestį ir sutelktą dėmesį Kinijos karinės galios augimui, kuri galima identifikuoti kaip galios asimetrijos grėsmė, apie kurią rašoma teorinėje magistro baigiamojo darbo dalyje. Juolab, kad karinė grėsmė yra pateikiama kaip viena pagrindinių grėsmių ir valstybės galios teorijoje. Tai taip pat rodo, jog JAV turi gana griežtą poziciją Kinijos karinės galios atžvilgiu. Kitas dalykas, kalbant apie karinius pajėgumus Nacionalinėje saugumo Strategijoje, yra parodoma, jog bendradarbiavimo lygmuo tarp šalių labiau priklauso nuo Kinijos nei nuo JAV. O žinant Kinijos ir JAV padėtį tarptautinėje bendruomenėje, kai JAV remia ir palaiko ryšius su šalimis, su kuriomis Kinija konfliktuoja, viskas susiveda į bendrą ir aiškią visumą – JAV Kiniją vertina, kaip viena svarbesnių tarptautinės bendruomenės veikėjų, kurios svoris nenumaldomai auga ir kuri turi

⁸⁶ The White House, National Security Strategy, Washington, 2010,

<https://www.whitehouse.gov/sites/default/files/rss_viewer/national_security_strategy.pdf> [Žiūrėta 2015 11 08]

⁸⁷ The White House, National Security Strategy, Washington, 2010 05, p. 3,

<https://www.whitehouse.gov/sites/default/files/rss_viewer/national_security_strategy.pdf> [Žiūrėta 2015 11 05]

⁸⁸ Ten pat, p.8.

⁸⁹ The White House, National Security Strategy, Washington, 2010 05, p. 3,

<https://www.whitehouse.gov/sites/default/files/rss_viewer/national_security_strategy.pdf> [žiūrėta 2015 11 05], p.8.

⁹⁰ Ten pat, p.11.

⁹¹ Ten pat, p.43.

⁹² Ten pat, p.43.

sprendimo teise globaliu lygmeniu. Taigi, raktinių žodžių pagalba buvo sudaryta lentelė, kurioje apibrėžiama teiginių apie Kiniją vertinimas (Žr. 5 lentelę).

5 lentelė. Kinijos vertinimas interpretuojant raktinius žodžius

Vertinimas	Teigiamai	Neigiamai	Neutraliai
Dažnumas	7	2	1

Šaltinis: Sudaryta autorės.

Remiantis lentele, galima teigti, jog 2010 m. Nacionalinėje saugumo strategijoje Kinija vertinama pakankamai teigiamai. Tai yra 70 proc. teiginių yra pozityviame kontekste. Vieną kartą apie Kiniją pateikiami tik faktai, todėl šis teiginys priskiriamas neutraliam kontekstui. Vis dėlto apie Kiniją kalbama ir neigiamame kontekste. Kaip minėta anksčiau abu kartus – kai kalbama apie karines Kinijos pajėgas, kurios signalizuoja grėsmę ir, kurios JAV neleis demonstruoti bei imsis būdų jai neutralizuoti. Kinijos vertinimo prasme – JAV Kiniją pateikia kaip pozityvią šalį, su kuria bus stiprinamas bendradarbiavimas, tačiau Kinijos karinių pajėgumų augimas ir demonstravimas kelia baimę ir nepasitikėjimą Kinijos valstybe.

Analizuojant šalies pateikimo objektyvumą ir subjektyvumą, reikia pažymėti, jog Strategijoje, iš esmės, visi teiginiai apie Kiniją yra subjektyvūs. Tik vienas vertinimas yra neutralus, kai pateikiami tik faktai (Žr. 6 lentelę).

6 lentelė. Raktažodžių priskyrimas objektyviam/subjektyviam vertinimui

	Objektyviai	Subjektyviai
Dažnumas	1	9

Šaltinis: Sudaryta autorės.

Apibendrinant Nacionalinę saugumo strategiją, galima teigti, jog viena vertus, nors JAV ir akcentuoja Kiniją kaip partnerę su kuria palaikomi vis glaudesni ryšiai, tačiau kita vertus, dėl Kinijos karinės galios augimo JAV tarsi nepasitiki Kinija ir įveda grėsmės interpretaciją. Tuo pačiu parodomas dviprasmiškas JAV požiūris į Kiniją, nes tarsi pasitelkiami minkštosios galios elementai santykiams palaikyti ir pagerinti, tačiau akcentuojama, jog kietosios galios elementai bus panaudoti, jeigu Kinija darys tam tikrus, JAV nepriimtinus veiksmus. Tad Kinija norėdama būti JAV partnere turėtų nedidinti savo karinės jėgos. Kinijos karinės galios suvaržymas ar jos karinės grėsmės neutralizavimas JAV strategijoje numatomas per tarptautinių institucijų bendradarbiavimą ir dvišalių tarpvalstybinių santykių stiprinimą, ypač su tomis valstybėmis su kuriomis Kinija konfliktuoja.

2.3.JAV prezidento B. Obamos retorika Kinijos atžvilgiu

Šiame poskyryje kiekybinės ir kokybinės turinio analizės metodu tiriama JAV prezidento Barako Obamos retorika Kinijos atžvilgiu, remiantis jo 5 metiniais pranešimais (2010–2015 m.). Pasirinkti JAV prezidento metiniai pranešimai yra tikslingai, nes jų klausosi milijonai žmonių visame pasaulyje. Taigi, galima teigti, jog tam tikra prasme prezidentas B. Obama turi įtaką ir formuoja tam tikrą požiūrį apie Kiniją net tik amerikiečių, bet ir tarptautinei bendruomenei.

Tiriamuoju laikotarpiu pirmasis metinis Prezidento B. Obamos pranešimas buvo perskaitytas 2010 m. sausio 27 d. Šiame pranešime daugiausia dėmesio buvo skiriama nedarbo problemoms spręsti, naujų darbo vietų kūrimui bei sveikatos apsaugos sistemos reformai. Apie Kiniją metiniame pranešime užsimenama 2 kartus. Pagal metodologiniame tyrimo pagrindime išsiskirtus raktinius žodžius apie Kiniją kalbama ekonominiu aspektu (Žr. 7 lentelę).

7 lentelė. Raktiniai žodžiai 2010 m. prezidento B. Obamos metiniame pranešime

Raktinis žodis	Kinija	Kinijos galia	Kinijos ekonomika	Kinijos kariniai pajėgumai	Kinijos grėsmė
Kiek kartų paminėta tekste?	0	0	2	0	0

Šaltinis: Sudaryta autorės.

2010 m. B. Obamos metiniame pranešime apie Kiniją užsimenama tarsi tarp kitko: „Mes galime įdarbinti amerikiečius, kurie užsiimtų ateities infrastruktūra. Nuo pirmųjų traukinio bėgių tiesimo, mūsų tauta visada darbus padarydavo iki galo. Nėra jokios priežasties, kad Europa ar Kinija turėtų greičiausiai traukinius ar naujas gamyklas, kuriose nebūtų veltui eikvojama energija, produktams pagaminti“.⁹³ Čia prezidentas B.Obama apibūdina JAV konkurencinę aplinką ir, galima sakyti, siekia pabrėžti, jog nei Kinija nei Europa neturėtų būti technologiškai pirmaujančios už JAV. Išreiškiama mintis, jog šioje srityje pirmaujanti valstybė turėtų būti būtent JAV. Tai yra, kad JAV gali būti pirmesnė už Europą ir Kiniją, be jokių didelių kliūčių.

Antrasis Kinijos paminėjimas, susijęs su JAV ir Kinijos ekonomikos lyginimu tam tikru aspektu: „Vašingtonas mums nuolat kartojo, kad turime laukti, net jeigu problemų nemažėja, o tik daugėja. Tuo metu Kinija nelaukia ekonominio reorganizavimo. Vokietija nelaukia. Indija taip pat nelaukia. Šios šalys nestovi vietoje. Jos nežaidžia dėl antros vietos. Jos investuoja į matematiką ir

⁹³ Remarks by the president in state of the Union address, 2010 01 27, <https://www.whitehouse.gov/the-press-office/remarks-president-state-union-address> [žiūrėta 2015 11 08]

mokslą. Jos atstato infrastruktūrą. Jos rimtai investuoja į švarią energiją, nes jos nori turėti darbo vietų. Na, ir aš nesutinku, kad JAV būtų antroje vietoje“.⁹⁴ Šiame kontekste JAV tarsi iškelia Kiniją, jog ji nestovi vietoje ir skatina, panašaus požiūrio laikytis ir JAV. Tiesa, prezidentas B. Obama neišskiria vien Kinijos. Kalba ir apie Indiją, ir Vokietiją, taip tarsi nesuteikdamas Kinijai ekonominės galios prioriteto.

Apibendrinant galima teigti, jog Kinija pirmuoju atveju apibūdinama labiau neigiamai nei teigiamai – „Kinija nuvertinama amerikiečių akyse“. O antruoju atveju – labiau neutraliai, nes Kinijos ekonominis reorganizavimas pateikiamas kaip faktas (Žr. 8 lentelę).

8 lentelė. Kinijos vertinimas interpretuojant raktinius žodžius

Vertinimas	Teigiamai	Neigiamai	Neutraliai
Dažnumas	0	1	1

Šaltinis: Sudaryta autorės.

Kalbant apie objektyvumą ir subjektyvumą, tai pirmuoju atveju jaučiamas subjektyvumas, nes reiškiamas asmeninė prezidento nuomonė. Antruoju atveju, Kinijos ekonomikos reorganizavimas pateikiamas kaip faktas, todėl traktuojama kaip objektyvus teiginys (Žr. 9 lentelę).

9 lentelė. Raktažodžių priskyrimas objektyviam/subjektyviam vertinimui

	Objektyviai	Subjektyviai
Dažnumas	1	1

Šaltinis: Sudaryta autorės.

Apibendrinant galima teigti, jog 2010 m. metiniame Prezidento B. Obamos pranešime apie Kiniją kalbama labai mažai. Tai rodo, jog Kinija nėra valstybė, kuri JAV keltų didesnę ar mažesnę rūpestį JAV vidaus ir ekonominei politikai. Tai kad pranešime vyrauja ekonominis turinys nėra atsitiktinė tema, nes tai susiję su to meto pasauline ekonomine ir finansine krize. Reikėtų pažymėti, jog prezidentas B.Obama, nors ir kalba apie ekonominę Kinijos pažangumą, tačiau tai nesureikšmina, teigdamas, jog šalis nėra išskirtinė ir ją galima ekonomiškai pranokti.

2011 m. Prezidento B. Obamos metiniame pranešime Kinija minima 4 kartus, tai yra 2 kartus daugiau nei 2010 m. (Žr. 10 lentelę).

⁹⁴ Remarks by the president in state of the Union address, 2010 01 27, <https://www.whitehouse.gov/the-press-office/remarks-president-state-union-address>

10 lentelė. Raktiniai žodžiai 2011 m. prezidento B. Obamos metiniame pranešime

Raktinis žodis	Kinija	Kinijos galia	Kinijos ekonomika	Kinijos kariniai pajėgumai	Kinijos grėsmė
Kiek kartų paminėta tekste?	2	0	2	0	0

Šaltinis: Sudaryta autorės.

Metiniame pranešime kalbama apie Kinijos ekonomiką ir apie šalį apskritai. Pirmuoju atveju Kinija minima 2 kartus toje pačioje pastraipoje. Čia kalbama apie Kinijos sprendimus, į kuriuos tarsi turėtų lygiuotis JAV: „Kai valstybės kaip Kinija ir Indija suprato, kad jų pokyčiai gali turėti įtakos varžantis pasaulyje, šalys pradėjo savo vaikus anksčiau leisti mokytis ir mokslus prailgino. Daugiau dėmesio mokyklos ėmė skirti matematikai ir mokslui. Jos investuoja į tyrimus ir naujas technologijas. Ir ką tik tai, Kinija atidarė didžiausią pasaulyje saulės tyrimų centrą, o taip pat sukūrė greičiausią pasaulyje kompiuterį“.⁹⁵ Šiame kontekste, galima teigti, jog prezidentas B. Obama siūlo pertvarkyti švietimo sistemą, galbūt, imtis panašių kaip Kinijoje priemonių. Kontekstas išties teigiamas Kinijos atžvilgiu ir neigiamas JAV atžvilgiu. Metiniame pranešime taip pat giriamas Kinijos geležinkelių ir oro susisiekimų infrastruktūra: „Mūsų infrastruktūra kažkada buvo geriausia, bet lyderystė šioje srityje mums išslydo iš rankų. Pietų Korėja turi geresnę internetinę prieigą nei mes. Šalys Europoje ir Rusija investuoja daugiau į savo kelius nei mes. Kinija stato greitesnius traukinius ir naujesnius oro uostus. O mūsų inžinieriams galime parašyti tik „D“.“⁹⁶ Taip JAV pripažįsta, kad kai kuriose infrastruktūros srityse atsilieka nuo Pietų Korėjos, Rusijos, Kinijos ir kai kurių Europos šalių. Taip pat šiame pranešime apie Kiniją kalbama kaip apie ekonominę partnerę, kas jau buvo akcentuojama ir Nacionalinėje saugumo strategijoje: „Visai neseniai, mes pasirašėme susitarimus su Indija ir Kinija, kas mums padės sukurti papildomai 250 tūkst. darbo vietų Amerikoje“.⁹⁷ Tai rodo, kad pasirašyti susitarimai su Kinija yra svarbūs JAV ekonomikos plėtrai. Taigi kalbant apie prezidento B. Obamos retoriką Kinijos atžvilgiu 2011m. turime pasakyti, jog ji buvo pozityvi (Žr. 11 lentelę).

⁹⁵ Remarks by the president in state of the Union address, 2011 01 25, <https://www.whitehouse.gov/the-press-office/2011/01/25/remarks-president-state-union-address> [žiūrėta 2015 11 08]

⁹⁶ Remarks by the president in state of the Union address, 2011 01 25, <https://www.whitehouse.gov/the-press-office/2011/01/25/remarks-president-state-union-address> [žiūrėta 2015 11 08]

⁹⁷ Ten pat.

11 lentelė. Kinijos vertinimas interpretuojant raktinius žodžius

Vertinimas	Teigiamai	Neigiamai	Neutraliai
Dažnumas	4	0	0

Šaltinis: Sudaryta autorės.

Analizuojant 2011 metų prezidento B.Obamos metinį pranešimą objektyvumo/subjektyvumo rodikliais turime pasakyti, jog visus 4 kartus apie Kinija atsiliepiama objektyviai, t. y. pateikiami Kinijos faktai. Tiesa, tai jokių būdu nereiškia, jog objektyvios JAV prezidento išvalgos yra blogos ar geros. Tai daugiau nuomonė reiškimas, remiantis faktais (Žr. 12 lentelę).

12 lentelė. Raktažodžių priskyrimas objektyviam/subjektyviam vertinimui

	Objektyviai	Subjektyviai
Dažnumas	4	0

Šaltinis: Sudaryta autorės.

Apibendrinant 2011 m. prezidento metinį pranešimą, galima teigti, jog Kinijai nėra skiriama daug dėmesio – apie ją užsimenama tik 4 kartus. Tuo labiau, jog apie Kinija kalbama lyginamuoju aspektu. Tačiau reikia pažymėti, jog Kinija JAV yra svarbi kaip ekonominė partnerė.

2012 m. kaip ir 2011 m. Prezidento metiniame pranešime apie Kiniją užsimenama 4 kartus. Iš jų: 3 kartus apskritai, pagal išskirtą raktinį žodį „Kinija“ ir vieną kartą pagal raktinį žodį „Kinijos ekonomika“ (Žr. 13 lentelę).

13 lentelė. Raktiniai žodžiai 2012 m. prezidento B. Obamos metiniame pranešime

Raktinis žodis	Kinija	Kinijos galia	Kinijos ekonomika	Kinijos kariniai pajėgumai	Kinijos grėsmė
Kiek kartų paminėta tekste?	3	0	1	0	0

Šaltinis: Sudaryta autorės.

2012 m. prezidento B.Obamos metiniame pranešime nemažai dėmesio skiriama verslui ir kitoms ekonomikos temoms, nes tais metais po finansinės ir ekonominės krizės buvo jaučiamas pagyvėjimas šalies ekonominiame sektoriuje. Bendrame tarptautiniame kontekste, tai pirmieji metai, kaip po ilgo laiko Kinijos ekonomikos augimas sulėtėja. Į tai prezidentas B.Obama stengiasi atkreipti dėmesį ir savo metiniame pranešime. Jis išskiria faktus apie tai, kad Kinijoje mažėja darbo jėgos, mažėja ir industrinio sektoriaus plėtra. „Dabar darosi vis brangiau užsiimti verslu šalyse kaip Kinija. Tuo metu JAV yra žymiai produktyvesnė. Prieš kelias savaites, *Master Lock* (JAV

kompanija, perkelianti verslus atgal į JAV – aut. past.) generalinis sekretorius sakė man, kad dabar jam apsimoka verslą sugrąžinti namo (į JAV – aut. past.). Šiandien, pirmą kartą per 15 metų, Master Lock nejonizuotų augalų fermos Milvokyje veikia pilnu pajėgumu.“⁹⁸ Akivaizdu, kad JAV džiaugiasi atsigaunančia ekonomika šalyje, kad verslas keliasi atgal į JAV, kuris krizės laikotarpiu buvo pabėgęs į pigios darbo jėgos šalį – Kiniją. Kinija šiuo atžvilgiu yra sumenkinama, parodoma, kad ji nebeturi pranašumo ekonominėje srityje.

Toliau apie Kiniją kalbama kaip apie šalį, kuri yra nesąžininga rinkos žaidėja. Tai dar vienas žingsnis, kuris rodo JAV siekį menkinti Kiniją. Tarsi puolimas visais įmanomais būdais. Gal ir teisėtas, tačiau jeigu apie tai kalbama metiniame pranešime, reiškia, kad to tikslas, tikrai ne vien pakalbėti apie tai, kaip kinai nesąžiningai persisiunčia amerikiečių filmus ir pan.: „Aš vyksiu į bet kurią pasaulio šalį, kad praplėsti JAV rinkas. Ir aš nestovėsiu vietoje, kai mūsų varžovai žaidžia nesąžiningai. Mes iškėlėme bylas dėl nelegalios prekybos Kinijai [...]. Tūkstančiai amerikiečių vėl dirba, kai sustabdėme kinietišku automobilių padangų importą. Bet reikia daryti daugiau. Nesąžininga, kai kita šalis leidžia vogti mūsų filmus, muziką ir programinę įrangą.“⁹⁹ Iškart kitoje pastraipoje prezidentas B. Obama netgi pateikia įrodymus, kiek rimtas yra pareiškimas dėl Kinijos nesąžiningumo: „Šįvakar, aš noriu oficialiai pasakyti, kad šalys kaip Kinija bus baudžiamos dėl nesąžiningos prekybos, o tai tirs Prekybos padalinys.“¹⁰⁰ Tai parodo, jog Prezidentas savo kalboje siekia pateikti neigiamą Kinijos įvaizdį dėl nelegalios gamybos ir prekybos bei piratinių amerikiečių gaminių Kinijoje. Turime pažymėti, jog po kiekvieno pasisakymo apie Kiniją klausytojai plojo, tuo pritardami prezidento B. Obamos išsakytai nuomonei dėl teisinės kinų atsakomybės dėl nelegalios produkcijos ir pan. Kinija ir kituose pavyzdžiuose buvo prezidento pateikiama neigiamai: „Aš ir toliau vykdysiu pažadus dėl švarios energijos. [...] Aš neperleisiu vėjo ar saulės energijos į kinų ar vokiečių rankas [...]“.¹⁰¹

Apibendrinant 2012 m. metinį prezidento B. Obamos pranešimą, galima teigti, jog jis ženkliai skiriasi nuo ankstesnių. Jame griežtai kalbama apie Kiniją, t. y. visas pateikiamas kontekstas apie Kiniją yra neigiamas (Žr. 14 lentelę).

14 lentelė. **Kinijos vertinimas interpretuojant raktinius žodžius**

Vertinimas	Teigiamai	Neigiamai	Neutraliai
Dažnumas	0	4	0

Šaltinis: Sudaryta autorės.

⁹⁸ Remarks by the president in state of the Union address, 2012 01 24, <https://www.whitehouse.gov/the-press-office/2012/01/24/remarks-president-state-union-address>, [žiūrėta 2015 11 09]

⁹⁹ Ten pat.

¹⁰⁰ Ten pat.

¹⁰¹ Remarks by the president in state of the Union address, 2012 01 24, <https://www.whitehouse.gov/the-press-office/2012/01/24/remarks-president-state-union-address>, [žiūrėta 2015 11 09]

Dėl objektyvumo ir subjektyvumo skalėje raktiniai žodžiai pasiskirstė tolygiai. Dviejuose vietose apie Kiniją nurodomi neigiami faktai yra objektyvūs. Kiti du – subjektyvus, nes reiškia prezidento B. Obamos nuomonę, bet ne faktai (Žr. 15 lentelę).

15 lentelė. **Raktažodžių priskyrimas objektyviam/subjektyviam vertinimui**

	Objektyviai	Subjektyviai
Dažnumas	2	2

Šaltinis: Sudaryta autorės.

Apibendrinant galima teigti, jog Kiniją 2012 m. metiniame pranešime, prezidentas B. Obama pateikia neigiamame kontekste, argumentuodamas faktais. Galbūt, toks neigiamas Kinijos įvaizdžio formavimas yra susijęs su vis daugiau galios globaliu mastu įgaunančią valstybę.

2013 m. metiniame prezidento B. Obamos pranešime Kinija minima tik vieną kartą (Žr. 16 lentelę). 16 lentelė. **Raktiniai žodžiai 2013 m. prezidento B. Obamos metiniame pranešime**

Raktinis žodis	Kinija	Kinijos galia	Kinijos ekonomika	Kinijos kariniai pajėgumai	Kinijos grėsmė
Kiek kartų paminėta tekste?	1	0	0	0	0

Šaltinis: Sudaryta autorės.

Kinija kaip sėkmingas pavyzdys dėl atsinaujinančių energetikos šaltinių minima kalbant pranešime apie klimato atšilimo problemas: „Prieš ketverius metus, kitos šalys dominavo atsinaujinančioje energetikoje ir kūrė šame sektoriuje naujas darbo vietas. Todėl mes (JAV – aut. past.) pradėjome keistis. Praėjusiais metais vėjo energetiką sudarė pusė naujos atsinaujinančios energetikos srauto Amerikoje. Kodėl negalime sustiprinti to dar labiau? Saulės energija pinga kiekvienais metais – sumažinkime kainas dar labiau. Kol šalys kaip Kinija daro viską, kad pas juos dominuotų atsinaujinanti energetika, taip turime daryti ir mes“.¹⁰² Šiame kontekste Kinija yra pateikiama kaip teigiamas pavyzdys, kuriuo galėtų sekti JAV (Žr. 17 lentelę).

17 lentelė. **Kinijos vertinimas interpretuojant raktinius žodžius**

Vertinimas	Teigiamai	Neigiamai	Neutraliai
Dažnumas	1	0	0

Šaltinis: Sudaryta autorės.

Toks Kinijos pateikimas priskiriamas objektyviam vertinimui (žr. 18 lentelę).

¹⁰² Remarks by the president in state of the Union address, 2013 02 12, <https://www.whitehouse.gov/the-press-office/2013/02/12/remarks-president-state-union-address>, [žiūrėta 2015 11 10]

18 lentelė. Raktažodžių priskyrimas objektyviam/subjektyviam vertinimui

	Objektyviai	Subjektyviai
Dažnumas	1	0

Šaltinis: Sudaryta autorės.

Apibendrinant galima sakyti, jog 2013 m. Kinija daug dėmesio nesulaukė ir tas pats dėmesys buvo susijęs su energetiniais dalykais, kuriuose Kinija pati tuo metu nebuvo stipri. Ar prezidentas B. Obama tai daro tikslingai, turinio analizės metodu – sunku pasakyti.

2014 m. prezidentas B. Obama Kiniją metiniame pranešime pamini 2 kartus (Žr. 19 lentelę). Abu kartus kalbėta apie Kinijos ekonomiką. Pirmuoju atveju kontekstas, kuriame minima Kinija yra apie ekonominį deficitą ir investicijas. Prezidentas B. Obama džiaugiasi, kad pagaliau Kinija nebėra pirma šalis, pagal investicijas. Ją pralenkė JAV: „Pirmą kartą po daug laiko, verslo lyderiai visame pasaulyje pripažino, jog Kinija nebėra numeris vienas investicijų prasme. Ją aplenkė Amerika“.¹⁰³ Nenuostabu, kodėl prezidentui B. Obamai prisireikė taip akivaizdžiai paneigti Kinijos pirmumą investicijų srityje, nes tais pačiais metais Kinija buvo pripažinta pirma pasaulio ekonomika pagal PPP. Vėliau Prezidentas B. Obama ragina JAV klausytojų ir stebėtojų atkreipti dėmesį į tai, jog pačiai valstybei ir verslo sektoriui būtina vienytis, kitu atveju valstybės vidinis prekinis ženklas gali neturėti ateities: „Turime dirbti išvien su prekybininkais. Tik taip apsaugosime savo darbininkus, jų darbinę aplinką bei atversime naujas rinkas prekiniam ženklui: „pagaminta JAV“. Kinija ir Europa taip jau daro, todėl turėtume ir mes“.¹⁰⁴ JAV lyg ir bando atkreipti klausytojų dėmesį į Kinijos ir Europos pažangą vystant vidinę verslo aplinką. Galbūt JAV prezidentas B. Obama nori pasakyti, jog tai galėtų šaliai atnešti sėkmę prekybiniame sektoriuje ir kartu eksporte.

19 lentelė. Raktiniai žodžiai 2014 m. prezidento B. Obamos metiniame pranešime

Raktinis žodis	Kinija	Kinijos galia	Kinijos ekonomika	Kinijos kariniai pajėgumai	Kinijos grėsmė
Kiek kartų paminėta tekste?	1	0	1	0	0

Šaltinis: Sudaryta autorės.

¹⁰³ Remarks by the president in state of the Union address, 2014 01 28, <https://www.whitehouse.gov/the-press-office/2014/01/28/president-barack-obamas-state-union-address>, [žiūrėta 2015 11 10]

¹⁰⁴ Remarks by the president in state of the Union address, 2014 01 28, <https://www.whitehouse.gov/the-press-office/2014/01/28/president-barack-obamas-state-union-address>, [žiūrėta 2015 11 10]

Apibendrinant galima teigti, jog pirmasis Kinijos paminėjimas turi neigiamą kontekstą, nes teigiama, jog Kiniją pagal investicijas pralenkė JAV. Antrasis Kinijos paminėjimas yra neutralus, nes pateikiama neutrali informacija (Žr. 20 lentelę).

20 lentelė. **Kinijos vertinimas interpretuojant raktinius žodžius**

Vertinimas	Teigiamai	Neigiamai	Neutraliai
Dažnumas	0	1	1

Šaltinis: Sudaryta autorės.

Objektyvumo ir subjektyvumo rodikliais pasiskirstymas – pirmasis Kinijos paminėjimas yra labiau subjektyvus, kadangi tik pateikiamas faktas be argumentacijos. Kitas Kinijos paminėjimas – labiau objektyvus, nes Kinija pateikiama faktiniame kontekste (Žr. 21 lentelę).

21 lentelė. **Raktažodžių priskyrimas objektyviam/subjektyviam vertinimui**

	Objektyviai	Subjektyviai
Dažnumas	1	1

Šaltinis: Sudaryta autorės.

Apibendrinant 2014 m. prezidento B. Obamos pranešimą – galima daryti išvadą, kad apie Kiniją užsiminta tikrai ne daug kartų. Tai reiškia, kad valstybė turi per mažai įtakos pasaulio hegemoni JAV.

Taigi, išnagrinėjus prezidento B. Obamos 2010–2014 metų metinius pranešimus paaiškėjo, jog raktiniai žodžiai apie Kiniją bendrai buvo panaudoti 13 kartų. Iš jų: 7 kartus Kinija ir 6 kartus kalbant apie Kinijos ekonomiką. Tai rodo, jog prezidento B. Obamos metiniuose pranešimuose buvo naudojama tokia komunikacinė strategija, kurios pasekoje klausytojas interpretuotų, jog Kinija nėra prioritetas prezidento retorikoje (Žr. 22 lentelę).

22 lentelė. **Raktiniai žodžiai prezidento B. Obamos metiniuose pranešimuose**

Raktinis žodis	Kinija	Kinijos galia	Kinijos ekonomika	Kinijos kariniai pajėgumai	Kinijos grėsmė
Kiek kartų paminėta tekste?	7	0	6	0	0

Šaltinis: Sudaryta autorės.

Apibendrinant Prezidento B. Obamos 2010–2014 m. metinius pranešimus, prieita prie šių išvadų:

1. Metiniuose pranešimuose Kinija minima 13 kartų. Iš jų: 7 kartus naudojamas raktinis žodis Kinija ir 6 kartus – Kinijos ekonomika. Nė viename pranešime nepanaudoti išsiskirti raktažodžiai – Kinijos galia, Kinijos kariniai pajėgumai, Kinijos grėsmė.
2. Raktažodis: „Kinijos ekonomika“ vienintelis (išskyrus bendrinį raktažodį „Kinija“) minimas beveik visuose prezidento B. Obamos metiniuose pranešimuose. Tik 2013 metais nėra šio raktažodžio. Tai galima sieti su tuo, jog nuo 2012 metų Kinijos ekonomikos augimas sulėtėjo ir galbūt dėlto ekonomika JAV kelia mažiau reakcijų nei prieš tai buvusiuose pranešimuose. Taigi prezidento B. Obamos metiniuose pranešimuose apie Kiniją vyrauja ekonominis turinys. Tai nėra atsitiktinė tema, nes tai susiję su to meto pasauline ekonomine ir finansine krize. Reikėtų pažymėti, jog prezidentas B. Obama, nors ir kalba apie ekonominę Kinijos pažangumą, tačiau to nesureikšmina, teigdamas, jog šalis nėra išskirtinė ir nuolat akcentuoja, jog nesunku ją ekonomiškai pranokti. Taip pat pažymima, jog Kinija ekonomiškai JAV yra ne konkurentė, o partnerė.
3. Metiniuose pranešimuose Kinija dažnai yra palyginimo kontekste su JAV. Tačiau 2012 metais naudojamas neigiamas kontekstas kalbant apie Kiniją, pasitelkiant objektyvius faktus. O tolesniais analizuojamais metais apskritai dėmesys Kinijai sumažėja. Galima daryti išvadą, jog Kinija turi per mažai įtakos JAV ir palyginus su kitomis valstybėmis (Rusija – aut. past) gauna mažai dėmesio. Objektyvumo ir subjektyvumo kriterijai pasiskirsto tolygiai. Tik du kartus Kinija pateikiama teigiamame kontekste, o neutraliai ir neigiamai – taip pat pasiskirsto tolygiai. Kad vyrautų tik neigiamas kontekstas – to negalima pasakyti.

2.4. Kinijos galios tyrimas portale „New York Times“

Tiriant viešąjį diskursą, vienas svarbiausių uždavinių yra ištirti kaip vyksta diskusijos tiriamu klausimu populiarioje žiniasklaidoje. Temai atskleisti buvo pasirinktas JAV dienraščio „New York Times“ (toliau – „NY times“), leidžiamo ir platinamo visose Jungtinėse Valstijose internetinė versija, kur publikuojami įvairaus žanro tekstai.¹⁰⁵ Reikia pažymėti, jog šio dienraščio internetinėje versijoje (toliau – portale) publikuojama daug daugiau straipsnių nei spausdintinėje versijoje, kur galima rasti blogo įrašų, išsakytų nuomonių ar komentarų rūpimais klausimais, video ir nuotraukų galerijų. Pavyzdžiui, pagal raktinį žodį „Kinija“ 2010–2014 m. buvo publikuota 45 013 įvairių straipsnių. Tokį straipsnių kiekį sudėtinga išanalizuoti kokybiškai. Todėl buvo apibrėžti straipsnių atrankos filtrai, tai yra, jų skaičius buvo siaurinamas pagal tam tikrus kriterijus. Pirma, iš visų publikacijų buvo atrinkti tik straipsniai, t. y. atmesti blogo įrašai, reklaminiai straipsniai, video ir nuotraukų galerijos, ar straipsniai susiję su kinų gastronomija ir maisto gaminiu. Antra, kadangi

¹⁰⁵ „New York Times“ <http://www.nytimes.com/>, [žiūrėta 2015 11 14]

šio magistro baigiamojo darbo vienas iš uždavinių yra išanalizuoti JAV diskursą, buvo atrinkti tik JAV žurnalistai. Toks sprendimas priimtas, kadangi „NY times“ turi nemažai įvairių valstybių žurnalistų rašančių apie Kiniją. Trečia, buvo apsibrėžta tik JAV straipsnių kategorija. Tokiu būdu straipsnių skaičius ženkliai sumažėjo. Rezultatai, sugrupavus straipsnius pagal metus ir pagal tikslingai parinktus raktinius žodžius portale „NY times“, pateikti 23 lentelėje (žr. 23 lentelę).

23 lentelė. Raktiniai žodžiai „New York Times“ portale „www.nytimes.com“ pagal metus

Raktinis žodis	Kinija	Kinijos galia	Kinijos ekonomika	Kinijos kariniai pajėgumai	Kinijos grėsmė
2010 m.	59	20	21	18	11
2011 m.	156	41	68	46	28
2012 m.	118	42	55	39	19
2013 m.	97	29	23	22	21
2014 m.	750	213	211	258	115
Iš viso	1180	345	378	383	194

Šaltinis: Sudaryta autorės, remiantis portalo „NY times“ publikacijomis.

Iš surinktų duomenų galima spręsti, jog „NY times“ portalas straipsnius publikuoja atsižvelgdamas į politinę konjunktūrą. Pavyzdžiui, 2010 m. straipsnių apie Kiniją buvo mažiausiai, kaip ir mažiausiai jai dėmesio buvo skiriama 2010 m. Nacionalinėje saugumo strategijoje ir jeigu prezidento B. Obamos metiniame pranešime. 2011–2013 m. straipsnių apie Kiniją skaičius išaugo du kartus, 2014 m. – 7 kartus. 2014 m. straipsnių apie Kinijos išaugimui įtakos, galbūt, turėjo Kinijos paskelbimas pirmąją pasaulio ekonomika pagal pragyvenimo lygį (PPP).

Kokybinė straipsnių turinio analizė atliekama pagal šiuos kriterijus: 1) pagal pasirinktus raktinius žodžius, t. y. analizuojami straipsniai, kur aptariama Kinijos ekonomika, karinės pajėgos ir Kinijos galios augimo grėsmės; 2) klasifikuojami straipsniai pagal pozytyvumo, neigiamumo ir neutralumo rodiklius; 3) straipsniai vertinami pagal objektyvų ar subjektyvų požiūrį; ir 4) straipsniuose išskiriami Kinijos grėsmės tipai ir nurodomas grėsmės adresatas.

2010 m. „NY times“ portale straipsnių apie Kiniją paskelbta 59 vienetai.¹⁰⁶ Iš jų: apie Kinijos galią yra paskelbti 20 vienetų, apie Kinijos ekonomiką – 21 vienetas, Kinijos kariniai pajėgumai 18 vienetų, apie Kinijos grėsmę – 11 vienetų (Žr. 23 lentelę).

¹⁰⁶ Paieška vykdyta portalo „New York Times“ internetinėje svetainėje paieškos skiltyje, http://query.nytimes.com/search/site/search/?action=click&contentCollection=TopBar&WT.nav=searchWidget&module=SearchSubmit&pgtype=Homepage#/china+washington/from20100101to20101231/document_type%3A%22article%22/1/allauthors/oldest/U.S./, [žiūrėta 2015 11 14]

Kinijos galia. Straipsniuose apie Kinijos galią, daugiausiai rašoma apie ekonominę Kinijos galią ir lyderystę. Naudojami tokie išsireiškimai, kaip „lyderiaujanti ekonominė galia,, „Kinijos ekonominė galia“. Viename iš straipsnių Kinija įvardijama kaip kylanti supergalia: „kylanti supervalstybė Kinija“. Taip pat rašoma apie karinę Kinijos galią Irano kontekste, kur teigiama, jog JAV reikalinga karinė Kinijos pagalba, sprendžiant Irano klausimą bei cituojama Kinijos žiniasklaida apie JAV, kaip besitraukiančią galią ir Kiniją kaip kylančią galią. Didesnioji dalis straipsnių apie Kinijos galią yra neutralūs ir objektyvūs. Tik keletas iš jų yra subjektyvūs, kur reiškiamas nuomonė be patvirtinančių faktų. Tai rodo, ne tik žiniasklaidos profesionalumą, bet ir tam tikrą portalo poziciją – nekurti skaitytojui neigiamos nuomonės apie augančią Kinijos galią.

Kinijos ekonomika. Apie Kinijos ekonomiką rašoma daugiausiai neutraliai ir objektyviai, pateikiant faktus iš oficialių šaltinių, plačiai jų neanalizuojant, ar lyginant, todėl galima teigti, jog tai nėra analitinio pobūdžio publikacijos. Naudojami tokie išsireiškimai kaip „Regione ekonominiu požiūriu dominuoja Kinija“, „Kinija finansuoja JAV biudžetą“, „Kinija turi greičiausius traukinius“ (apie tai kalbėjo ir JAV prezidentas B. Obama 2010 m. metiniame pranešime), „Kinijos auganti ekonomika“.

Kinijos kariniai pajėgumai. Straipsniuose karine tematika rašoma apie Kinijos karines išlaidas. JAV pozicionuoja Kiniją karine prasme pasirengusią valstybę ir pripažįsta Kinijos karinę galią. Straipsniuose daugiausia reiškiamos emocijos, tokios kaip pyktis. Jos gali būti vertinamos kaip subjektyvios ir turinčios neigiamą aspektą.

Kinijos grėsmės. Straipsnių, susijusių su raktiniais žodžiais „Kinija ir grėsmė“ iš viso buvo publikuota 11 vienetų, iš jų konkrečiai apie Kinijos grėsmę rašoma du kartus. Abejais atvejais kalbama apie ekonominę grėsmę JAV: „Iš esmės Kinija tekste (2010 m. prezidento B. Obamos metiniame pranešime) buvo paminėta vieną kartą, kaip ekonominė grėsmė Jungtinėms Valstijoms. Toks JAV prezidento pareiškimas atitolina visuomenę nuo realybės“¹⁰⁷ Svarbu pažymėti tai, jog prezidento B. Obamos pranešimo verbalikoje žodžio „grėsmė“ nėra. Tai tik žurnalisto interpretacija. Konkrečiai citata, kurią analizuoja žurnalistas rašydamas apie Kinijos ekonominę grėsmę JAV yra tokia: „Vašingtonas mums nuolat kartojo, kad turime laukti, net jeigu problemų nemažėja, o tik daugėja. Tuo metu Kinija nelaukia ekonominio reorganizavimo. Vokietija nelaukia. Indija taip pat nelaukia. Šios šalys nestovi vietoje. Jos nežaidžia dėl antros vietos. Jos investuoja į matematiką ir mokslą. Jos investuoja į infrastruktūrą. Jos rimtai investuoja į atsinaujinančią energiją, nes jos nori turėti darbo vietų. Na, ir aš nesutinku, kad JAV būtų antroje vietoje“.¹⁰⁸ Šiame

¹⁰⁷ In speech, little time spent on National security, http://www.nytimes.com/2010/01/28/us/politics/28prexy.html?_r=0&mtrref=query.nytimes.com&gwh=F2B278438EFADD907E51D28C50B6B840&gwt=pay, [žiūrėta 2015 11 21]

¹⁰⁸ Remarks by the president in state of the Union address, 2010 01 27, <https://www.whitehouse.gov/the-press-office/remarks-president-state-union-address> [žiūrėta 2015 11 08]

kontekste JAV tarsi iškelia Kiniją, jog ji nestovi vietoje ir skatina, panašaus požiūrio laikytis ir JAV. Tuo metu žurnalistas tokį prezidento B. Obamos pasisakymą sugretina su ekonomine grėsme Amerikai, kuri nesugeba sukurti pakankamai darbo vietų, tikslingai neinvestuoja į energetiką ir infrastruktūrą. Tačiau remiantis šio magistro darbo 1.2. poskyriu - ekonominės grėsmės valstybėms neretai yra teigiamas reiškinys, nes jos sukuria erdvę valstybės ekonominiam tobulėjimui ir efektyvumui ekonomine prasme. Tai yra, kad rinka galėtų efektyviai veikti, ją turi veikti ekonominės grėsmės. Tik tokiu būdu valstybė galės gauti iš to ekonominių gėrybių. Galima daryti išvadą, jog JAV prezidento retorika ir portalo „NY times“ publikacija gali turėti intencijų skatinti visuomenės suvokimą, kuriant konkurencinę aplinką. Tokiu būdu verslo segmentas, atsižvelgdamas į viešus pareiškimus gali pradėti ieškoti rinkų, kuriose galėtų efektyviau dirbti ir taip stiprinti valstybės ekonominius rodiklius.

Apibendrinat 2010 m. straipsnius, galima teigti, jog: 1) dauguma jų yra parašyti neutraliai; 2) trečdalis straipsnių turi neigiamą aspektą; 3) apie 60 proc. straipsnių yra objektyvūs; 4) Kinija nėra vertinama kaip dominuojanti galios prasme valstybė tarptautinėje sistemoje; 5) Kinijos ekonominė galia vertinama kaip grėsmė JAV.

2011 m. straipsnių skaičius apie Kiniją išauga 63 proc.. Iš viso jų pagal išsiskirtus filtrus yra 156 vienetai. Iš jų: apie Kinijos galią – 41 vienetas, apie Kinijos ekonomiką – 68 vienetai, apie karinius Kinijos pajėgumus rašyta – 46 vienetai, o konkrečiai apie Kinijos grėsmę – 28 vienetai.

Kinijos galia. Didesnė dalis „NY times“ publikacijų – objektyvios. Tai yra, yra interviu su JAV visuomenininkais, politikais, skirtingų pažiūrų atstovais, kurie pripažįsta augančią Kinijos galią. Apskritai 2011 m. daugiau kalbama apie ekonominę Kinijos galią, ar lyderystę atsinaujinančioje energetikoje. Pavyzdžiui, JAV jaučia didžiulę konkurenciją Kinijos saulės energetikos sektoriuje: „Kinijos konkurencija dėl saulės energijos“ arba tiesiog ekonominę supergalią, kuri pasireiškia per infrastruktūrinius dalykus. Taip pat Kinijos tuometis prezidentas Hu Dzintao (Hu Jintao) įvardijamas kaip pasaulinės galios lyderis – „Ponas Hu yra pasaulinės galios lyderis“.¹⁰⁹ Prie tokių teiginių prisideda ir kiti Kinijos galios argumentai: „Mes nebegalime nurodinėti pasauliui. Mes nebesame pasaulio galybė. Kinija yra. Mūsų ekonomika yra paskendusį chaose (JAV – aut. past).“¹¹⁰ Tiesa, tekstuose rašoma ne tik apie Kinijos galią, tačiau ir apie JAV silpnumą. Esą, visi mato Valstijas kaip silpstančią valstybę, o Kiniją kaip galią auginančią. Svarbu pažymėti ir tai, kad priešingai nei 2010 m., apie 15 proc. antraščių tvirtina apie augančią Kinijos galią: „Pripažįstame Kinijos augimą“¹¹¹.

¹⁰⁹ Chinese president's visit proclaims a rising Chicago, <<http://www.nytimes.com/2011/01/21/us/21cncwarren.html>>, [žiūrėta 2015 11 15]

¹¹⁰ Antiwar republican is no longer party's pariah, <<http://www.nytimes.com/2011/06/07/us/politics/07jones.html>>, [žiūrėta 2015 11 15]

¹¹¹ Accepting the rise of China, <http://www.nytimes.com/2011/01/21/us/21iht-letter21.html>, [žiūrėta 2015 11 15]

Kinijos ekonomika. Tačiau vienas iš pagrindinių dalykų kalbant apie Kinijos galią išlieka – ekonominė Kinijos galia, ekonominis kilimas, prognozavimas, kad Kinija ekonomiškai nukonkuruos JAV. Štai viename iš straipsnių rašoma: „Šią savaitę nerimsta diskusijos dėl Tarptautinio valiutos fondo pareiškimo, jog kinų ekonomika bus didesnė už JAV jau 2016 m. [...] paprasta aritmetika gali pasakyti, kad Kinijos ekonomika pralenks JAV ekonominius rodiklius.“¹¹² Rašoma ir investavimo tematika, pabrėžiama, kad Kinija yra šalis, kuri gali padėti JAV finansiškai sunkiu periodu. Akcentuojamos investicijos į atsinaujinančią energetiką. Kinija netgi girinama: „Nuvykite į Kiniją ir pamatysite kiek ten daug verslų, kurie steigia naujas laboratorijas ir vykdo plėtrą saulės energetikoje.“¹¹³ Akcentuojamas ir Kinijos greitas ekonominis pakilimas po finansinės krizės 2008–2009 metais. Esą, ji beveik vienintelė iš pasaulio galingųjų, kuriai pavyko taip greitai finansiškai atsitiesti, o šalies ekonominiai rodikliai priešingai nei kitų pagerėjo.

Kinijos kariniai pajėgumai. 2011 m. jaučiamas ir straipsnių pagausėjimas apie Kinijos karinius pajėgumus. Bendrai apie juos galima pasakyti, jog daugiausiai dėmesio sulaukia Kinijos karinės pajėgos dėl teritorinių konfliktų Pietų Kinijos jūroje. Ameriką taip pat neramina karinių pajėgų stiprinimas, karių skaičiaus didėjimas, pastebimos tendencijos, kad vis daugiau pinigų investuojama į karinę techniką, diskutuojama kodėl ir kokios to gali būti pasekmės. Karinės pajėgos kaip galios elementas JAV žiniasklaidoje ir būtent mūsų pasirinktame leidinyje „NY times“ dažniausiai aprašomos iš neigiamos pusės ir gana subjektyviai. Dominuoja tokios antraštės: „JAV skaičiuoja Kinijos karinių pajėgų išteklius“, „JAV pareigūnas įspėja apie Kinijos karinių pajėgų didėjimą“, „Kinijos karinės jūrų pajėgos pasiekė aukštumas“ ir pan.

Kinijos grėsmės. Nemažai straipsnių apie karines pajėgas tiesiogiai siejasi su grėsme JAV. Čia, kaip rašoma pirmojoje magistro darbo dalyje apie grėsmę kaip galios asimetriją – kylanti karinė galia, didėjančios karinės išlaidos, grasina valstybės saugumui. 2011 m. beveik visi straipsniai apie grėsmę yra susiję su karine grėsme. Du iš jų yra apie socialines grėsmes, tai yra Kinijos demografinius rodiklius ir didėjantį žmonių skaičių valstybėje, kitas - apie ekonominę grėsmę investicine prasme. Tačiau konkrečiai kalbant apie karinę grėsmę, portale „NY times“ – tai čia akcentuojama ne konkretus įvykis ar konfliktai, tačiau apibrėžiamos karinės išlaidos, kasmet jos didėja ir JAV, anot portalo žurnalistų, tai traktuojama kaip grėsmė nacionaliniam saugumui. Remiantis šio magistro darbo 1.2. poskyrio teorija karinė grėsmė turi potencialą griauti nusistovėjusią tarptautinę sistemą. Todėl karinėms grėsmėms apsibrėžti nacionalinio saugumo strategijose yra teikiamas prioritetas.¹¹⁴ Taigi suvokiant pasekmes, galima daryti išvadą, jog karinių pajėgų stiprinimas Kinijoje gali būti interpretuojamas kaip siekis sugriauti nusistovėjusią tarptautinę

¹¹² Chinese capitalism: Irony is gone, <http://www.nytimes.com/2011/04/29/us/29iht-letter29.html>, [žiūrėta 2015 11 15]

¹¹³ Obama lays out plan to cut reliance on fuel imports, <http://www.nytimes.com/2011/03/31/us/31obama.html>, [žiūrėta 2015 11 15]

¹¹⁴ Janeliūnas, T., *Komunikacinis saugumas*, Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 2007, p. 20–21.

sistema. Remiantis teorija šiuo metu supergalybė globaliu mastu yra traktuojama JAV, kuri gali daryti įtaką įvykiams ar projektuoti galią pasauliniu mastu. Tai lemia klestinčios ekonomikos, didelės populiacijos ir stiprių karinių pajėgumų, tarp jų masinio naikinimo ginklų turėjimas.¹¹⁵ Jeigu tokioje pozicijoje atsidurtų ir Kinija – tai galėtų reikšti galios pasidalijimą.

Išnagrinėjus 2011 m. straipsnius paaiškėjo, jog 3/4 straipsnių – neutralūs. O 1/4 – neigiamo konteksto publikacijų. Pastarieji yra apie karines pajėgas ir karinę grėsmę, tik keletą apie Kinijos ekonomiką. Publikacijos apie Kinijos ekonomiką visada neutralios. Remiantis V.V. Petkevičiaus magistro darbu „JAV ir Kinijos ekonominių dvišalių santykių analize 2004 – 2014 m.“, JAV ir Kinija bent jau kol kas nekonfrontuoja dėl didesnės įtakos tarptautinėje politinėje arenoje dėl to, jog yra per daug ekonomiškai susijusios. Galima daryti prielaidą, kad bet kokia rimtesnė konfrontacija tarp šių didžiausių pasaulio ekonomikų kiekvienai pusei būtų labiau žalinga nei naudinga.¹¹⁶

Taigi kaip ir 2010 m. 3/4 straipsnių yra objektyvių. Subjektyvių straipsnių likusi 1/4. Tam įtakos turėjo karinis Kinijos ginklavimasis bei karinė grėsmė, apie kurią, kaip jau minėta anksčiau, buvo užsimenama gana dažnai.

Apibendrinant 2011 m. publikacijas nemažai neigiamo dėmesio yra dėl karinių pajėgų Kinijoje stiprinimo. Tai JAV traktuoja kaip grėsmę pačios nacionaliniam saugumui. Bent jau taip interpretuojama portale „NY times“. Straipsniuose akcentuojamas ne pats faktas, o pavojaus signalas. Taip pat padaugėjo antraščių, kuriose Kinija pripažįstama kaip auganti galia, o dviejuose straipsniuose netgi konstatuojama, jog Kinija jau yra ekonominė supergalybė globaliu mastu.

2012 m. jau matome straipsnių, susijusių su Kinija sumažėjimą. Bendrai jų per 2012 metus pagal pasirinktus publikuotų portale straipsnių filtrus yra 118 vienetų. Pagal nusistatytus filtrus, apie Kinijos galią parašyti 42 vienetai, apie Kinijos ekonomiką – 55 vienetai, apie Kinijos kariniaus pajėgumus – 39 vienetai, apie Kinijos grėsmę – 19 vienetų (žr. 23 lentelę).

2012 metų pagrindinės vyraujančios temos ir diskusijos portale „NY times“ yra susijusios su JAV prezidento rinkimais. Cituojami prezidento B. Obamos, kandidatuojančio antrai kadencijai, pasisakymai. Taip pat ir kito kandidato Mito Rumnio (Mitt Romney) viešos kalbos. Įdomu ir tai, kad jų viešų ginčų ašimi tampa ir Kinija. Ginčijamasi dėl investavimo Kinijoje, eksporto bei importo kiekių, naujų darbo vietų kūrimo, kuriose tuo metu pirmauja Kinija, išsakomos skirtingos pozicijos apie Kiniją. Tačiau nė vienas jų nenaudoja Kinijos galios tematikos. Pavyzdžiui, M. Rumnis netgi naudoja retoriką, kuri neigia Kinijos galybę: „Man gaila, kad 54 procentai JAV rinkėjų mano, jog Kinijos ekonomika yra didesnė nei JAV“¹¹⁷. M. Rumnis tokiu pasisakymu

¹¹⁵ Herring, G. C., *From Colony to Superpower: U.S. Foreign Relations since 1776*, New York: Oxford University Press, 2008, p. 32.

¹¹⁶ Petkevičius, V.V., *JAV ir Kinijos ekonominių dvišalių santykių analize 2004 – 2014 m.*, 2014, magistro baigiamasis darbas, Mykolo Romerio universitetas, p. 57.

¹¹⁷ Romney's speech from Mother Jones video, <http://www.nytimes.com/2012/09/19/us/politics/mitt-romneys-speech-from-mother-jones-video.html>, [žiūrėta 2015 11 16]

akcentuoja dvi JAV visuomenės problemas – švietimo problemą ir ekonominio raštingumo trūkumą. Toks verbalinis pateikimas turėtų išaukti visuomenės reakciją ir sustiprinti pasitikėjimą kandidatu.

Kinijos galia. Peržvelgus 2012 m. straipsnius apie Kinijos galią, tai jų palyginti nėra daug. Nėra nei vieno straipsnio su antrašte Kinijos galia negauna beveik apie augančią Kinijos galią. Daugiausiai apie Kinijos galią kalbama tik labai fragmentiškai, daugiausiai dėmesio skiriama ekonominei valstybės galiai, o ekonominė galia vidutinis amerikietis nesuvokia kaip grėsmę, o greičiau kaip savaime suprantamą dalyką, nes Kinija daug eksportuoja ir importuoja į ir iš JAV. Tačiau reikia pažymėti, jog dalis žurnalistų, reiškia susirūpinimą dėl augančios Kinijos galios ir jos įsigalėjimo globaliame pasaulyje. Vienas tokių straipsnių yra apie kinų institutų iškilimą JAV miesteliuose¹¹⁸. Pati publikacija labiau koncentruota į kiniškų institutų steigimąsi ir veiklą bei aišku naudą kultūrine prasme, tačiau svarbu pažymėti vieną frazę publikacijoje, jog būtent Kinija yra naujojo tūkstantmečio galybė ir, todėl prasminga gilintis į jų kultūrą: „Institutai siūlo galimybę pasigilinti į vieną seniausių pasaulio civilizacijų, kuri šiame tūkstantmetyje yra viena greičiausiai augančių galių pasaulyje“¹¹⁹. Analizuojamais metais iš esmės niekas nesikeičia, daugiausiai kaip ir minėta anksčiau šiame magistro darbe, rašoma apie ekonominę Kinijos galią, tiesa, nevienareikšmiškai, tačiau palaipsniui augančią, dėl didėjančių eksporto srautų. Tačiau tokiuose straipsniuose naudojamos apgalvotos komunikacinės strategijos: metaforos, parenkami žodžiai, kurie sumenkina Kinijos galią. Pavyzdžiui, 2012 liepą „NY times“ publikuoja straipsnį pavadinimu: „Spėjama Kinijos galia“¹²⁰. Straipsnyje tarsi spėliojama Kinijos galia, viskas paremta prognozėmis, tačiau ne faktais. Tik vienoje straipsnio vietoje konstatuojamas Kinijos galios augimas: „Kinijos galia nenumaldomai auga, todėl jo laukia labai daug iššūkių globaliu mastu.“¹²¹ Vis dėlto, atsiranda keletas žurnalistų, kurie pradeda išvelgti artėjančią galios pasidalijimą tarptautinėje sistemoje. Vienas tokių straipsnių netgi prognozuoja karą tarp dviejų galybių – viena įvardijama kaip senoji galybė – JAV, kita – naujoji, auganti – Kinija: „Santykiai tarp JAV ir Kinijos vieną dieną gali privesti prie karo. Šį mėnesį (2012 birželis – aut. past.) gynybos sekretorė Leon Paneta pranešė, jog iki 2020 m. apie 60 proc. JAV jūrų pajėgų bus dislokuota vandenyne netoli Kinijos.“¹²² Net straipsnio pavadinimas teigia, jog JAV labiau linkusi vengti minčių ir neva spekuliacijų apie JAV ir Kinijos

¹¹⁸ Critics worry about influence of chineseese institutes on U.S. campuses <http://www.nytimes.com/2012/03/05/us/critics-worry-about-influence-of-chinese-institutes-on-us-campuses.html>, [žiūrėta 2015 11 16]

¹¹⁹ Ten pat.

¹²⁰ The predicaments of chinese power, <http://www.nytimes.com/2012/07/13/opinion/the-predicaments-of-chinese-power.html>, [žiūrėta 2015 11 16]

¹²¹ Ten pat.

¹²² Avoiding U.S. – China war, <http://www.nytimes.com/2012/06/13/opinion/avoiding-a-us-china-war.html>, [žiūrėta 2015 11 16]

galimą karą: „Vengiant JAV–Kinijos karo“.¹²³ Tekste sąmoningai interpretuojama Kinijos galia, pabrėžiama, jog ji auga ne tik ekonominiiais, bet ir kariniais rodikliais. Apie Kinijos galią rašoma neigiamai ir subjektyviai, nes labiau remiamasi nuomone, o ne faktais. Faktinių skaičių apskritai vengiama.

Kinijos ekonomika. Tuo metu straipsniai apie Kinijos ekonomikos dydį, jos augimą paremti faktiniais skaičiais. Daugiausiai neigiamos kritikos gauna tuometis JAV prezidentas B. Obama, tam įtakos turi 2012 m. rinkimų įkarštis. Žiniasklaida priekaištauja prezidentui B. Obamai dėl negebėjimo tvarkytis ekonominiame sektoriuje, esą net Kinija JAV dėl to pralenkusi, tačiau atmetus didelę daugumą spekuliacijų, „NY times“ stengiasi Kinijos ekonominius pasiekimus pateikti lakoniškai ir aiškiai be didelės analizės. Straipsniuose daugiau dėmesio skiriama tokiai temai, kaip Kinijos akcijų kainų kritimui Azijos rinkose. Naudojamos tokios metaforos kaip „Kinijos ekonomika sulėtėjo“, „Anemiškas Kinijos ekonomikos augimas“, „Po kritimo, Kinijos rinka atsidūrė ten, kur ir buvo“. Taip pat neengiama antraščių, susijusių su Kinijos valiutos kurso kritimu. Vis dėlto straipsniai, galima sakyti, yra gana objektyvūs, neengiama į juos įpinti kitų valstybių vadovų komentarų. Vienas iš jų Rusijos prezidentas Vladimiras Putinas, kuris pripažįsta, jog Kinijos ekonomika žymiai didesnė už Rusijos.¹²⁴ Taigi, nuo 2010 iki 2011 m. buvo rašoma apie ekonominę Kinijos galią, jos spartų augimą, o 2012 m. pradėdama rašyti apie jos sulėtėjimą, pabrėžiant tai net antraštėse ir titulinuose portalo puslapiuose.

Kinijos kariniai pajėgumai. Kas liečia karinę Kinijos perspektyvą – Pentagonas nebijo atvirai kalbėti apie augančias Kinijos karines pajėgas. Nors straipsnių susijusių tiesiogiai su Kinijos karinių pajėgų augimu, galia bei besikeičiančia saugumo dinamika pasaulyje nėra daug, vis dėlto esantys straipsniai yra intesyvaus fono. Turint omenyje, kad komentuojančios šalys yra pats Pentagonas. Pavyzdžiui, vienos tokių straipsnių antraštė – „Pentagonas skelbia – Kinijos karinės pajėgos stiprėja“. Straipsnis gana koncentruotas, akcentuojamos Kinijos investicijos į karinę techniką, karinio įvaizdžio bei įtakos stiprinimas regione, konfliktai, kuriems Kinija tikslingai ruošiasi užkulisiai. Įvedami tokie epitetai, kad Kinija visomis išgalėmis modernizuoja savo karinę techniką, kad išlaikytų galios balansą regione.¹²⁵ Straipsniuose, kurie susiję su Kinijos karinių išlaidų didinimu, stengiamasi išlaikyti objektyvų ir neutralų toną: „Kinija padidino karinį biudžetą daugiau nei 11 procentų“.¹²⁶ Straipsnyje ne tik detalizuojami faktai apie karinio biudžeto didinimą ir nurodoma kodėl ir kam, tačiau taip pat dalinamasi įžvalgomis bei komentarais, kuriuose matyti JAV

¹²³ Avoiding U.S. – China war, <http://www.nytimes.com/2012/06/13/opinion/avoiding-a-us-china-war.html>, [žiūrėta 2015 11 16]

¹²⁴ Putin arrives in China for regional talks, <http://www.nytimes.com/2012/06/06/world/asia/vladimir-putin-in-china-for-regional-summit.html>, [žiūrėta 2015 11 16]

¹²⁵ Pentagon study says China military getting stronger, <http://www.nytimes.com/2012/05/19/world/asia/pentagon-study-says-china-military-getting-stronger.html>, [žiūrėta 2015 11 16]

¹²⁶ China increases military spending more than 11 percent, <http://www.nytimes.com/2012/03/05/world/asia/china-boosts-military-spending-more-than-11-percent.html>, [žiūrėta 2015 11 16]

susirūpinimas Kinijos karinės galios didinimu. Jeigu anksčiau žurnalistai kalbėjo apie Kinijos karinių pajėgų stiprinimą kaip apie nacionalinės saugumo strategijos įgyvendinimą, šįkart išreiškiamas rūpestis bei nepasitenkinimas karinių pajėgų stiprinimu, nes išvelgiamos karinės grėsmės pačiai Amerikai. 3/4 straipsnių, kuriuose buvo rasti su karinėmis pajėgomis susiję raktažodžiai yra objektyvūs.

Kinijos grėsmė. Kinijos grėsmė išvelgiama iš karinės perspektyvos. Karinė grėsmė įgauna stipresnius motyvus apie tai atviriau ir plačiau kalbama viešojoje erdvėje. Tiesa, grėsmė išvelgiama ne tiek tiesiogiai JAV kiek Pietryčių Azijos regionui. Susirūpinimas labiau reiškiamas iš Japonijos ir Kinijos kaimyninių valstybių. Taip pat žurnalistai reiškia susirūpinimą Kinijos grėsmės augimu Pietų Kinijos jūroje, kur vyksta pagrindiniai Kinijos konfliktai. Dar vienas momentas, kur žurnalistai išvelgia Kinijos grėsmę yra kibernetinės atakos, apie kurias kalbėjo JAV prezidentas B. Obama metiniame pranešime (žr. 2.3. poskyrį). Tvirtinama, jog Kinijos prekiniai ženklai kaip „Huawei“ ir „ZTE“ yra grėsmė nacionaliniam JAV saugumui.¹²⁷ Esą didžiausios Kinijos telekomunikacijų kompanijos yra Kinijos vyriausybės rankose ir jas ji naudoja intelektinei nuosavybei vogti.

Galima teigti, jog 2012 m. apie Kinijos galią buvo daugiausiai rašoma tik silpnėjančios ekonomikos kontekste, taip pat JAV prezidento B. Obamos rinkimų kontekste, kai M. Romney siekė pabrėžti prastus B. Obamos veiksmus ekonomikos srityje, t. y. Kinija išgalėjo dėl prastų prezidento B. Obamos sprendimų. Vis dėlto bendrame straipsnių kontekste apie Kinijos galią rašyta kur kas mažiau nei 2010–2011 m.. Nepaisant to, daugelyje straipsnių reiškiamas susirūpinimas dėl karinės Kinijos grėsmės, ypač Pietryčių Azijos regione. Taip pat reiškiamas nepasitenkinimas ir Kinijos karinių pajėgų modernizavimu, karinių išlaidų didinimu ir tai yra akcentuojama tai kaip grėsmė tarptautinei sistemai.

2013 m. „NY times“ portale apie Kiniją, pagal nusistatytus filtrus, straipsnių yra 97 vienetai. Apie Kinijos galią – 29 vienetai, Kinijos ekonomiką – 23 vienetai, Kinijos kariniai pajėgumai – 22 vienetai, apie Kinijos grėsmę – 21 vienetas (žr. 23 lentelę). Didžiąją dalį 2013 m. straipsnių apie Kiniją susiję su pasaulinėmis problemomis ir Sirijos konfliktu.. *Kinijos galia.* Pagrindinė analitinio pobūdžio straipsnių tematika susijusi su naujai išrinktu Kinijos prezidentu Si Dzinpingu, t. y. , kaip jis valdys globaliu mastu stiprėjančią Kiniją, ar ir toliau darys milžiniškas investicijas į Kinijos kariuomenę, kaip spręs regioninius konfliktus ir kokį santykį palaikys su JAV. „NY times“ Kinijos prezidento ir JAV prezidento B. Obamos susitikimą apibendrina kaip Si Dzinpingo siekį sukurti visiškai naujus santykius su JAV. Straipsnyje rodomas Kinijos prielankumas JAV ir analizuojama tema apie tai, kokie aptariamų valstybių santykiai turėtų būti. Viename straipsnyje yra teigiama jog

¹²⁷ U.S. Panel calls Huawei and ZTE ‘National security threat’, <http://www.nytimes.com/2012/10/09/us/us-panel-calls-huawei-and-zte-national-security-threat.html>, [žiūrėta 2015 11 16]

„santykiai tarp JAV ir Kinijos yra kritinės būklės, nes atėjo metas naujų didžiųjų galybių santykiams“.¹²⁸ Nors straipsnyje stengiamasi Kinijos neparodyti kaip supergalybės, tačiau JAV ir Kinijos naujų santykių priežastimi įvardijama sustiprėjusi Kinijos galia. Tačiau aptariamais metais ekonominė galia tiek nedominuoja, kiek dėmesio skiriama karinei galiai. Pavyzdžiui, vienas tokių straipsnių apie Kinijos karinę galią Pietryčių Azijos regione: „JAV neramina Kinijos regione stiprėjančios Kinijos karinės pajėgos. Nuomonę išreiškia ne tik JAV, bet ir Japonija bei Taivanas. Tuo metu Kinija stiprina karines jūrų pajėgas.“¹²⁹ Pagal tokius pareiškimus atsiranda ir straipsnių, kuriuose plačiai analizuojama Kinijos karinė galia. Teigiama, jog JAV ištis labai susirūpinusi Kinijos karinių galių išaugimu, karinio biudžeto didinimu ir karių skaičiaus didinimu kasmet. Kaip ir minėta anksčiau tuo susirūpinusios ir aplinkinės valstybės, kas aprašoma portale „NY times“: Ypač Japonija, kuri stebi kiekvieną Kinijos žingsnį. Netgi šalių karinės strategijos glaudžiai siejamos su Kinijos karinės galios išaugimu. Galima daryti išvadą, jog karinė galia įgauna pagrindinės tematikos portale „NY times“ statusą. Ir iš tikrųjų ieškant straipsnių pagal pasirinktus raktažodžius, kuriuose kalbama apie karines pajėgas yra padaugėję. Daug diskutuojama apie karinių išteklių stipinimą, nuolat primenama, kiek bei kokios technikos atsirado Kinijos karinėse pajėgose.

Kinijos ekonomika. Apie Kinijos prezidentą Si Dzimpingą portale „NY times“ pateikiamas informacijos kiekis yra susijęs su Kinijos ekonomiais rodikliais bei strateginiais planais. Tai yra, žurnalistai analizuoja ekonomines Kinijos strategijas, investicinius planus. Pavyzdžiui: „Prezidentas Si Dzingas po Komunistų partijos vadovų konferencijos pareiškė, jog Kinijos ekonomikos laukia pokyčiai. Šiuo metu ji antra pagal dydį pasaulyje, tačiau laukia“¹³⁰ Bėlieka įsivaizduoti, koks suvokimas ir diskusijos vyksta Amerikos valdžios viduje, jeigu diskutuojama apie ekonominės galios balanso pasidalijimą.

Kinijos grėsmė. Temos apie grėsmę apima karinės grėsmės tematiką. JAV piliečiai turėtų sunerinti dėl tokių antraščių kaip „Grėsmė kuria baimę pasaulyje.“¹³¹ Publikacija apima du karinės grėsmės šaltinius: Kinijos karinę grėsmę JAV ir Rusijos karinę grėsmę JAV. Tiesa, karinės grėsmės ne vienintelės apie kurias rašoma – žurnalistai diskutuoja ir apie Kinijos kibernetines grėsmes. Nuomonę reiškia ir pats Pentagonas, kuris rekomenduoja tam kurti stiprią apsaugą: „Grėsmė yra

¹²⁸ China to seek more equal footing with U.S. in talks, <http://www.nytimes.com/2013/05/29/world/asia/china-to-seek-more-equal-footing-with-us-in-talks.html>, [žiūrėta 2015 11 17]

¹²⁹ China Is Seen Nearing U.S.'s Military Power in Region, <http://www.nytimes.com/2013/05/02/world/asia/china-likely-to-challenge-us-supremacy-in-east-asia-report-says.html>, [žiūrėta 2015 11 17]

¹³⁰ Chinese leader gets more sway on the economy and security, <http://www.nytimes.com/2013/11/13/world/asia/chinese-leader-gets-more-sway-on-the-economy-and-security.html>, [žiūrėta 2015 11 17]

¹³¹ Default threat generates fear around globe, http://www.nytimes.com/2013/10/08/us/politics/default-threat-makes-impasse-in-washington-a-global-fear.html?_r=0, [žiūrėta 2015 11 17]

rimta ir mes privalome į tai reaguoti¹³², – straipsnį komentuoja vienas iš gynybos pareigūnų. Anot portalo „NY times“, Kinija ne tik įsilaužia į JAV kokias? sistemas, bet ir vagia konfidencialią institucijų informaciją apie prekybinius mainus.¹³³

Apibendrinant 2013 m. straipsnius, būtina pažymėti, jog nemaža jo dalis yra skirta aptarti Kinijos karinę galią ir su kokiomis grėsmėmis susidurs JAV ir Pietryčių Azijos regiono šalys. Karinė galia išvelgiama įvairiose srityse, tapatinama su grėsme, tad galima teigti, jog kaip ir rašoma šio magistro baigiamojo darbo teorinėje dalyje – grėsmė tampa kaip galios asimetrija. Ekonominis galios motyvas pasislenska šiek tiek į antrą planą ir nebėra tiek dažnai aptariamas. 2014 m. s, net ir pagal pasirinktus straipsnių filtravimo įrankius, portalas „NY times“ pateikia netgi dešimt kartų daugiau publikacijų nei prieš tai analizuotais metais. Apie Kiniją apskritai rasta 750 vienetai įvairaus pobūdžio straipsnių, iš jų daugiausiai apie Kinijos karinius pajėgumus, t. y. 30 procentų, kas sudaro 258 vienetus. Nors pagal ekonominius raktažodžius straipsnių irgi yra panašus skaičius – 211 vienetų, tačiau verta pažymėti, jog tai pirmas kartas kai per visus tiriamus metus nuo pat 2010 m. – daugiausiai dėmesio apie Kiniją skiriama diskutuojant ir analizuojant šalies karinius pajėgumus, karines išlaidas, biudžetus ir panašiai. Konkrečiai apie Kinijos grėsmę rašyta 115 vienetų, o apie galią – 213 vienetų (Žr. 23 lentelę).

Kinijos galia. 2014 m. portale apskritai atsiranda apibendrinamojo pobūdžio straipsnių, analitinių išvalgų – kas lėmė Kinijos galios stiprėjimą ir augimą, kokiomis priemonėmis tai buvo pasiekta. Straipsniuose, taip pat, reiškiamas nepasitenkinimas, susijęs su Kinijos karinių pajėgų stiprinimu ir didinimu, ypač Pietryčių Azijos regione bei aptarimas galimas interesų susikirtimas su JAV dėl didelių Kinijos karinių biudžetų. Tačiau galima pastebėti, jog JAV žurnalistai pozicionuodama Kiniją portale ne visada reiškia tik nepasitenkinimą, ypač rašydami apie Kinijos prezidentą Si Dzimpingą, kartais net jį idealizuodami. Pavyzdžiui, straipsnyje apie Kinijos galią ir iššūkius JAV rašoma: „Si Dzimpingas yra stiprus vyras su konkrečiomis ambicijomis savo šalyje bei matantis Kiniją kaip didžiulę galią kartu su JAV. Si Dzimpingas sustiprino Kinijos galią greičiau nei bet kuris kitas prieš tai buvęs Kinijos vadovas.“¹³⁴ Taigi, nors JAV viešai pripažįsta Kinijos galią, tačiau šiame straipsnyje galia nėra idealizuojama, tačiau partnerystėje su JAV jau būtų didelis iššūkis visam pasauliui. Kitame straipsnyje apie Kinijos galią, valstybė pateikiama kaip labai pažangi ir daug nuveikusi, kad gautų tarptautinį pripažinimą: „Kinija yra labiau pasitikinti,

¹³² Pentagon expanding cybersecurity force to protect networks against attacks, <http://www.nytimes.com/2013/01/28/us/pentagon-to-beef-up-cybersecurity-force-to-counter-attacks.html>, [žiūrėta 2015 11 17]

¹³³ Cyberattacks against U.S. corporations are on the rise, <http://www.nytimes.com/2013/05/13/us/cyberattacks-on-rise-against-us-corporations.html>, [žiūrėta 2015 11 17]

¹³⁴ XI Jinping's rapid rise in China presents challenges to the U.S., http://www.nytimes.com/2014/11/12/world/asia/president-xi-jinping-makes-it-his-mission-to-empower-china.html?mtrref=query.nytimes.com&gwh=9C75D7BD756C4E4D750AEB12A8518EF0&gwt=pay&assetType=nyt_now, [žiūrėta 2015 11 19]

ryžtingesnė, tačiau uždaresnė¹³⁵, – rašoma straipsnyje pavadinimu „Visa tiesa apie Kiniją“. Nors žurnalistai neišvengiamai privalo viešinti Kinijos galios charakteristikos rodiklius, tačiau tuo pačiu stengiamasi analizuoti iš teigiamos pusės. Pavyko rasti tik vieną straipsnį, kur kvestionuojama ne tik Kinijos galia, bet ir JAV likimas galios žaidime. Straipsnio pavadinimas atviras interpretacijoms ir analizėms: „Galios dalybos su Kinija“ – skaitytojui gali susidaryti nuomonė, jog JAV jau nebėra vienintelė pasaulio lyderė, jog į jos vietą pretenduoja Kinija. Straipsnyje pateikiami įvairūs šios galios žaidimo scenarijai. „Šiandien auganti Kinijos galia yra nenuginčijama ir ji kelia labai daug klausimų Amerikos vaidmeniui regione? Kokiamė ?“¹³⁶ – rašoma publikacijoje. Taigi kol kas susirūpinta dėl galios Pietryčių Azijos regione. Šiame kontekste ji pateikiama suabsoliutinta, nenuginčijama ir be konkurencijos. Taigi 3/4 publikacijų yra apie Kinijos ekonominę galią ir jos įtaka globaliu mastu. Nebijoma tokių teiginių, kaip „Kinija perima Amerikos ekonominės galybės vaidmenį“¹³⁷ arba „Kinija sunaikino geopolitines svajones ir tapo numeriu 2 ekonomika pasaulyje“¹³⁸. Antraštės pateikiamos jau su išvada, skaitytojui nesuteikiama interpretacijos laisvė. Lyg ir leidžiama suprasti, jog ekonominė galia yra žalinga JAV, tačiau grėsmės elementų straipsniuose neaptinkama.

Kinijos ekonomika. 2014 m. ekonominiuose straipsniuose įvedama nauja tema – Kinijos energetika. Nors anksčiau buvo rašoma ar minima Prezidento B. Obamos metiniuose pranešimuose apie kai kurie jos aspektai, kaip Kinijos atsinaujinanti energetika. Straipsniuose aprašoma kaip galingoji Kinija ieško sprendimų stiprinti savo galią energetinėje srityje, t. y. ieško naftos, dujų ir anglių resursų pasaulyje¹³⁹. Valstybei tai labai svarbu, kadangi kaip jau buvo rašyta pirmojoje šio magistro baigiamojo darbo dalyje – Kinija itin silpna energetikoje. Kaip ir 2013 m., 2014 m. „NY times“ portale pabrėžiama, jog Kinijos ekonominis augimas yra itin sulėtėjęs. O tai netgi turi įtakos kitų regionų ekonomikai: „Yra susirūpinta Kinijos ekonomikos sulėtėjimu Pietų Amerikoje, nes kasmet Kinija superka 40 procentų Čili pipirų [...]“¹⁴⁰ Tiesa, ekonominis sulėtėjimas nėra JAV žurnalistų interpretacija. Apie ekonominį sulėtėjimą patvirtina ir Kinijos lyderiai, kas leidžia suvokti, jog straipsniuose laikomasi žurnalistinių vertybių įgyvendinimo – objektyvumo ir

¹³⁵ Getting real about China, <http://www.nytimes.com/2014/10/11/opinion/sunday/getting-real-about-china.html>, [žiūrėta 2015 11 19]

¹³⁶ Sharing power with China, <http://www.nytimes.com/2014/03/20/opinion/sharing-power-with-china.html>, [žiūrėta 2015 11 19]

¹³⁷ China isn't overtaking America, <http://www.nytimes.com/2014/05/14/opinion/china-isnt-overtaking-america.html>, [žiūrėta 2015 11 19]

¹³⁸ Helping China's doves, <http://www.nytimes.com/2014/07/18/opinion/helping-chinas-doves.html?mtrref=query.nytimes.com&gwh=DB5F2BEC397BBDA16A9E2B11BB71636&gwt=pay&assetType=opinion>, [žiūrėta 2015 11 19]

¹³⁹ China's search for energy, <http://www.nytimes.com/2014/06/07/opinion/chinas-search-for-energy.html>, [žiūrėta 2015 11 19]

¹⁴⁰ Slowdown in China bruises economy in Latin America, <http://www.nytimes.com/2014/12/17/business/international/slowdown-in-china-bruises-economy-in-latin-america.html>, [žiūrėta 2015 11 19]

neutralumo. Straipsnyje pavadinimu „Kinijos lyderiai patvirtino teiginius apie sulėtėjusią augimą (Kinijos ekonomikos augimą - aut. past.)“¹⁴¹, – rašoma, jog pagrindinis Kinijos uždavinių – išlaikyti stabilią ekonominę šalies būklę, stabilizuoti ekonominius rodiklius. Straipsnį komentuoja Kinijos lyderiai, tad jis kaip ir minėta vertinamas objektyviai. Įdomu tai, kad apie sulėtėjusią ekonomiką rašoma iki pat lapkričio mėnesio. Portale „NY times“ net nesitikima turbūt, kad jau netrukus gruodžio pradžioje Kinija bus įvardinta kaip didžiausia pasaulio ekonomika pagal pragyvenimo lygį. Tad lapkritį vis dar akcentuojama šaltėjanti Kinijos ekonominė padėtis.

Kinijos karinės pajėgos. Dauguma straipsnių neigiama tema – Kinijos karinio biudžeto didinimas. Pavyzdžiui, vieno straipsnio antraštė skelbia „Kinija praneša, jog 2014 metams padidino karinį biudžetą 12,2 procento“. Antraštė lyg ir nieko nesakanti, labiau akcentuojanti patį faktą, tačiau pačiame tekste interpretuojama, jog toks biudžeto didinimas signalizuoja karinės galios stiprėjimą ne tik regione, bet ir pasaulyje.¹⁴² Taip pat toliau gvildenamos temos apie regioninius konfliktus, interesų susikirtimus, kuriuos vėliau gali inicijuoti karinės Kinijos pajėgos bei karinė Kinijos galia. Portale „NY times“ karinės Kinijos pajėgos beveik visada pateikiamos iš neigiamos pusės, tarsi šis Kinijos galios elementas reikštų kažkokius tai nenuspėjamus padarinius ir nesaugumą JAV.

Kinijos grėsmė. Apie karines pajėgas rašoma kaip apie karinę grėsmę. Tai yra, skaitytojas skatinamas manyti, jog Kinijos stiprėjimas karine prasme yra grėsmė JAV saugumui. Taigi, įvedama nauja sąvoka – grėsmė JAV saugumui. Be karinių motyvų, skaitytojas turėtų nerimauti ir dėl kibernetinių atakų iš Kinijos, taip pat dėl to, jog Kinijoje daug specialistų, gebančių įsilaužti į bet kurį pasaulio internetinį puslapį, duomenų bazę ar slaptus duomenis. Tai jau buvo akcentuojama anksčiau, tačiau ne taip stipriai. „Amerika, Kinija ir “haker’ių” grėsmė“, – viena iš kibernetinių atakų grėsmės antraščių. Straipsnyje Kinija kritikuojama dėl negebėjimo priimti sprendimus, išvadų nedarymo, taip pat Kinijos sprendimai pateikiami kaip agresyvūs. „Per keliolika metų, stengiantis kalbėtis su Kinija dėl kibernetinių atakų sustabdymo prieš amerikietiškas korporacijas, B. Obamos administracija nieko nepasiekė“¹⁴³, – tokie teiginiai taip pat rodo, jog Kinijai JAV neturi įtakos, priimant sprendimus šalies viduje.

Apibendrinant 2014 m. straipsnius, būtina pažymėti, jog 1) reiškiamas nuogąstavimas dėl JAV saugumo dėl Kinijos karinių pajėgų didinimo; 2) rašoma apie ekonominės galios mažėjimą; 3) Kinija parodoma, kaip partnerė JAV, tačiau jokių būdu ne kaip varžovė. Neskatinamas konkurencijos jausmas ir stengiamasi nekurti panikos, nepaliekama vietos daugiaprasmiams

¹⁴¹ Chinese leaders affirm commitment to slower growth, <http://www.nytimes.com/aponline/2014/12/11/business/ap-as-china-economy.html>, [žiūrėta 2015 11 19]

¹⁴² China announces 12,2 % increase in its military budget for 2014, <http://www.nytimes.com/2014/03/06/world/asia/china-military-budget.html>, [žiūrėta 2015 11 19]

¹⁴³ America, China and hacking threat, <http://www.nytimes.com/2014/05/25/opinion/sunday/america-china-and-the-hacking-threat.html>, [žiūrėta 2015 11 19]

interpretacijoms. Tiesa pagal išsiskirtus filtrus nepavyko rasti straipsnio susijusio su Kinijos kaip didžiausios pasaulio ekonomikos pagal pragyvenimo lygį. Galima spekuliuoti, jog portale „NY times“ stengiamasi pateikti ribotą informacijos kiekį, o jeigu analizuojami tam tikri faktai ar reiškiniai, interpretacija yra JAV naudai.

Apibendrinant 2010–2014 m. publikacijas JAV portale „NY times“, prieita prie šių išvadų:

1. Pagal nusistatytus straipsnių filtrus iš viso publikacijų apie Kiniją yra 1180. Daugiausiai straipsniuose gvildenamos temos susijusios su Kinijos kariniais pajėgumais. Pagal raktažodžius jų rasta – 383 vienetai. Nors iš pradžių – 2010 m. apie karinius pajėgumus publikacijų mažiausiai, skaičius išlaikė didėjimo tendenciją ir pralenkė publikacijų apie Kinijos ekonomiką skaičių. Mažiausiai per aptariamą laikotarpį buvo rašyta apie Kinijos keliamas grėsmes. Daugiausia buvo rašyta 2014 m. Tokių straipsnių – 7 vienetai, daugiau nei kartu sudėjus visus straipsnius, rašytus 2010–2013 m. Galima spėti, kad tam galėjo turėti įtakos Kinijos paskelbimas pirmąją pasaulio ekonomika pagal pragyvenimo lygį (PPP) apie ką buvo rašoma ir teorinėje šio magistro baigiamojo darbo dalyje.

2. 2010 ir 2011 metais vyraujantis publikacijų kontekstas yra apie Kinijos ekonomiką. Šiais metais Kinija minima ir kaip galinga ir grėsminga valstybė ekonomine prasme, tačiau nekuriama panika, stengiamasi išlaikyti objektyvumą bei neutralų straipsnių toną. Straipsniuose netgi konstatuojama, jog Kinija jau yra ekonominė supergalybė globaliu mastu. 2012–2014 m. apie Kinijos galią buvo rašoma kaip apie silpnėjančią ekonomiką 2012–2014 m. ekonomikos augimas sulėtėjęs, todėl ir publikacijų mažiau apie Kinijos ekonomiką. Taigi, ekonominė galia analizuojamuose tekstuose jaučiama, tačiau stengiamasi ją maskuoti įvairiais epitetais, akcentuoti jos lėtėjimą. Svarbu pažymėti tai, jog pagal išsiskirtus filtrus nepavyko rasti straipsnio, susijusio su Kinijos kaip didžiausios pasaulio ekonomikos pagal pragyvenimo lygį.

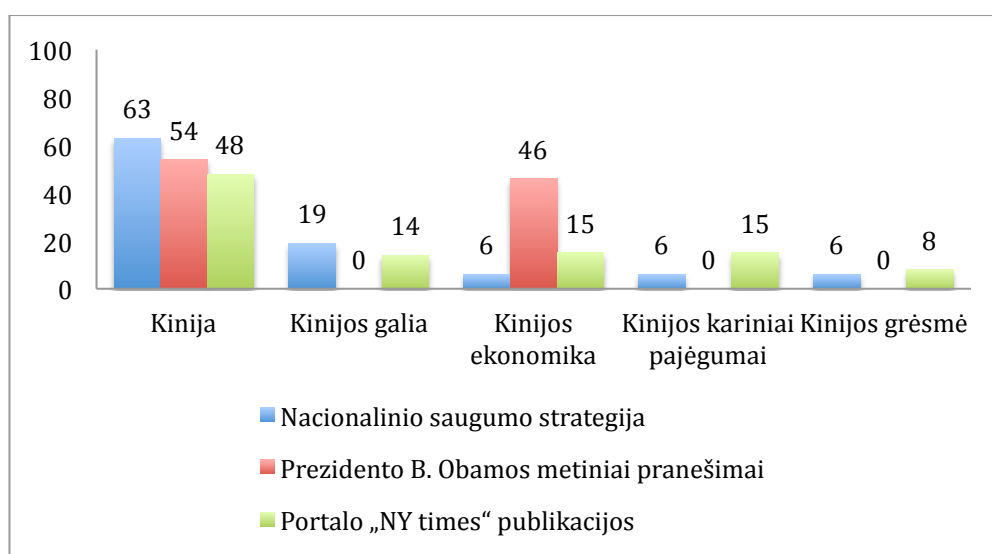
3. Apie karines pajėgas tik 2014 m. išleidžiama daugiausiai straipsnių lyginant su kitais tiriamais raktažodžiais. Tačiau labai svarbu pažymėti, jog būtent apie karines pajėgas rašoma jas siejant su grėsme. Apie Kinijos karines pajėgas rašoma neigiamai. Daugelyje publikacijų reiškiamas susirūpinimas dėl karinės Kinijos grėsmės Pietryčių Azijos regione. JAV reiškia nepasitenkinimą ir Kinijos karinių pajėgų modernizavimu, karinių išlaidų didinimu ir akcentuoja tai kaip grėsmę Pietryčių Azijos regionui. Karinė galia išvelgiama įvairiose srityse, tapatinama su grėsme, tad galima teigti, jog kaip ir rašoma šio magistro darbo teorinėje dalyje – grėsmė tampa kaip galios asimetrija. Apibendrinant straipsnius, galima daryti išvadą, jog JAV viename populiariausių portalų „NY times“ Kiniją pateikia, kaip karinę grėsmę. Tiesa, labiau Pietryčių Azijos regionui nei visam pasauliui. O 2014 m. pradeda daugėti publikacijų apie Kinijos karinių pajėgų keliamą grėsmę JAV saugumui.

4. Nors Kinijos galia auga, o valstybė įgauna vis įtakingesnę statusą tarptautinėje bendruomenėje, portale „NY times“ valstybė parodoma, kaip partnerė JAV, tačiau jokių būdu ne kaip varžovė. Nors ne kiekvienas straipsnis buvo išsamiai analizuojamas, susidarė įspūdis, jog apie Kiniją kalbama gana neutraliai. Neigiamas kontekstas formuojamas tik straipsniuose apie karinius pajėgumus bei karinę grėsmę.

2.5. Diskurso lyginamoji analizė

2010–2014 metais viešojoje erdvėje plačiai diskutuojama apie Kinijos galią, jos augimą bei kokias grėsmes gali kelti jos galios išaugimas tarptautinėje sistemoje. Pasaulio dėmesio centre atsidūrusi Kinijos galia, itin analizuojama, apie ją diskutuojama JAV diskurse. Pastaroji viešajame diskurse Kiniją traktuoja kaip ekonominę galią, iš to daro išvadą, jog Kinija taip pat yra ekonominė grėsmė JAV, taip pat Kinija įvardijama ir kaip karinė grėsmė Pietryčių Azijos regionui, o vėliau ir JAV nacionaliniam saugumui. Taigi Kinijos grėsmė, kaip ir buvo rašyta teorinėje šio magistro darbo dalyje, yra kaip galios asimetrija. Kinijos galia, atsižvelgiant į tam tikrą situaciją, yra tiesiog natūrali ar net racionali reakcija į tarptautinę aplinką. Todėl galios asimetrija apibrėžia, jog grėsmė ir baimė yra dinamiška dėl orientacijos į baimės objekto elgseną (galios generavimą), o ne į jo prigimtį. Įvertindama situaciją JAV Kiniją mato ne tik kaip augantį galios vienetą, bet traktuoja, kaip grėsmę nacionaliniams interesams ir jos hegemonijai tarptautinėje politikoje. Tai atsispindi JAV viešajame diskurse, čia formuojasi visuomenės nuomonė ir veikia kruopščiai apgalvotos JAV komunikacinės strategijos (žr. 3 pav.).

3 pav. JAV diskurso šaltinių palyginimas (procentais)

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis Nacionaline saugumo strategija, 2010–2014 m. prezidento B. Obamos metiniais pranešimais ir portalo „NY times“ 2010–2014 m. publikacijomis

Pateiktoje diagramoje išryškėja JAV diskurso šaltinių intensyvumas ir tendencija. Pavyzdžiui, raktažodis *Kinija* yra visuose tirtuose šaltiniuose ir jis vartojamas dažniausiai. Antroje vietoje – *Kinijos ekonomika*. Intensyviausiai apie ją kalba JAV prezidentas B. Obama. Trečioje vietoje raktažodis *Kinijos galia*. Ji daugiausiai minima Nacionalinėje saugumo strategijoje. Ketvirtoje vietoje raktažodis *Kinijos kariniai pajėgumai* – apie juos intensyviausiai diskutuojama portale „NY times“. Apie *Kinijos grėsmę* mažiausiai kalbama iš visų pasirinktų tirti raktažodžių.

Kinijos ekonomika. Atmetus bendrinį Kinijos raktažodį, daugiausiai JAV diskurse naudojamas *Kinijos ekonomika* raktažodis. Jis minimas visuose tirtuose šaltiniuose ir daugiausiai kartų. Apie Kinijos ekonomiką prezidentas B. Obama kalba beveik visuose savo metiniuose pranešimuose, apie Kinijos ekonomiką plačiai rašoma ir portale „NY times“, taip pat ir Nacionalinėje saugumo strategijoje. Tai rodo, jog Kinijos ekonomika yra viena svarbiausių temų JAV diskurse. Taip pat pažymima, jog Kinija ekonomiškai JAV yra ne konkurentė, o partnerė. JAV komunikacijoje panaudoja ir Kinijos ekonominį sulėtėjimą bei strategiškai jį panaudoja diskurse.

Kinijos galia. Šis raktažodis analizuojamas pakankamai plačiai dviejuose tirtuose šaltiniuose – Nacionalinėje saugumo strategijoje ir portalo „NY times“ publikacijose. Prezidentas B. Obama savo metiniuose pranešimuose 2010 – 2014 metais nė karto nepavartoja *Kinijos galia* raktažodžio. Kodėl – reikėtų daryti kitokio pobūdžio tyrimą, kas nėra šio magistro darbo kompetencijoje. Išanalizavus Nacionalinę saugumo strategiją, JAV prezidento B. Obamos metinius pranešimus ir portalo „NY times“ publikacijas bei atlikus lyginamąją analizę, galima teigti, jog JAV viešajame diskurse Kinija akcentuojama labiau kaip partnerė, o ne varžovė. Vis dėlto vienareikšmiškai teigti, jog JAV tik teigiamai reaguoja į Kinijos galios augimą – negalima.

Kinijos kariniai pajėgumai. Prezidentas B. Obama nė viename metiniame pranešime nekalba apie Kinijos karinius pajėgumus ar susijusiomis temomis. Daugiausiai jiems dėmesio skiria portalo „NY times“ žurnalistai. Kinijos karinių pajėgų didinimas traktuojamas kaip karinė grėsmė JAV. Pavyzdžiui Nacionalinėje saugumo strategijoje akcentuojama, jog kietosios galios elementai bus panaudoti, jeigu Kinija darys tam tikrus, JAV nepriimtinius veiksmus. Tad Kinija norėdama būti JAV partnere turėtų nedidinti savo karinės jėgos. Kinijos karinės galios suvaržymas ar jos karinės grėsmės neutralizavimas JAV strategijoje numatomas per tarptautinių institucijų bendradarbiavimą ir dvišalių tarpvalstybinių santykių stiprinimą, ypač su tomis valstybėmis su kuriomis Kinija konfliktuoja.

Kinijos grėsmė. Kinijos grėsmė dažnai kontekste persipynusi su karinėmis pajėgomis. Pavyzdžiui, tirimuose tekstuose šalia Kinijos karinės pajėgos naudojamas grėsmės raktažodis. Toks sutapimas yra pasikartojantis ir aptinkamas analizuojamuose tekstuose. Prezidento B. Obamos metiniuose pranešimuose apie Kinijos karinę grėsmę ar apskritai karinius pajėgumus konkrečiai neužsiminta nė karto. Tuo metu portale „NY times“ apie karines pajėgas analizuojamuose

šaltiniuose kalbama jas siejant su grėsme. Reiškiamas susirūpinimas dėl karinės Kinijos grėsmės Pietryčių Azijos regione. JAV diskurse Kinija pateikiama, kaip karinė grėsmė Pietryčių Azijos regionui bei JAV nacionaliniam saugumui.

Taigi JAV viešasis diskursas kalbant apie Kiniją yra vieningas ir turi didelę įtaką formuojant Kinijos galios įvaizdį JAV visuomenėje. Galima teigti, jog laikomasi bendros komunikacinės strategijos. Iš galios segmentų dažniausiai akcentuojama ekonominė galia/grėsmė JAV. Visi tirti šaltiniai analizuoja ekonominę Kinijos galią. Šiek tiek mažiau minima karinė galia/grėsmė Pietryčių Azijos regionui ir JAV nacionaliniam saugumui. Galbūt todėl Kinijos galia JAV hegemonijai neinterpretuojama kaip grėsmė jos nacionaliniams interesams. Vis dėlto, remiantis atliktu tyrimu, galima teigti, jog Kinijos galia tarptautinėje bendruomenėje tiesiogiai siejasi su grėsmingumu JAV nacionaliniams interesams, nes vienas pagrindinių valstybės interesų yra nacionalinis saugumas.

IŠVADOS

Neorealizmo paradigmoje, viena pagrindinių priemonių valstybei siekiant savo interesų ir užsienio politikos tikslų įgyvendinimo yra jos galia. Ja naudojasi beveik visos pasaulio valstybės, o pagrindinėmis varžovėmis tampa supergalybės, ne išimtis gali būti JAV ir Kinijos atvejis, ypač kai 2014 m. Kinija tapo pirmąja pasaulio ekonomika, pagal Pirkimo galios paritetą. Šio darbo tikslas buvo išanalizuoti Kinijos galią JAV diskurse ir atskleisti, ar ji suvokiama kaip grėsmė nacionaliniu ir globaliu lygmenimis. Atlikus išsamią dokumentų analizę, kiekybinę ir kokybinę pasirinktų šaltinių – 2010 m. JAV nacionalinio saugumo strategija, 2010–2014 m. JAV prezidento B. Obamos metiniai pranešimai bei politinės ir ekonominės publicistikos straipsniai JAV dienraštyje „New York Times“, publikuotais 2010–2014 – turinio analizes bei palyginus gautus duomenis, prieita prie šių išvadų:

1. Teorinė prieiga, skirta magistro baigiamojo darbo problemai nagrinėti, suformuluota iš tarptautinių santykių neorealizmo koncepcijos. Šioje koncepcijoje galia siejama su įtaka kitam veikėjui, t. y. daryti įtaką kitam veikėjui, o per jaučiamą grėsmę seka tolimesnė vieno nuo kito veikėjų priklausomumo ir paklusnumo priežastinė sąveika. Kitais žodžiais tariant, valstybė naudodamasi galia per įvairias priemones ir būdus siekia paveikti kitą valstybę savo tikslams įgyvendinti. Todėl valstybės reikšmė tarptautinėje sistemoje priklauso nuo jos galios. Su galios samprata siejasi ir grėsmė, kuri suvokiama kaip galios asimetrija tarptautiniuose santykiuose. Neorealistinėje koncepcijoje grėsmės šaltinis yra galios asimetrijos anarchinėje tarptautinių santykių sistemoje susiklostymas ir didėjimas. Materialią valstybės galią galima apskaičiuoti išvedant 3 indikatorius, kurie sudaromi iš kelių kriterijų: 1) karinės pajėgos – karių skaičius, karinės išlaidos bei išlaidos, tenkančios vienam kariui; 2) ekonomika – BVP, BVP tenkantis vienam gyventojui; ir 3) demografinė padėtis (gyventojų skaičius, darbo resursai). Naudojant šiuos indikatorius galima tirti, bet kurios valstybės galios potencialą. Remiantis tarptautinių santykių neorealizmo koncepcijos grėsmės kaip galios asimetrijos pagrindimu ir naudojant materialios galios du indikatorius (karinės pajėgos ir ekonomika) tiriamas Kinijos galios diskursas JAV.

2. Išnagrinėjus Kinijos galios charakteristiką paaiškėjo, jog valstybės pagrindinis tikslas – stiprinti ekonominę, politinę, demografinę ir karinę valstybės galią regione ir tarptautinėje sistemoje. Šiuo metu, pagal karinius rodiklius Kinija yra antroji po JAV pasaulyje valstybė, išleidžianti daugiausiai lėšų skirtų gynybai. Pagal karinės jėgos indeksą Kinija pasaulyje yra trečia. Ją lenkia tik JAV ir Rusija. Pagal ekonominius rodiklius, Kinija yra stiprėjanti valstybė – 2014 m. pagal pirkimo galios paritetą pralenkė JAV. Kinijos BVP pagal pirkimo galią siekė 17,6 trln. JAV dol., o JAV – 17,4 tril. dol. Pagal eksporto apimtį Kinija – pirma pasaulyje. 2014 m. eksporto apimtys sudarė 2,243 tril. JAV dol. Tai yra 13 proc. daugiau nei JAV. Tačiau pagal BVP tenkanti

vienam žmogui (9,800 JAV dolerių vienam žmogui) – Kinija tėra 113 vietoje. Remiantis TVF duomenimis, Kinijos galia auga kiekybiškai, bet ne kokybiškai.

3. Išnagrinėjus Kinijos galios diskursą JAV nustatyta, jog: 1) Nacionalinėje strategijoje JAV Kiniją vertina kaip vieną svarbiausių tarptautinės sistemos veikėjų, kurios svoris auga ir ji turi vis didesnę įtaką globaliems sprendimams. Strategijoje Kinija akcentuojama kaip partnerė JAV. Tačiau didėjančios išlaidos karinėms pajėgoms stiprinti vertinamos kaip grėsmė nacionaliniams JAV ir Pietryčių Azijos valstybių interesams. 2) Prezidento B. Obamos 2010–2014 m. metiniuose pranešimuose, pirma, apie Kiniją vyrauja ekonominis turinys. Antra, taip pat pažymima, jog Kinija yra JAV ekonominė partnerė, o ne konkurentė. Tokia prezidento B. Obamos retorika rodo, jog siekiama pabrėžti ekonominius šalių ryšius, o ne tarpusavio konkurenciją. Trečia, pabrėžiant Kinijos ekonominį atsilikimą nuo JAV atskirose srityse, siekiama sumenkinti Kinijos ekonominį įvaizdį JAV visuomenėje. 3) Portalo „New York Times“ straipsniuose galima išskirti kelis aspektus. Pirma, Kinija pozicionuojama JAV kaip partnerė, o ne varžovė. Antra, kaip ir Strategijoje, reiškiamas susirūpinimas dėl karinės Kinijos grėsmės Pietryčių Azijos regionui ir JAV saugumui. Straipsniuose pabrėžiama, jog Kinijos karinė galia generuoja grėsmę, o ši – baime, į kurią reaguoja JAV ir tai lemia labai materialūs kintamieji.

4. Per diskursą galima nustatyti visuomenės pasaulėžiūrą, ištirti kaip adresatas suvokia pateikiamus pasisakymus bendrame kontekste. Jis leidžia ištirti politinius, socialinius aspektus, kurie atspindi JAV visuomenėje egzistuojančią realybę. Kinija JAV diskurse vieningai pateikiama kaip ekonominė partnerė, kaip ekonomiškai galinga valstybė patvirtina pirmąjį ginamąjį teiginį, kad diskursas, kuriuo naudojasi JAV, kalbėdama apie Kiniją, turi įtakos formuojant Kinijos ekonominės galios įvaizdį JAV visuomenėje.

5. Atlikus diskurso lyginamąją analizę galima teigti, jog 1) vertindama situaciją JAV Kiniją mato kaip augantį ekonominį galios vienetą, todėl valstybės ekonominė galia yra viena svarbiausių temų JAV diskurse. 2) Visuose tirtuose šaltiniuose Kinija akcentuojama kaip ekonominė partnerė, ne kaip varžovė, o jos ekonominės galios potencialas pripažįstamas kaip naudingas JAV, o ne kaip ekonominė grėsmė. 3) Vis dėlto, vienareikšmiškai teigti, jog JAV diskurse tik teigiamai suvokiama Kinijos galia – negalima. Kasmet didėjantys Kinijos kariniai pajėgumai traktuojami kaip karinė grėsmė JAV ir Pietryčių Azijos regiono šalių nacionaliniams interesams. Galima teigti, jog vienas iš Kinijos galios indikatorių – karinė galia koreliuoja su grėsme JAV nacionaliniams interesams bei grėsme saugumui Pietryčių Azijos regione, o kartu ir JAV interesams ir jos hegemonijai šiame regione. Todėl galima teigti, jog pasitvirtino antrasis ginamasis teiginys, jog Kinijos galia diskurse siejasi su grėsmingumu JAV nacionaliniams interesams.

REKOMENDACIJOS

JAV viešajame diskurse pastaraisiais metais vis plačiau diskutuojama apie Kinijos galią, jos augimą bei galimas grėsmes JAV hegemonijai. Per JAV diskursą ištirtas visuomenės požiūris atskleidė, jog ekonominė partnerystė nėra vienintelis kintamasis diskurse pozicionuojant Kinijos galią. Išskirtinis dėmesys skiriamas ir investicijoms į karinius Kinijos pajėgumus, kurie tapatinami su karine galia. Auganti Kinijos karinė galia tapatinama su grėsme Pietryčių Azijos regionui, JAV hegemonijai šiame regione bei JAV nacionaliniam saugumui. Todėl Kinijos galios potencialas tarptautinėje sistemoje kelia naujus iššūkius JAV valstybei. Todėl siūloma diskutuoti šiais klausimais:

Kokią įtaką viešasis Kinijos galios diskursas JAV turi abiejų valstybių bendradarbiavimui ir tarptautiniams santykiams.

Kaip galių pusiausvyra pasaulyje gali pasikeisti, sustiprėjus Kinijos ir susilpnėjus JAV galioms tarptautinėje sistemoje.

LITERATŪRA IR ŠALTINIAI

Tyrinėjimai:

1. Balčytienė A., *Žiniasklaidos tekstai. Darbai ir dienos*, nepilnas aprašas
2. Bially, J., Layne, C., McPherson, M., Tellis, A. *Measuring National Power in the Postindustrial Age*, RAND corporation, 2000
3. Bloomfield, L.P., Moulton, A., *Managing international conflict: from theory to policy*, 1997
4. Buzan B., *Žmonės, valstybės ir baimės*, Vilnius: Eugrimas. 1997
5. Dijk, T. A., *Introduction: Discourse Analysis as a New Cross Discipline, in Handbook of discourse analysis: Disciplines of Discourse*, 1985
6. Hassig, R., *Mexico and the Spanish conquest*, Norman: University of Oklahoma press, 1994
7. Heywood, A., *Politics*, New York: Palgrave macmillan, 2002
8. Herring, G. C., *From Colony to Superpower: U.S. Foreign Relations since 1776*, New York: Oxford University Press, 2008
http://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/conf_proceedings/2005/RAND_CF215.pdf, [žiūrėta: 2015 05 10]
9. Janeliūnas, T., *Komunikacinis saugumas*, Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 2007
10. Janeliūnas, T., *Komunikacinis saugumas*, Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 2007
11. Jefferson, K., *Assessing Chinese Dissatisfaction with the East Asian Regional Status Quo*, Cambridge: Cambridge university press, 2008
12. Lasswell, D. H., Kaplan, A., *Power and Society*, New Haven: Yale University Press, 1950
13. Mark, L., *What does China think?*, New York: Library of Congress, 2008
14. Morgenthau, H., *Politika tarp vaslybių. Kova dėl galios ir taikos*, Vilnius: Margi raštai, 2011
15. Nye, J. S., Armitage, R. L., *CSIS Commission on Smart Power: A Smarter, More Secure America*, 2007, <http://csis.org/files/media/isis/pubs/071106_csissmartpowerreport.pdf> [žiūrėta 2015-06-10]
16. Nye, J. S., *Soft power, Hard power and leadership*, 2010 06 27,
[http://www.hks.harvard.edu/netgov/files/talks/docs/11_06_06_seminar_Nye_HP_SP_Leadership.p](http://www.hks.harvard.edu/netgov/files/talks/docs/11_06_06_seminar_Nye_HP_SP_Leadership.pdf)
[df](http://www.hks.harvard.edu/netgov/files/talks/docs/11_06_06_seminar_Nye_HP_SP_Leadership.pdf), [žiūrėta: 2015 11 24]
17. Nye, J. S., *The Benefits of Soft Power*, 2004 06 30,
<http://students.depaul.edu/~tkyawzaw/myweb/myblogs/TheBenefitsofSoftPower.htm>, [žiūrėta: 2015 06 17]
18. Petkevičius, V.V., *JAV ir Kinijos ekonominių dvišalių santykių analize 2004 – 2014 m.*, , magistro baigiamasis darbas, Mykolo Romerio universitetas, 2014.

19. Pillsbury, M., *China debates the Future Security Environment*, Washington D.C: National defense university press, 2004 10 06, [file:///C:/Users/monika.burvyte/Downloads/2000-01_China_Debates_Future%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/monika.burvyte/Downloads/2000-01_China_Debates_Future%20(1).pdf), [žiūrėta: 2015 05 10]
20. Saunders, P.C., *China's Global Activism: Strategy, Drivers and Tools*, Washington D.C.: National defense university press, 2012 06 25
21. Sundelius, B., *The Challenge of Security Threats and Emergencies in Modern Society* Societal Security and Crisis Management in the 21st Century, ETH Zurich and Swedish Emergency Management Agency, CRN Workshop Report, Stockholm, Sweden, 2004
22. Telešienė, A., *Kompiuterizuota kokybinių duomenų analizė su NVIVO ir Text Analysis suite*, http://www.lidata.eu/index.php?file=files/mokymai/NVivo/nvivo.html&course_file=nvivo_II_2_2.html, [žiūrėta 2015- 10-11]
23. Treverton, G.F., Jones D.G., *Measuring National Power*, 2005,
24. Walt S., *The Origins of Alliances*, Ithaca, New York: Cornell University Press, 1987
25. Waltz K., *Theory of International Politics*, New York: Random House, 1979
26. Weber, M., *The Theory of Social and Economic Organization*, New York: The free press, 1965
27. Weixing, H., *China's International Relations in 21st Century*, New York: University press of America, 2000

Dokumentai:

28. Ministry of national Defense The People's Republic of China, <http://eng.mod.gov.cn/ArmedForces/>, [žiūrėta:2015 04 29]
29. The Global Competitiveness Report 2015 – 2016, http://www3.weforum.org/docs/gcr/2015-2016/Global_Competitiveness_Report_2015-2016.pdf, [žiūrėta 2015 10 15]
30. The White House, National Security Strategy, Washington, 2010, https://www.whitehouse.gov/sites/default/files/rss_viewer/national_security_strategy.pdf [Žiūrėta 2015 11 08]
31. Remarks by the president in state of the Union adress, 2010 01 27, <https://www.whitehouse.gov/the-press-office/remarks-president-state-union-address> [žiūrėta 2015 11 08]
32. Remarks by the president in state of the Union adress, 2011 01 25, <https://www.whitehouse.gov/the-press-office/2011/01/25/remarks-president-state-union-address> [žiūrėta 2015 11 08]

33. Remarks by the president in state of the Union address, 2012 01 24,
<https://www.whitehouse.gov/the-press-office/2012/01/24/remarks-president-state-union-address>,
 [žiūrėta 2015 11 09]
34. Remarks by the president in state of the Union address, 2013 02 12,
<https://www.whitehouse.gov/the-press-office/2013/02/12/remarks-president-state-union-address> ,
 [žiūrėta 2015 11 10]
35. Remarks by the president in state of the Union address, 2014 01 28,
<https://www.whitehouse.gov/the-press-office/2014/01/28/president-barack-obamas-state-union-address>, [žiūrėta 2015 11 10]

Statistiniai dokumentai:

36. CIA The world factbook, China, <<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ch.html>>, [žiūrėta: 2015 04 29] išskirk prie įaltinių Statistika

Politinė publicistika:

37. Carter, A. B, Bulkeley, J. C., *China's military modernization*,
 <http://www.hcs.harvard.edu/~hapr/winter07_gov/carter.pdf>, [žiūrėta: 2014 05 25] Nežinau,
 pažiūrėk kur publikuota ir kodėl 2 kartus parašyta
38. Carter, A. B, Bulkeley, J. C., *China's military modernization*,
 <http://www.hcs.harvard.edu/~hapr/winter07_gov/carter.pdf>, [žiūrėta: 2014 05 25]
<http://donelaitis.vdu.lt/publikacijos/balcytiene.pdf> , 2004, [žiūrėta 2015 10 11]
39. China military budget to rise 10 %', BBC News, 2015 kovo 4, <<http://www.bbc.com/news/world-asia-china-31706989>>, [žiūrėta: 2015 04 29] Politinė publicistika
40. China Military Strength, <http://www.globalfirepower.com/country-military-strength-detail.asp?country_id=china>, [žiūrėta: 2015 04 29] Statistika
41. China. The World Factbook. Central Intelligence Agency,
 <<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ch.html>>, [žiūrėta 2015 10 15]
 Statistika
42. China's defense budget, < <http://www.globalsecurity.org/military/world/china/budget.htm>>,
 [žiūrėta: 2015 04 29] Statistika
43. China's military spending, At the double, The Economist, 2014 kovo 15,
 <<http://www.economist.com/news/china/21599046-chinas-fast-growing-defence-budget-worries-its-neighbours-not-every-trend-its-favour>>, [žiūrėta: 2015 04 29] Politinė publicistika

44. Interactive budget, <https://www.whitehouse.gov/interactive-budget>, [žiūrėta: 2015 11 21] Statistika
45. Parčiauskas, M., „Kai su Rusijos imperializmu kovojama status quo metodais“, 2014 birželio 24, <<http://www.propatria.lt/2014/06/marius-parciauskas-kaip-su-imperializmu.html>> [žiūrėta: 2015 05 10] Politinė publicistika
46. Pugačiauskas, V., *Valstybių galia ir mažosios valstybės*, <<http://www.pugaciauskas.lt/study/tp3.html>> [žiūrėta: 2015 05 10] politinė publicistika

Straipsniai portale „NY times“:

47. Antiwar republican is no longer party's pariah, <<http://www.nytimes.com/2011/06/07/us/politics/07jones.html>>, [žiūrėta 2015 11 15]
48. China increases military spending more than 11 percent, <http://www.nytimes.com/2012/03/05/world/asia/china-boosts-military-spending-more-than-11-percent.html>, [žiūrėta 2015 11 16]
49. China Is Seen Nearing U.S.'s Military Power in Region, <http://www.nytimes.com/2013/05/02/world/asia/china-likely-to-challenge-us-supremacy-in-east-asia-report-says.html>, [žiūrėta 2015 11 17]
50. China to seek more equal footing with U.S. in talks, <http://www.nytimes.com/2013/05/29/world/asia/china-to-seek-more-equal-footing-with-us-in-talks.html>, [žiūrėta 2015 11 17]
51. Chinese capitalism: Irony is gone, <http://www.nytimes.com/2011/04/29/us/29iht-letter29.html>, [žiūrėta 2015 11 15]
52. Chinese president's visit proclaims a rising Chicago, <<http://www.nytimes.com/2011/01/21/us/21cncwarren.html>>, [žiūrėta 2015 11 15]
53. Chinese leader gets more sway on the economy and security, <http://www.nytimes.com/2013/11/13/world/asia/chinese-leader-gets-more-sway-on-the-economy-and-security.html>, [žiūrėta 2015 11 17]
54. Chinese leaders affirm commitment to slower growth, <http://www.nytimes.com/aponline/2014/12/11/business/ap-as-china-economy.html>, [žiūrėta 2015 11 19]
55. Cyberattacks against U.S. corporations are on the rise, <http://www.nytimes.com/2013/05/13/us/cyberattacks-on-rise-against-us-corporations.html>, [žiūrėta 2015 11 17]

56. Critics worry about influence of chineseese institutes on U.S. campuses
<http://www.nytimes.com/2012/03/05/us/critics-worry-about-influence-of-chinese-institutes-on-us-campus.html>, [žiūrēta 2015 11 16]
57. Default threat generates fear around globe, http://www.nytimes.com/2013/10/08/us/politics/default-threat-makes-impasse-in-washington-a-global-fear.html?_r=0, [žiūrēta 2015 11 17]
58. In speech, little time spent on National security,
http://www.nytimes.com/2010/01/28/us/politics/28prexy.html?_r=0&mtrref=query.nytimes.com&gwh=F2B278438EFADD907E51D28C50B6B840&gwt=pay, [žiūrēta 2015 11 21]
59. Obama lays out plan to cut reliance on fuel imports,
<http://www.nytimes.com/2011/03/31/us/31obama.html>, [žiūrēta 2015 11 15]
60. Pentagon expanding cybersecurity force to protect networks against attacks,
<http://www.nytimes.com/2013/01/28/us/pentagon-to-beef-up-cybersecurity-force-to-counter-attacks.html>, [žiūrēta 2015 11 17]
61. Pentagon study says China military gettin stronger,
<http://www.nytimes.com/2012/05/19/world/asia/pentagon-study-says-china-military-getting-stronger.html>, [žiūrēta 2015 11 16]
62. Putin arrives in China for regional talks, <http://www.nytimes.com/2012/06/06/world/asia/vladimir-putin-in-china-for-regional-summit.html>, [žiūrēta 2015 11 16]
63. Romney’s speech from Mother Jones video, <http://www.nytimes.com/2012/09/19/us/politics/mitt-romneys-speech-from-mother-jones-video.html>, [žiūrēta 2015 11 16]
64. Slowdown in China bruises economy in Latin America,
<http://www.nytimes.com/2014/12/17/business/international/slowdown-in-china-bruises-economy-in-latin-america.html>, [žiūrēta 2015 11 19]
65. U.S. Panel calls Huawei and ZTE ‘National security threat’,
<http://www.nytimes.com/2012/10/09/us/us-panel-calls-huawei-and-zte-national-security-threat.html>, [žiūrēta 2015 11 16]
66. XI Jinping’s rapid rise in China presents challenges to the U.S.,
http://www.nytimes.com/2014/11/12/world/asia/president-xi-jinping-makes-it-his-mission-to-empower-china.html?mtrref=query.nytimes.com&gwh=9C75D7BD756C4E4D750AEB12A8518EF0&gwt=pay&assetType=nyt_now, [žiūrēta 2015 11 19]
67. Accepting the rise of China, <http://www.nytimes.com/2011/01/21/us/21iht-letter21.html>, [žiūrēta 2015 11 15]
68. Avoiding U.S. – China war, <http://www.nytimes.com/2012/06/13/opinion/avoiding-a-us-china-war.html>, [žiūrēta 2015 11 16]

69. The predicaments of chinese power, <http://www.nytimes.com/2012/07/13/opinion/the-predicaments-of-chinese-power.html>, [žiūrēta 2015 11 16]
70. Sharing power with China, <http://www.nytimes.com/2014/03/20/opinion/sharing-power-with-china.html>, [žiūrēta 2015 11 19]
71. America, China and hacking threat, <http://www.nytimes.com/2014/05/25/opinion/sunday/america-china-and-the-hacking-threat.html>, [žiūrēta 2015 11 19]
72. China isn't overtaking America, <http://www.nytimes.com/2014/05/14/opinion/china-isnt-overtaking-america.html>, [žiūrēta 2015 11 19]
73. China's search for energy, <http://www.nytimes.com/2014/06/07/opinion/chinas-search-for-energy.html>, [žiūrēta 2015 11 19]
74. Helping China's doves, <http://www.nytimes.com/2014/07/18/opinion/helping-chinas-doves.html?mtrref=query.nytimes.com&gwh=DB5F2BEC397BBDAA16A9E2B11BB71636&gwt=pay&assetType=opinion>, [žiūrēta 2015 11 19]
75. Getting real about China, <http://www.nytimes.com/2014/10/11/opinion/sunday/getting-real-about-china.html>, [žiūrēta 2015 11 19]
76. China announces 12,2 % increase in its military budget for 2014, <http://www.nytimes.com/2014/03/06/world/asia/china-military-budget.html>, [žiūrēta 2015 11 19]

ANOTACIJA

M. Burvytė. Kinijos galios tarptautinėje sistemoje diskursas Jungtinėse Amerikos Valstijose/ Tarptautinės politikos ir ekonomikos magistro baigiamasis darbas. Vadovė Doc. Dr. Audronė Janužytė. – Vilnius: Mykolo Romerio Universitetas, Politikos ir Vadybos fakultetas, Politikos mokslų institutas, 2015. – 68 p.

Magistro baigiamajame darbe išanalizuotas JAV požiūris į Kinijos galią ir atskleista galima grėsmė Pietryčių Azijos regiono šalims bei JAV nacionaliniams interesams. Pirmoje darbo dalyje analizuojama valstybės galios ir grėsmės kaip galios asimetrijos teorija, kuri šiame darbe naudojama kaip teorinė prieiga Kinijos galiai JAV diskurse tirti. Antroje dalyje nagrinėjamas Kinijos galios diskursas JAV, o gauti duomenys palyginami.

Pagrindiniai žodžiai: galia, Kinija, JAV, grėsmė, diskursas, ekonominė galia, karinė grėsmė.

ANNOTATION

M. Burvytė. China's power in international system discourse in United States of America/ Master's thesis in International Politics and Economics. Supervisor Doc. Dr. Audronė Janužytė- Vilnius: Faculty of Politics and Management, Institute of Political Sciences, Mykolas Romeris University, 2015. – 68 p.

Master's thesis analyzed the US approach to China's power and reveal the potential threat to Southeast Asian countries in the region and US national interests. The first part analyzes the state power and threat to the power asymmetry theory , which is used in this work as a theoretical access to China's power to investigate the discourse of the United States . In the second part the China's power discourse of US is analyzed and the data is compared .

Key words : power, China, the United States, threat, discourse, economic power, military threat .

SANTRAUKA

M. Burvytė. Kinijos galios tarptautinėje sistemoje diskursas Jungtinėse Amerikos Valstijose/ Tarptautinės politikos ir ekonomikos magistro baigiamasis darbas. Vadovė Doc. Dr. Audronė Janužytė. – Vilnius: Mykolo Romerio Universitetas, Politikos ir Vadybos fakultetas, Politikos mokslų institutas, 2015.

Pastaraisiais metais viešojoje erdvėje vis plačiau diskutuojama apie Kiniją, jos galios augimą bei kokias grėsmes gali kelti jos galios išaugimas tarptautinėje sistemoje. Į diskusijas plačiai įsitraukė ir JAV aukščiausio lygio politikai, ekonomistai, politologai ir politikos apžvalgininkai. Viena iš priežasčių, privertusi juos susirūpinti Kinijos galia – tai, jog 2014 m. gruodį Kinija tapo pirmąja pasaulio ekonomika, pagal Pirkimo galios paritetą (PPP). Pasaulio dėmesio centre atsidūrė ne tik Kinija, bet ir JAV. Tarptautinė bendruomenė ėmė svarstyti, kaip į tai reaguos pasaulio supergalybė, kokių veiksmų ims viešajame diskurse, pozicinuodama save ir Kiniją.

Darbo objektu nustačius Kinijos galią, tirta problema – kaip Jungtinėse Amerikos Valstijose naudojamas viešasis diskursas kalbant apie Kinijos galią ir/ar Kinijos galia JAV interpretuojama kaip grėsmė jos nacionaliniams interesams ir jos hegemonijai tarptautinėje politikoje. Analizuojant galios teorijos aspektus, susijusius su valstybės nacionaliniais ir tarptautiniais interesais, konstruojama teorinė prieiga, skirta Kinijos galiai tirti. Atliekant darbą naudojami aprašomasis – analitinis, dokumentų analizės, kiekybinė ir kokybinė turinio analizės ir lyginamasis metodai. Atlikus išsamią dokumentų ir lyginamąją analizę, prieita prie išvados, jog JAV Kiniją mato kaip augantį ekonominį galios vieneta, kaip ekonominę partnerę, o kasmet didėjantys Kinijos kariniai pajėgumai traktuojami kaip karinė grėsmė JAV ir Pietryčių Azijos regiono šalių nacionaliniams interesams.

Magistro darbą sudaro dvi dalys: pirmoje dalyje nustatomas valstybės galios konstruktas bei grėsmės kaip galios asimetrijos faktas. Taip pat identifikuojama Kinijos galia. Antroje, empirinėje darbo dalyje tiriamas Kinijos galios tarptautinėje sistemoje diskursas JAV. O gauti duomenys palyginami.

SUMMARY

M. Burvytė. China's power in international system discourse in United States of America/ Master's thesis in International Politics and Economics. Supervisor Doc. Dr. Audronė Janužytė- Vilnius: Faculty of Politics and Management, Institute of Political Sciences, Mykolas Romeris University, 2015.

In recent years, the public space is increasingly discussed in China, the growth in power and what threats they may pose a surge of power in the international system. The discussion involved widespread and US top politicians, economists, political scientists and policy analysts. One of the reasons which led to concern China's power - the fact that in 2014. in December, China has become the first economy in the world, according to Purchase Power Parity (PPP). World focus of not only China but also the United States. The international community began to discuss how will react the world's superpower, what action will take the public discourse, to put themselves and China in the right order.

Master's thesis objects Chinese power. Analysed problem – how in the United States the public discourse is used talking about China's power and / or China's power is interpreted by USA as a threat to its national interests and its hegemony in international politics. The analysis of power theory aspects related to the state of national and international interest, constructed a theoretical access to investigate China's power. In master thesis were used descriptive-analytic, comparative, document analysis, quantitative and qualitative content analysis and comparative methods. Extensive documentation and comparative analyzes led to the conclusion that the US sees China as a rising economic power, as economic partner but China's military strength is seen as a treat to the United States and Southeast Asian region's countries' national interests.

The Master's thesis consists of two parts: the first part determines construct of state power and the threat of power asymmetry as a fact. Also identifies China's power. The second part deals with the Chinese power in the international system in the US discourse. And afterwards the collected data is compared.

Magistro darbą sudaro dvi dalys: pirmoje dalyje nustatomas valstybės galios konstruktas bei grėsmės kaip galios asimetrijos faktas. Taip pat identifikuojama Kinijos galia. Antroje, empirinėje darbo dalyje tiriamas Kinijos galios tarptautinėje sistemoje diskursas JAV. O gauti duomenys palyginami.

PATVIRTINIMAS APIE ATLIKTO DARBO SAVARANKIŠKUMĄ

2015 – 11– 30

Vilnius

Aš, Mykolo Romerio universiteto (toliau – Universitetas), Politikos ir Vadybos fakulteto, Politikos mokslų instituto, Tarptautinės politikos ir ekonomikos magistro

(fakulteto / instituto, programos pavadinimas)

studentė _____ Monika Burvytė _____,

(vardas, pavardė)

patvirtinu, kad šis magistro baigiamasis darbas

„____ Kinijos galios tarptautinėje sistemoje diskursas Jungtinėse Amerikos Valstijose ____“:

1. Yra atliktas savarankiškai ir sąžiningai;
2. Nebuvo pristatytas ir gintas kitoje mokslo įstaigoje Lietuvoje ar užsienyje;
3. Yra parašytas remiantis akademinio rašymo principais ir susipažinus su rašto darbų metodiniais nurodymais.

Man žinoma, kad už sąžiningos konkurencijos principo pažeidimą – plagijavimą studentas gali būti šalinamas iš Universiteto kaip už akademinės etikos pažeidimą.

(parašas)

__Monika Burvytė_
(vardas, pavardė)